

BALTARUSIAI ATOMINĖ
ELEKTRINĖ VIS DĖLTO STATO **9 p.**

KODĖL DRUSKININKAI GATVĖS
SUSIREMONTUOTI SUGEBA, O KAUNAS – NE? **14 p.**

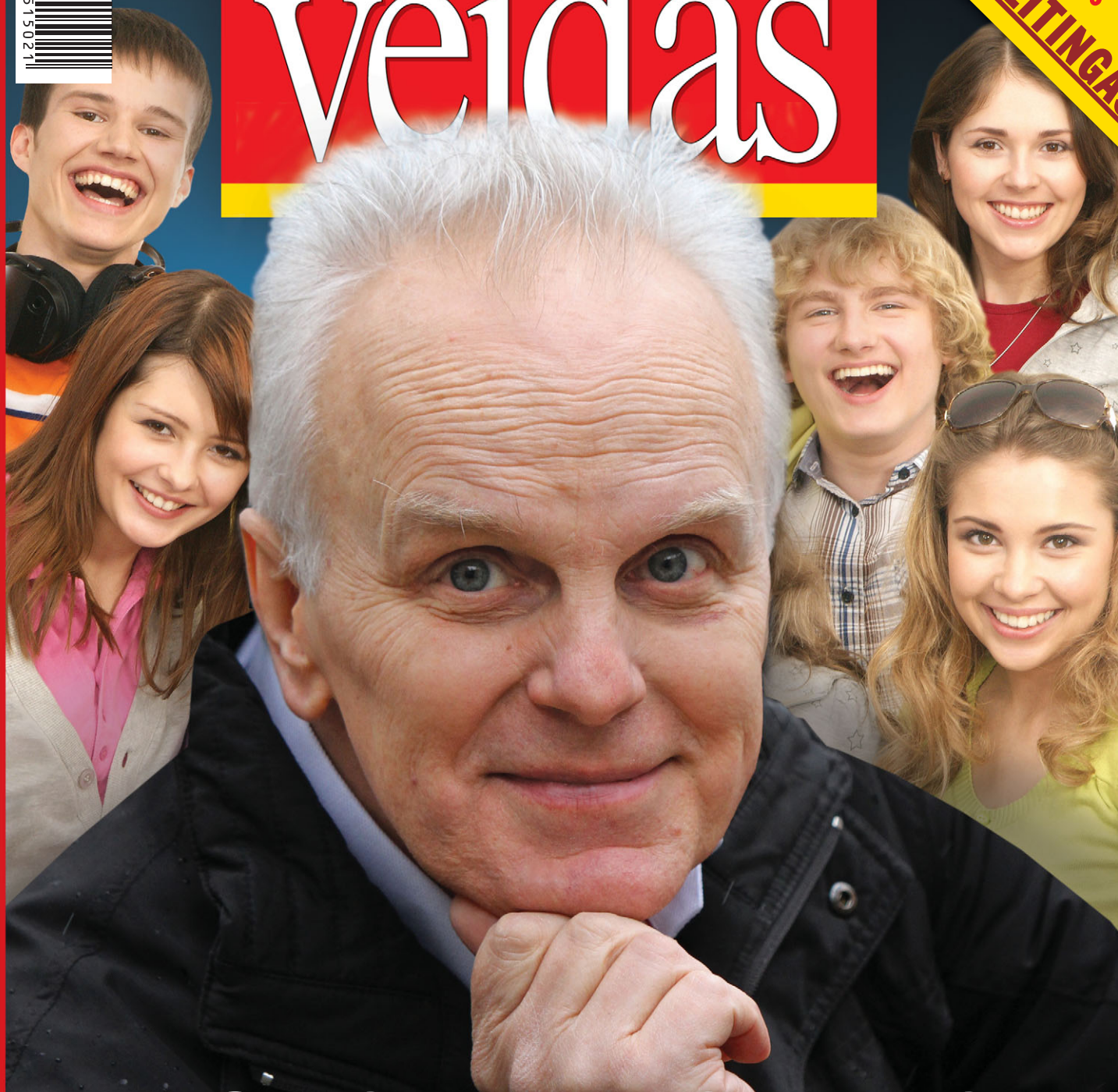
SPECIALUSIS NUMERIS
GIMNAZIJŲ REITINGAS



www.veidas.lt

4,99 Lt
2013 balandžio 15
Nr. 16

veidas



KOKS YRA GERAS MOKYTOJAS

**„Veido“ tyrimas: kurios Lietuvos gimnazijos geriausios?
KTU gimnazijos direktorius B.Burgis ir kiti pažangiausi vadovai atsako, kodėl
vieniems direktoriams pavyksta sukurti geras mokyklas, o kitiems – ne**

veidas

„Veidas“ – jau ir **Jūsų** telefone!



Kiekvieną pirmadienį
spaudos prekybos
vietose

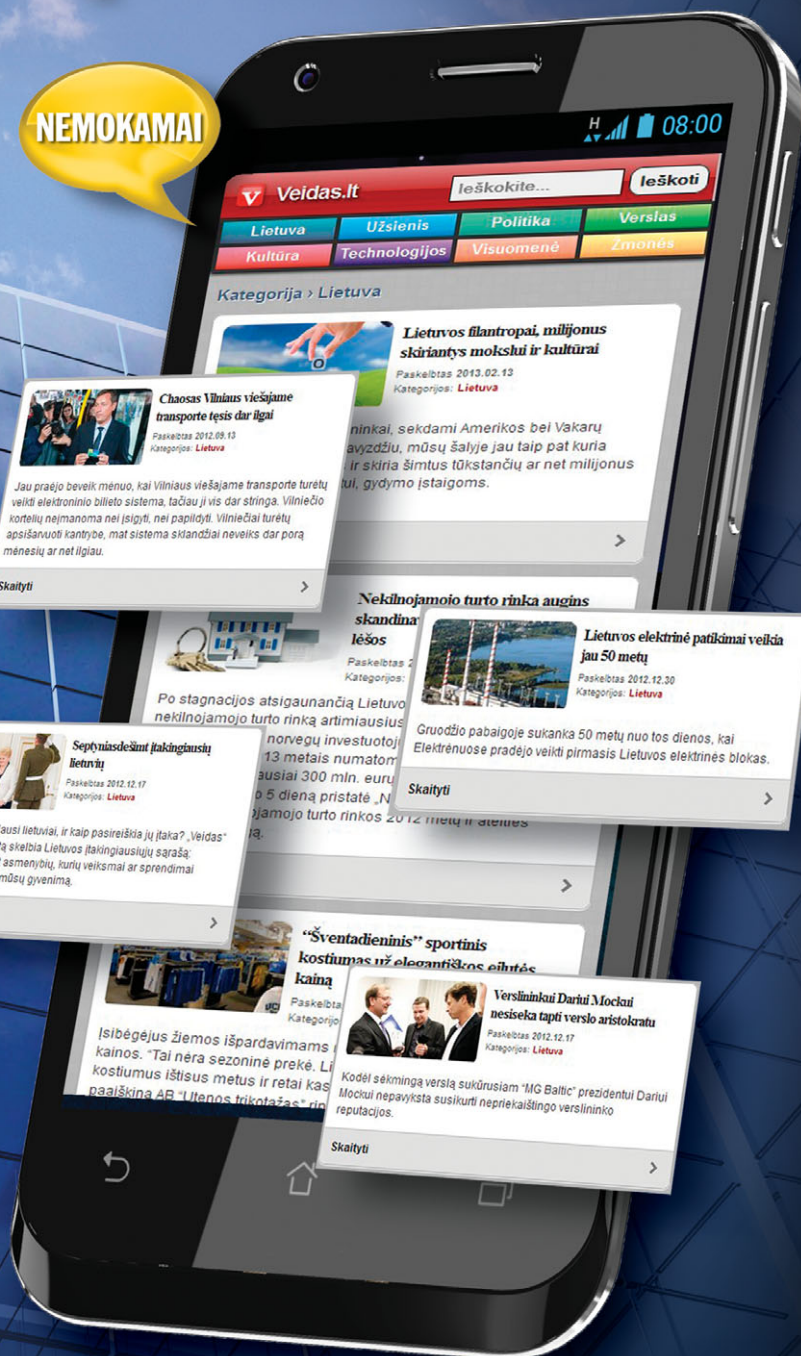


Naujienos internete



Visa savaitraščio
versija iPad'e

NEMOKAMAI



Žvelk giliau!



www.veidas.lt

TURINYS NR. 16, 2013 M. BALANDŽIO 15–21 D.

LIETUVA

EKSPRESAS LIETUVA	6
APKLAUSA: korupcijos Lietuvoje nemažėja	7
ENERGETIKA: SOS – AE statomos kuo pigiau ir kuo sparčiau	9
SAVAITĖS INTERVIU: „Policija visų skylių neužkamšys“, – teigia policijos generalinis komisaras S.Skvernelis	12
INFRASTRUKTŪRA: kodėl Druskininkai gatves susiremontuoti sugeba, o Kaunas – ne	14

PASAULIS

FINANSAI: kas yra tikrieji krizių kaltininkai	30
PERSPEKTYVOS: kokia bus Venesuela po Hugo Chavezo	32
ENERGETIKA: britai, kaip ir lietuviai, dvejoja dėl atominių elektrinių	34

VISUOMENĖ

VIRŠELIO TEMA: 2013 m. Lietuvos gimnazijų ir vidurinių mokyklų reitingas	16
KOKYBĖ: tiesa ar mitas – lietuvių vartotojus pasaulio gamintojai tebelaiiko trečiarūšiais?	37
PROFILIS: į Lietuvą atvyksta iWoz – pirmojo kompiuterio kūrėjas ir antrasis „Apple“ Steve'as	40
PAVASARIO SKAITINIAI: siūlome ištrauką iš monumentalios K.Schlögelio veikalo „Teroras ir svajonė. Maskva, 1937-iejį“	42
ISTORIJA: lietuviai nepanoro būti esesininkai	44

KULTURA

PRO MEMORIAM: neskirstęs žmonių į skaitančius ir neskaitančius	46
PROFILIS: S.Janušaitė: „Jei ne muzika, šiandien dirbčiau Kretingoje pardavėja“	48
BALANDŽIO PARODOS: nuo siurrealistinių košmarų iki realistinių šypsenų	50

LAISVALAIKIS

TURIZMAS: politiniai neramumai turistus nuo Egipto ir Tuniso vis dar atgraso	52
---	-----------

KOMENTARAI

REDAKTORIAUS LAIŠKAS	4
A.ŠINDEIKIS: valstybės griovimas iš kairės ir iš dešinės	8
A.BAČIULIS: M.Thatcher pamokos Lietuvai	36
R.MILAŠIŪNAS: kas išmokys lietuvių bendrauti?	54

Tyrimas

9 p.



SOS: atominės elektrinės kaimynystėje statomos kuo pigiau ir kuo greičiau.

Savaitės interviu
12 p.

„Policija visų skylių neužkamšys“, – teigia policijos generalinis komisaras S.Skvernelis.

Kokybė
37 p.

Tiesa ar mitas: lietuvių vartotojus pasaulio gamintojai tebelaiiko trečiarūšiais?

Turizmas
52 p.

Politiniai neramumai turistus nuo Egipto ir Tuniso vis dar atgraso.



VIRŠELIS: „DREAMSTIME“, BFL, ASMENINIO ARCHYVO NUOTR.; „VEIDO“ FOTOMONTAŽAS

“Veido” prenumerata internetu pigiau ir patogiau!



REDAKTORIAUS LAIŠKAS



PROGNOZAVIMAS TAMPA TUŠČIU UŽSIĖMIMU

Šiais laikais prognozuoti tolimesnės ateities praktiškai nebeįmanoma. Netgi penkerių metų į priekį. Ką jau kalbėti apie 20 metų.

Gintaras Sarafinas

Pagal Maslou piramidę, saugumas yra vienas svarbiausių poreikių. Paradoksalu, tačiau kuo labiau pasaulis ir visuomenė pažangėja, tuo mažiau saugumo ateities atžvilgiu žmogus gali užsitikrinti. Omenyje turiu senatvę. Ankstesniais laikais prognozuoti buvo galima gana toli į ateitį. Tarkime, kokios gali tikėtis pensijos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo, kokios – iš privataus fondo. Jeigu žmogus manydavo, kad išmintingiau pinigų senatvei kaupti savarankiškai, tada santaupas investuodavo į nekilnojamąjį turtą arba į auksą, arba į meno kūrinius, arba į obligacijas, arba į akcijas. O dabar šie būdai tampa visiškai išdrikę ir nepatikimi, nes prognozuoti tolimesnės ateities nebeįmanoma. Netgi penkerių metų į priekį. Ką jau kalbėti apie 20 metų.

Tarkime, jei žmogus vadovausis senomis taisyklėmis ir investuos į žemę, butą, auksą, akcijas ar kitų valstybių obligacijas, po keliolikos metų jis gali likti plikas, basas, nes paaiškės, kad pinigai buvo investuoti netinkamai ir ne tik nepagausėjo, bet netgi neteko didelės dalies savo vertės. Ankstesniais laikais buvo kalbama, kad bent jau auksas, nekilnojamasis turtas ir vyriausybės obligacijos – labai patikimos investicijos. Dabar taip jau niekas nebekalba. Nes tavo pinigai gali būti investuoti į kokios Graikijos, Kipro ar Portugalijos obligacijas ir po dar vienos krizės paaiškės, kad tu kaip ir nieko nebeturi. Arba prisipirkus nekilnojamojo turto po penkerių metų jo vertė gali sumažėti trečdaliu ar net dvigubai, kaip atsitiko tiems, kurie nekilnojamojį turtą pirkė 2007 m. Ir tu vėl lieki su didelėmis ausimis.

Lygiai taip pat nepatikimai atrodo ir II pakopos pensijų fondai, ir visokios skaičiuok-

lės, rodančios, kokias neblogas pensijas mes gausime kažkada. Pažįstu nemažai žmonių, kurie kadaise patikėjo visokiomis skaičiuoklėmis, ekspertų patarimais, o dabar spjaudosi, nes patyrė didelių praradimų. Nepatikėsite, bet ir šiandien yra žmonių, kurie vis dar laukia, kada JAV doleris kainuos keturis litus, o gal net penkis, nes kažkada mūsų ekspertai žadėjo, kad doleris visur yra doleris, todėl tikrai nenuvertės. Ir ką turime šiandien? Ką šiandien gali galvoti apie dolerį, žinodamas, kiek jų JAV valdžia prispausdino per pastaruosius penkerius metus?

Ir tai pasakytina ne tik apie dolerį. Eurais taip pat išgyvena didžiulę krizę, kuri vis gilėja, o litas juk pririštas prie euro. Taigi prognozuoti daugiau nei penkerius metus į priekį nebegali praktiškai nieko. Ir ne tik to, kas susiję su finansais, – tai pasakytina praktiškai apie visas sritis. Tarkime, niekas nebenori prognozuoti, kiek 2020 m. kainuos elektra, todėl niekaip neapsisprendžiama, ar Lietuvai reikia statyti naują atominę elektrinę. Lygiai taip pat beviltiškas reikalas prognozuoti permainas Lietuvos sveikatos ar švietimo sistemose. Nesvarbu, kad sukurtos strategijos 2030-iesiems, nesvarbu, kad Vyriausybė tarsi ir dirba pagal kažkokią savo pasitvirtintą programą, – iš tiesų žmogus planuoja, o Dievas juokiasi iš jo planų. Dar labiau jis juokiasi iš Lietuvos planų, todėl realybė pas mus nuo planų skiriasi drastiškai.

Vadinasi, žmogui svarbu nepasitikėti visokiais prognozuotojais ir pseudoekspertais, nes ateityje šie atsakomybės tikrai neprisims, o visus nuostolius, tiek finansinius, tiek moralinius, žmogui teks srėbti pačiam. ■

veidas

Savaitinis iliustruotas žurnalas

2013 m. balandžio 15 d.; Nr. 16 (1064)
Leidžia UAB „Veido“
periodikos leidykla
ISSN 1392-5156
Steigimo liudijimas Nr. 1452
Leidžiamas nuo 1992 m.
LEIDĖJAS
dr. Algimantas Šindeikis
DIREKTORIUS
Andrius Valacka
Vyriausiasis redaktorius
Gintaras Sarafinas
Vyr. redaktoriaus pavaduotoja
Giedrė Bolzanė, tel. 264 9433
Atsakingoji sekretorė
Sonata Bajoraitė, tel. 264 9415
SKYRIAI:
Vidaus politika – J. Kučinskaitė,
A. Lėka, tel. 264 9432

Verslas – J. Laurinaitė-Šimelevičienė,
V. Sapetkaitė, tel. 264 9418
Visuomenė – V. Stoškuvienė
Kultūra – R. Baltrušaitytė, tel. 264 9418
Užsienis – R. Januzytė, tel. 264 9423
Fotoredaktorė – L. Gušauskienė
Bendradarbiai – A. Bačiulis, V. Gaidys,
E. Jurgelionis, A. Maldeikienė,
R. Milašius, G. Mitkevičienė, V. Norkus,
E. Pukšta, D. Puslys, J. Rudokas, D. Urbinienė
Kalbos redaktorė
V. Kundrotienė, tel. 264 9385
Vyr. dizainerė L. Beatričė Paukštė
Dizaineriai K. Katkus, F. Destandau
Reklama R. Lukšienė, A. Papievienė,
tel. 264 9422
Platinimas ir prenumerata
G. Strazdienė, tel. 264 9424
Administratore
M. Aleksandravičienė, tel. 262 6813
REDAKCIJOS ADRESAS:
A. Goštauto g. 8, (I a.),
LT-01108 Vilnius
Telefonas 262 6813, Faksas 262 2407
El. paštas mail@veidas.lt
Spausdino UAB „Spaudos kontūrai“,
Vakarinė g. 1, Vilnius

Tiržas
audituojamas
Visos teisės saugomos © 2013 UAB „Veido“
periodikos leidykla. Žemalė
„Veidas“ paskelbtą informaciją galima platininti ar naudoti kitose žiniasklaidos priemonėse tik gavus rašytinį UAB „Veido“ periodikos leidyklos sutikimą. Rankraščiai negrąžinami ir nerecenzuojami.
Už laiškus, reklaminių bei PR raidėmis pažymėtų straipsnių turinį redakcija neatsako.
Prenumerata 2013 m. „Veido“ prenumerata internetu: www.veidas.lt, Respublikos platinimo tarnybose; privačiose platinimo tarnybose ir redakcijoje – kiekvieną darbo dieną; Lietuvos paštuose – iki mėnesio 20 d. Lietuvos prenumeratoriams: 1 mėn. – 21 Lt, 3 mėn. – 63 Lt, 6 mėn. – 126 Lt, 12 mėn. – 252 Lt. ES valstybių prenumeratoriams (su pristatymu) apmokėjimas čekiais arba grynaisiais redakcijoje: 1 mėn. – 55 Lt, 3 mėn. – 165 Lt, 6 mėn. – 330 Lt, 12 mėn. – 660 Lt. Kitų valstybių prenumeratoriams: 1 mėn. – 85 Lt, 3 mėn. – 255 Lt, 6 mėn. – 510 Lt, 12 mėn. – 1020 Lt.



Naujienų savaitraštis
tik kokybiška ir svarbi
informacija apie politiką,
ekonomiką, kultūrą, socialinę šalies
raidą. Analitiniai tekstai.

1 Užtruks tik 2 minutes

Užpildę reikiamą formą ir apmokėję sąskaitą
jūs užsiprenumeruosite savaitraštį
neatsitraukdami nuo savo kompiuterio.

2 Nuolaidų akcijos

Prenumeruoti internetu pigiau, nei prenumeruoti
Lietuvos pašte ar kitose prenumeratos vietose.

3 “Veido” specialūs projektai

Universitetų, gimnazijų reitingai,
turtingiausi lietuviai ir kt.

4 “Veidas” PDF

Tai tas pats savaitraštis jūsų kompiuteryje –
galite skaityti savaitraštį “Veidas” PDF
formatu jau sekmadienį 22:00 val.

5 “Veido” archyvas nemokamai

Tai sukaupti pastarųjų metų savaitraščių
“Veidas” numeriai PDF formatu.

Savaitinis
žurnalas online

www.veidas.lt



Rengėjai

LIETUVOS ŠOKIO INFORMACIJOS CENTRAS

VILNIAUS
FESTIVALIAI

Naujasis Baltijos šokis '13

TARPTAUTINIS ŠIUOLAIKINIO
ŠOKIO FESTIVALIS

WWW.DANCE.LT

Globėjai



Lietuvos Respublikos
kultūros ministerija



Vilniaus miesto
savivaldybė

Gegužės 7-12

Bilietai parduodami Lietuvos nacionaliniame dramos
teatre (Gedimino pr. 4, tel. 8 618 75 780) ir kasose **TIKETA**.
Informacija tel. (8 5) 204 0835, el. paštu info@dance.lt.

Rėmėjai

INSTITUT
FRANÇAIS
LITUANIJE

DANIJOS KULTŪROS INSTITUTAS

ISRAEL 65

ARS
BALTICA

Clear Channel

Informacijos rėmėjai

LRT

LRT

15 min.lt

VESELIS
ZINIOS

veidas

Moters

Life

Bendradarbiai

370

Menų faktūra

Partneriai

*menų spaustuvė

WEST EXPRESS

RGB

greitai@asda.lt

TRUKO

WAGA

5

SPRINT & EVENTS GROUP

LIETUVOS TUKO
INFORMACIJOS CENTRAS
IR KONTAKTINIS PT

europa

IŠSILAVINIMAS IR KALBŲ MOKĖJIMAS



KAS PENKTAS

Tiek Lietuvos gyventojų yra įgiję aukštąjį išsilavinimą.

212

Tūkstančiui vyresnių nei dešimties metų gyventojų teko 212 gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą. Palyginti su 2001 m., šis rodiklis padidėjo daugiau kaip 1,5 karto.

26 PROC.

Tiek miesto gyventojų Lietuvoje turi aukštąjį išsilavinimą. Tarp kaimo gyventojų žmonės, įgiję aukštąjį išsilavinimą, sudaro 11,8 proc.

23,7 PROC.

Tiek moterų Lietuvoje yra įgijusios aukštąjį išsilavinimą. Tarp vyrų tokių – 18,3 proc.

22,8 PROC.

Tokią dalį gyventojų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, sudarė 20–29 m. amžiaus gyventojai. Dešimtmečiu anksčiau didžiausią dalį aukštąjį išsilavinimą turinčių gyventojų (26,6 proc.) sudarė 40–49 m. amžiaus gyventojai.

4,9 TŪKST.

Tiek Lietuvoje yra neraštingų gyventojų. Jie sudaro 0,2 proc. visų 10 metų ir vyresnių gyventojų. 2001 m. tokių žmonių buvo 10,3 tūkst.

78,5 PROC.

Tiek mūsų šalies gyventojų moka vieną ar daugiau ne gimtųjų kalbų. 2001 m. bent vieną užsienio kalbą mokėjo 70,6 proc. gyventojų.

29 PROC.

Tiek Lietuvos gyventojų moka dvi užsienio kalbas.

6,6 PROC.

Tiek mūsų šalies gyventojų moka tris užsienio kalbas

1,3 PROC.

Tiek Lietuvos gyventojų tikina mokantys keturias ir daugiau užsienio kalbų.

30,4 PROC.

Tiek Lietuvos gyventojų teigia mokantys anglų kalbą. 2001 m. tokių buvo tik 16,9 proc.

63 PROC.

Tiek šalies gyventojų moka rusų kalbą.

8,3–8,5 PROC.

Tiek Lietuvos gyventojų teigia mokantys lenkų ir vokiečių kalbas.

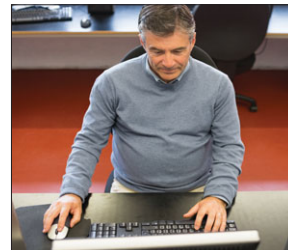
Šaltinis: Statistikos departamentas

DARBO RINKA

DARBAI, GYVUOJANTYS MAŽIAU NEI DEŠIMT METŲ

Sparti technologijų pažanga per pastarąjį dešimtmetį ne tik atnešė į mūsų gyvenimą iki tol sunkiai įsivaizduotų dalykų, tokių kaip „Facebook“, išmanusis telefonas ar mobiliosios programėlės, bet ir gerokai pakeitė darbo rinką. Tiek Lietuvoje, tiek kitose Europos šalyse atsirado tokių darbo vietų, kurių prieš dešimtmetį net nebūtum sugalvojęs. Personalo paieškos ir atrankos įmonės „Indigroup“ vadovas Karolis Blaževičius teigia, kad šiuo metu Lietuvoje labai populiarūs ir daug uždirba vartotojo sąsajos dizaineriai, atsakingi už tai, kad vartotojams būtų patogų naršyti interneto portaluose, rasti informaciją ir t.t. To-

kių specialistų mūsų šalyje pradėta ieškoti maždaug prieš ketverius metus. O prieš trejus aktyviai susidomėta mobiliųjų programėlių kūrėjais, kurių tikslas – supaprastinti informaciją, skirtą mobiliam įrenginiui, nes per kompiuterį mato mame interneto puslapyje būna kur kas daugiau pasirinkimo galimybių, reklamos ir t.t. „Anksčiau „Nokia“ programinė įranga buvo gana nepaslanki, o kai atsirado „Android“ ir „Apple“ operacinė sistema „iOS“, mobiliųjų programėlių kūrėjai tapo paklausūs“, – komentuoja K.Blaževičius. Britų leidinys „Guardian“ nurodo dar daugiau naujų darbų, atsiradusių per pastarąjį dešimtmetį, – pa-



vyzdžiui, socialinės žiniasklaidos vadybininko, kuris atsakingas už visą įmonės komunikaciją „Facebook“ ar „YouTube“ svetainėse, zumbos, lotynų šokių įkvėptos šokių ir kūno rengybos programos, trenerio, taip pat žaliėjo patarėjo, kuris vartotojams padeda namuose ar versle įsdiegti energiją taupančius sprendimus, bei vėjo fermų inžinieriaus. ●

APLINKOSAUGA

AKCIJA „DAROM“ NUSIKĖLĖ Į GEGUŽĘ

Kiekvieną pavasarį nuo 2008-ųjų organizuojama akcija „Darom“ šiemet vyks gegužės 11 d., šeštadienį. Pasak VŠĮ „Mes darom“ direktoriaus Karolio Sargūno, per tuos metus



akcija tapo didžiausiu visuomeniniu judėjimu šalyje – per-

nai joje dalyvavo daugiau nei 210 tūkst. žmonių, kurie visi kartu per vieną dieną surinko 1,5 tūkst. tonų atliekų. Viliama, kad šiemet dalyvių bus dar daugiau, nes į šią akciją įsitraukia vis daugiau regionų. „Šiais metais „Darom“ iniciatyvinė grupė didžiausias pastangas skirs tam, kad sukurtų galimybes žmonėms gražinti miškus, laukus, teritorijas prie vandens telkinių. Taip nusprendėme todėl, kad kartais, kaip juokaujame, miestuose šiukšlių rinkėjų būna daugiau nei šiukšlių. O užmiesčių teritorijose pajėgų akivaizdžiai

stinga, juolab kad šiukšlių ten dar nemažai“, – teigia K.Sargūnas. Ypač džiaugiamasi, kad vis daugiau savivaldybių sutinka perimti „Darom“ dienos koordinavimą miestų bei rajonų teritorijose ir įsipareigoja bendradarbiauti dėl atliekų išvežimo. Beje, akcijos „Darom“ organizatoriai pabrėžia, kad vien surinkti šiukšlių nebepakanka. Planuojama, kad ateityje dalyviai bus pakviesti ne tik rinkti atliekas, bet ir gražinti aplinką, kurioje gyvena. Taip siekiama sukurti gražią ir švarią Lietuvą su pilietiškai nusietais jos nariais. ●

SVEIKATA

AUSŲ KRAPŠTUKAI NĖRA KASDIENĖ HIGIENOS PRIEMONĖ

Daugelis žmonių ausis valosi tik specialiais krapštukais ir šią higienos priemonę naudoja kasdien. Tačiau gydytojai otorinolaringologai atkreipia dėmesį, kad ausų krapštukų nereikėtų naudoti kasdien, o kai kuriose ES šalyse, pavyzdžiui, Didžiojoje Britanijoje, ant ausų krapštukų pakuočių net rašoma, kad jie skirti tik išoriniam naudojimui. VUL Santariškių klinikų Ausies, nosies ir gerklės ligų skyriaus vadovas prof. Eugenijus Lesinskas pabrėžia, kad ausis dažnai valant krapš-



tukais išsausėja ausies landa, tada oda aplink ją tampa lengviau pažeidžiama ir gali prasidėti infekcija. „Ausis yra linkusi pati išsivalyti, todėl ją reikia tik išsausinti, tarkim, nusiprausus po dušu. Tą geriau reikėtų dary-

ti rankšluosčiu. Tiesa, kai kurių žmonių ausų forma tokia, kad rankšluosčiu išsausinti ją sudėtinga. Tuomet tenka naudoti krapštukus, bet prieš tai juos reikėtų suminkštinti“, – pataria E.Lesinskas. Beje, neatsargiai naudojant krapštukus, per giliai juos kišant į ausį, galima sustumti sierą ir ji negalės pasišalinti savaime, todėl kaupsis, kol susidarys kamštis. Tad geriau leisti sierai pačiai išstrupėti. Ji išdžiūsta, sukieta ir mums valgant ar juokiantis iš ausies landos yra išstumama. ●

APKLAUSA

KORUPCIJOS LIETUVOJE NEMAŽĖJA

Nors ir ankstesnė Andriaus Kubiliaus, ir dabartinė Algirdo Butkevičiaus Vyriausybė labai didžiuojasi savo laimėjimais korupcijos mažinimo ir skaidrumo didinimo srityje, dauguma Lietuvos gyventojų jokio esminio proveržio čia nemato. Netgi priešingai: kone trečdalis apklaustųjų mano, kad korupcija šalyje didėja, dar trečdalis

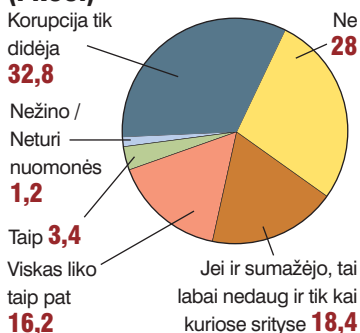
įsitikinę, jog korupcijos tikrai nemažėja arba jos liko tiek pat, ir vos 3,4 proc. respondentų sutinka, kad korupcijos Lietuvoje per pastaruosius dvejus metus sumažėjo. Tokie duomenys paaiškėjo iš „Veido“ užsakymu tyrimų bendrovės „Prime consulting“ atliktos naujausios sociologinės apklausos. Pasidomėjus, kokiose srityse

korupcijos šiuo metu daugiausia, maždaug trečdalis tikino, kad visur, o dar trečdalis išskyrė teisėtvarkos, statybų ir leidimų, sveikatos apsaugos bei žemėtvarkos sritis. Iš apklausos rezultatų matyti, kad, žmonių vertinimu, korupcijos sąlyginai mažiau švietimo, socialinės apsaugos ir transporto bei susisiekimo srityse. ●

JŪSŲ VERTINIMU, KURIOSE SRITYSE KORUPCIJOS ŠIUO METU DAUGIAUSIA? (PROC.)

Visur	31,8
Teisėtvarkos (teismai, prokuratūros, policija)	16,8
Statybų ir leidimų	11,2
Sveikatos apsaugos	10,6
Žemėtvarkos	9
Aplinkosaugos	8,2
Savivaldos	2,8
Nežino / Neturi nuomonės	2,6
Energetikos sektoriaus	2,2
Transporto ir susisiekimo sektoriaus	1,8
Socialinės apsaugos	1,6
Švietimo	0,8
Visur korupcijos nedaug	0,6

KAIP MANOTE, AR KORUPCIJOS LIETUVOJE PER PASTARUOSIUS DVEJUS METUS SUMAŽĖJO? (PROC.)



Šaltinis: „Veido“ užsakymu tyrimų ir konsultacijų bendrovės „Prime consulting“ 2013 m. balandžio 8–10 d. atlikta Lietuvos didžiųjų miestų 500 gyventojų apklausa. Cituojant apklausą, nuoroda į „Veidą“ būtina.

RENGINIAI

FILHARMONIJOJE –
TITULUOTAS DUETAS

Trečiadienį 19 val. Nacionalinėje filharmonijoje koncertuos neseniai kultūros viceministru tapęs Darius Mažintas. Jo partneriu taps 2012 m. tarptautinio karalienės Elizabeth smuikininkų konkurso nugalėtojas, taip pat D.Oistracho ir



N.Paganini konkursų laureatas Andrejus Baranovas iš Rusijos. Jis laikomas vienu perspektyviausių ir labiausiai pripažintų Rusijos jaunosios kartos smuikininkų pasaulyje. ●

„CIRQUE DU SOLEIL“
RODYS BAROKINĘ
OPERĄ

Nuo ketvirtadienio iki šeštadienio Vilniaus „Siemens“ arenoje viešės garsiausias pasaulio cirkas „Cirque du Soleil“, rodysiantis spektaklį „Alegria“. Šis pasirodymas pernai Londone vykusioje pasaulinėje renginių organizatorių konferencijoje buvo išrinktas geriausiu 2012 m. šou. Jį visame visame pasaulyje jau matė daugiau nei 10 mln. žiūrovų. Nepamirštamą reginį kuria tarptautinė 55 artistų ir muzikantų trupė, surinkta iš penkiolikos šalių. „Alegria“ – tai barokinės operos stilistikos kūrinys su spalvingais kostiumais, originalia gyvai atliekama muzika ir sudėtingais akrobatiniais numeriais, kurių pustrėčios valandos trukmės spektaklyje žadama dešimt. Atlikdami daugelį jų akrobatai nenaudoja jokių apsaugos priemonių, tad balansuoja ties gyvybės ir mirties riba. ●



TECHNIKA

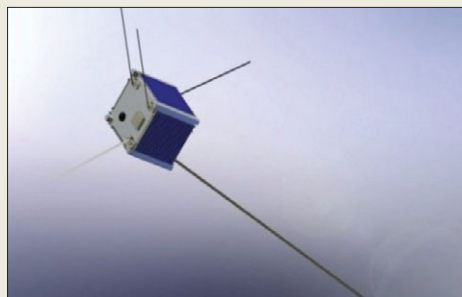
PIRMOJO LIETUVIŠKO PALYDOVO DARBAI ĮPUSĖJO

Lietuvių komanda jau įpusėjo kurti pirmąjį lietuvišką palydovą „Lituanica SAT-1“. Kaip „Veidą“ informavo šio projekto vadovas ir vienas iniciatorių Vytenis Buzas, užsibrėžtas tikslas liepos pradžioje turėti veikiantį palydovą, o lapkritį ar gruodį jį paleisti į kosmosą. Palydovas bus paleistas iš tarptautinės kosminės stoties. Į stotį palydovą iš JAV, J.F.Kennedy kosmoso centro

minis aparatas, atitinkantis tarptautinės kosminės stoties reikalavimus. Paprastai kosminius aparatus konstruoja organizacijos, turinčios didelius biudžetus, o mes lygiagrečiai ir konstruojame, ir rūpinamės biudžetu“, – pasakoja V.Buzas. Idėja paleisti pirmąjį lietuvišką palydovą KTU magistrantūrą studijuojančiam V.Buzui ir jo kolegai Laurynui Mačiuliui kilo praėjusią vasarą besistažuojant

NASA tyrimų centre. Į šią stažuotę jaunus inžinierius pakvietė į vieną konferenciją atvykę NASA tyrimų centro atstovai, susidomėję jų veikla. V.Buzas

nusprendė, kad turime galimybę pigiau ir greičiau paleisti pirmąjį lietuvišką palydovą tarpininkaujant kelioms amerikiečių bendrovėms“, – pasakoja V.Buzas. Apie pirmąjį lietuvišką palydovą kalbėta maždaug penkerius metus, kai vienas NASA atstovų per vykusią konferenciją pasiūlė tokią idėją. Šis palydovas kosmose padės atlikti keletą mokslinių ir technologinių eksperimentų: komanda ketina surinkti duomenis apie kosmoso erdvę, kuriuos iš mokslinės pusės interpretuos VGTU, KTU, VU, sužinos, kaip palydovo elektroniką veikia kosminė aplinka – saulės spinduliuotė, kosminės radiacijos ir pan., tirs Žemės magnetinį lauką. Palydovas iš kosmoso taip pat turėtų nufotografuoti Lietuvą. Nors projekto pradžia buvo mėgėjiška ir dirbo suburti entuziastai, šiuo metu projekte dalyvauja jau 25 organizacijos. Bendras projekto biudžetas viršys 1,3 mln. ●



Floridoje, nugabens raketa „Falcon-9“, pristatanti krovinius dirbantiems astronautams. „Pasaulyje tai kone pirmasis entuziastų konstruojamas kos-

užsiėmė raketiniams mažiesiems palydovams skirtais varikliais, o L.Mačiulis – termomedžiagomis. „Iš pradžių dirbome su šiais dalykais, po to



VALSTYBĖS GRIOVIMAS: IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

Tiek prof. V.Landsbergis, tiek prof. P.Gyls, tiek B.Bradauskas, tiek V.Uspaskichas, tiek N.Venckienė yra pasiruošę nors ir šiandien visą valdžią, teisingumo vykdymą perimti į savo rankas ir „sutvarkyti“ šalį taip, kaip jie supranta ir nori. Galime didžiulius savo valstybę, kuriai pavyksta to išvengti.

Dr. Algimantas Šindeikis

Seimo narys Bronius Bradauskas turėtų prarasti Seimo nario mandatą. Prof. Vytautas Landsbergis turėtų užleisti partijos vadovo postą blaiviau suvokiantiems valstybės problemas. Seimo narė Neringa Venckienė turėtų atsidurti kalėjime. Marksizmo profesorius Povilas Gylys turėtų nustoti dalyti naują opiumą liaudžiai. Darbo partijos lyderis Viktoras Uspaskichas – pasitraukti į egzilį Rusijoje. O kanalizacijos kvapo poetai „Facebook“ tinkle turėtų prarasti populiarumą. Bet dėl mūsų civilizacinio atsilikimo vargu ar taip atsitiks. Ar toliau murkdysimės savo prisikurtų marazmų pelkėse, atimdami iš savęs galimybę judėti į priekį?

Praėjusią savaitę paskelbiau savo komentarą apie mūsų elito klaidžiojimą ir nesugebėjimą vesti tautos tiesiasiu keliu į priekį. Bent jau tokiu keliu, kuriuo be didelių klaidžiojimų nuėjo estai. Abejojau mūsų elito talentu ir ryžtu, privalomu elitui gebėjimu rūpintis ne tik savo asmeniniais, bet ir viešaisiais interesais, argumentavau, kodėl, mano nuomone, Lietuvoje nėra politinės valdžios perimamumo kultūros, ir valdžių pasikeitimai primena Antrojo pasaulinio karo mušius, kuriuose iniciatyvą perima viena ar kita kovojanti pusė, pradėdama viską iš naujo puolimu visu frontu.

Tenka apgailestauti, bet praėjusią savaitę vėl buvo keli akivaizdūs įrodymai, kad Lietuvos valstybė kasdien susiduria su didele rizika nusiristi ten, iš kur jau manėme pakilę. Vietoj per 23 metus sukauptos demokratijos suvokimo patirties ir žengimo civilizuotos, Vakarų politinės kultūros keliu – atskirose srityse neleidžianti išsiblaivyti sovietinė totalitarinės diktatūros praeitis.

Praėjusį antradienį vykęs Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos suvažiavimas virto farsu. Medžiotojams lyg ir turėtų užtekti to, kad jie jau aštuonerius metus medžioja pagal Konstitucijai prieštaraujantį, Algirdo Brazausko „sumanumo“ dėka sovietmetį nepriklausomojoje Lietuvoje pratęsusį Medžioklės įstatymą, pažeidžiantį žemės ir miško savininkų teises. Bet, pasirodo, medžiotojams to negana. Draugijos, veikiančios kaip įvairių medžiotojų vienijančių organizacijų asociacija, pirmininku „išrinktas“ brutaliosios, sovietinės, o ne vakarietiškos kultūros medžioklės šalininkas Seimo narys B.Bradauskas. Nors Konstitucijos 60 straipsnyje aiškiai pasakyta, ko negali daryti ir kokių pareigų negali užimti Seimo narys: Seimo nario

pareigos, išskyrus jo pareigas Seime, nesuderinamos su jokiais kitomis pareigomis valstybinėse įstaigose ir organizacijose, taip pat su darbu verslo, komercijos bei kitose privačiose įstaigose ar įmonėse.

Tiems, kuriems neaišku, Konstitucinis Teismas 2011 m. pateikė išaiškinimą, kuriame dar kartą paaiškino: Konstitucijos 60 straipsnio 1 dalies formuluotėje „pareigos valstybinėse įstaigose ir organizacijose“ vartojama sąvoka „pareigos“ apima bet kokią veiklą Lietuvos valstybės, savivaldybės, užsienio valstybės ar tarptautinėje įstaigoje, įmonėje, organizacijoje arba atstovaujant tokiai įstaigai, įmonei, organizacijai, jeigu ši veikla yra susijusi su pareigų užėmimu, darbo atlikimu, tarnybos ėjimu, kitų funkcijų vykdymu, kitų užduočių atlikimu, vadinamųjų garbės pareigų užėmimu ir pan.

Lyg ir turėtų būti aišku, kokias pareigas gali ir kokių negali užimti Seimo narys, bet B.Bradauskui vis vien neaišku. Netrukus turėtų paaiškėti, ar visam Seimui aišku, kad Seimo narys B.Bradauskas turi netekti Seimo nario mandato. To reikalauja kitas Konstitu-

Mūsų valstybės stiprybės įrodymas yra V.Uspaskich prisipažimas, jog jis gailisi ėjęs į politiką.

cijos straipsnis (63 str.): Seimo nario įgaliojimai nutrūksta, kai: 7) jis pereina dirbti arba neatsisako darbo, nesuderinamo su Seimo nario pareigomis.

Tai dar vienas įrodymas, kad vieną kartą peržengus Konstituciją (nepanaikinant Medžioklės įstatymo antikonstitucinių normų) antras kartas būna daug lengvesnis. Kadangi Seimo nario mandato panaikinimo procedūra už Konstitucijos pažeidimą yra numatyta Seimo statute, tai „bendru tylėjimu“ gali būti nuspręsta, kad tai nesvarbu.

Kitas Seimo narys P.Gyls pasiklydo tarp marksizmo ir VIP-inės pedofilijos (profesorius ją įvardija neabejotinai egzistuojant). Profesorius sudarė Lietuvos juodąjį sąrašą (80 už N.Venckienės parlamentinio imuniteto panaikinimą balsavusių Seimo narių), į kurį įtrauktiesiems nepaduos rankos.

Įvairių sąrašų sudarinėjimas (visuomenininko Dariaus Kuolio, „Facebook“ kanalizacijos veikėjų), paveldėtas iš sovietų, sudarinėjusių tremtinių į Sibirą lietuvių sąrašus, tampa

liguistų potraukiu. Jei šalyje vienas marksizmo profesorius mato geriau nei du teismai, prokuratūra ir policija kartu sudėjus, tai gal laikas grįžti į tuos profesoriaus jaunystės ir profesinio įkvėpimo metus, kai viską nusprendavo partija ir jos nomenklatūra. Marksizmo profesorius niekaip negali atsisveikinti su praeitimi ir pasitikėti Lietuvos Konstitucija bei tūkstančiais teisėsaukoje dirbančių profesionalų. Jis tiesiog reikalauja teisingumo, atitinkančio jo interesus, susikurtas sąmokslų teorijas ir fantazijas. Nei raudonosios revoliucijos šalyje sukelti, nei apskritai marksizmu sužavėti reikiamo rinkėjų skaičiaus nebegalintis profesorius rado naują opiumą liaudžiai, naują atsakymą į visų Lietuvos problemų sprendimą – VIP-inę pedofiliją.

Absoliučios valdžios ir nuosavo „teisingumo“ reikalauja ir prof. V.Landsbergis. Mūsų valstybės nepriklausomybės atkūrimo didvyris šiandien nėra patenkintas tuo, kad Lietuvoje veikia Konstitucija ir įstatymai. Nors jau apeliacinės instancijos teismas patvirtino, kad N.Venckienės šeimos nariai manipuliavo mažametės mergaitės psichika, dirbtinai kurdami jos seksualinę patirtį, profesorius yra įsitikinęs, jog N.Venckienės parlamentinio imuniteto panaikinimas ir leidimas teisėsaugai ištirti jos veiksmus yra „sovietinė nesąmonė“. Sunku suvokti kodėl prof.

V.Landsbergis, kuris buvo nepalaužiamas mūsų valstybės kūrėjas, šiandien savo retorika prisideda prie jos griovimo.

Tiek profesoriai, tiek B.Bradauskas, tiek V.Uspaskichas, tiek N.Venckienė yra pasiruošę nors ir šiandien visą valdžią, teisingumo vykdymą perimti į savo rankas ir „sutvarkyti“ šalį taip, kaip jie supranta ir nori. Bet, aciū Dievui ir jau gebantiems mąstyti racionaliai bei kritiškai, aciū mūsų 23 metų nepriklausomo veikimo patirčiai, sveiko proto neprarusiems rinkėjams, aciū ES civilizaciniam laukui, kad tai yra neįmanoma ir taip neatsitiks. Tai ir yra mūsų valstybės stiprybė, kad V.Uspaskichas praėjusią savaitę prisipažino, jog gailisi ėjęs į politiką. Jo lūkestis mulkinti žmones, naudotis jų patiklumu ir naivumu, paimti į savo rankas dalį valdžios ir ją naudoti savo asmeniniams, o gal ir kaimyninės šalies tikslams, žlugo. Tai yra mūsų visų, mūsų valstybės stiprybė. Lietuvos valstybės egzistavimo ir jos tvirtumo įrodymas. Čia norisi prisiminti ramią Friedricho Nietzsche's išmintį: „Tas, kas mūsų nenužudo, padaro stipresnius.“ ■

KAIMYNAI

SOS: dvi atominės elektrinės mūsų pašonėje statomos kuo pigiau ir kuo sparčiau

Ką reiškia ir kuo Lietuvai gresia kaimynystėje dygstančių dviejų atominių elektrinių, statomų nesilaikant tarptautinių konvencijų reikalavimų, spurtas.

Aušra Lėka

Baltarusijos oficiali viešoji erdvė sprogsta nuo branduolinio entuziazmo. Astravo atominė jėgainė (AE) bus pigiausia, sparčiausiai pastatyta, saugiausia. Skambiomis antraštemis žiniasklaidoje palydimos iškilmės kurio nors būsimos AE objekto pirmo žemės kaušo išrašymo proga. Visa laimė, kad statybvietės duobę palaimina tiek katalikų, tiek stačiatikių dvasininkai, nes, ko gero, kai kalbama apie būsimos AE saugumą, tik Dievo pagalba ir tegalima kliautis: apie branduolinės energetikos tarptautinių konvencijų reikalavimus Astrave, kaip, beje, ir Kaliningrado Baltijos AE, nė girdėti nenorima.

Ką Lietuvai reiškia atsidurti tokia branduoliniame glėbyje, kai nuo Astravo AE iki Lietuvos sienos tėra 20 km, o nuo Baltijos AE – 12 km? Ar galime nuveikti ką daugiau, nei rengti evakuacijos planus? Galų gale – ar dar yra šansas, kad Astravo AE tėra propagandinis triukas, kaip ilgai įtikinėjo ankstesnė Lietuvos Vyriausybė?

Saugiausia pasaulyje. Ar tikrai?

Kaip praneša *naviny.by* ir visa baltarusių žiniasklaida, Baltarusijos pirmasis vicepremieras Vladimiras Semaška ir Rusijos valstybinės korporacijos „Rosatom“, statančios ir Astravo, ir Baltijos AE, generalinis direktorius Sergejus Kirijenka vasario 1 d. sudaužė šampano butelį į ekskavatorių, kuris išrausė pirmą kaušą žemės antrojo bloko duobei.

V.Semaška pareiškė, kad armatūros duobė antrajam blokui turi būti parengta iki rugsėjo – pusmečiu anksčiau, nei numatyta. Skaiciuojama, kad jau dabar statybvietėje triūšia 1120 žmonių, metų pabaigoje jų bus iki 3 tūkst., o per statybų piką – apie 8 tūkst., giriamasi, kad 98 proc. jų baltarusiai. Keista, nes Suomija – sena branduolinė valstybė, bet tarp „Olkiluoto-3“ bloko statytojų suomių – tik ketvirtadalis.

„Rosatomo“ vadovas S.Kirijenka su patosu žada: Astravo AE bus pasaulyje pati moderniausia ir saugiausia. Jei tokia AE būtų stovėjusi Fukušimoje, jai nieko nebūtų atsitikę. Baltarusijos energetikos ministerijos Branduolinės energetikos departamento direktorius Nikolajus Gruša antrina, kad Astravo AE nenukentėtų nei nuo aštuonių



balų žemės drebėjimo, nei nuo uragano, ir net ant reaktoriaus pastato nukritęs lėktuvas jai esą neprisidarytų jokių problemų. O AE projektuotojų – Peterburgo „Atomenergo-projekto“ projektų direktorius Aleksandras Kazarinas pareiškė, kad Astravo AE bus toks saugumo laipsnis, kad avarijos atveju nereikėtų nė gyventojų evakuoti.

Maža, kad neva saugiausia, Astravo AE dar ir statybų spartuolė. Lyg sugrįžus į sovietmetį, visuomenė nuolat maitinama raportais, kiek pavyko pralenkti laiką. Štai kontraktas su projekto plėtoju „Rosatomu“ pasirašytas 2012 m. kovo pabaigoje, pirmi darbai prasidėjo balandžio viduryje. „Dabar pirmojo bloko parengiamieji darbai pralenkia grafiką keturiais mėnesiais, antrojo – maždaug aštuo-

A.Gavriuškinio žodžiais, jie prognozavo, kad laimės konkursą, todėl darbams ėmė rengtis iš anksto – net kreipėsi į metalo gamintojus, apsvaistė transportavimo kelius. Neva realiausias jų – per Lietuvą, nors Lietuva to dar nežino.

Deklaruojama, kad AE statybos ne tik vyksta sparčiai, bet ir sparčiai pinga. Vėlgį jei pažvelgsime į „Olkiluoto-3“, daugiausia dėl saugumo reikalavimų projekto trukmė ir kaina išaugusi maždaug dvigubai.

Tai bus pavyzdinė statyba ir visų laikų tobuliausia AE, tikina Astravo AE gimdytojai. Ar tikrai?

Baltarusių ekologams vietoj atsakymų – belangė

Grupė Baltarusijos visuomeninių judėjimų kreipėsi ir į Baltarusijos prezidentą Aleksandrą Lukašenką, į Rusijos premjerą Dmitrijų Medvedevą, šalių energetikos ministrus, piktdindamiesi, kad parengiamieji antrojo bloko darbai pradėti nesant projektinės dokumentacijos, parengtos ir suderintos įstatymais numatyta tvarka, be kita ko, lygiai su tokiais pat pažeidimais vyksta ir pirmojo bloko statyba. Nevyriausybinių organizacijų tvirtina, kad remiasi oficialių asmenų komentarais.

Viena šio kreipimosi autorių draugijos „Ekodom“ valdybos pirmininkė Irina Suchij su „Veidu“ pasidalijo baltarusių nevyriausybinių ekologų nerimu, kad Baltarusija artėja ekologinės katastrofos link: „Darydami poveikio aplinkai ekspertizę atkreipėme dėmesį



Baltarusių ekologinio judėjimo lyderė I.Suchij: „Astrave minima galimo radiacinio pažeidimo zona 3 km, o suomių AE – 1 tūkst. km.“

niais–dešimčia“, – deklaruoja V.Semaška.

Balandžio pradžioje „AEM-technologijos“, pasak bendrovės pardavimo departamento direktoriaus Aleksandro Gavriuškinio, jau pradėjo ir pirmojo bloko reaktoriaus gamybą. Projektą vykdys bendrovės filialas Rusijos mieste Volgodonske, kur ką tik baigtas analogiškas užsakymas Baltijos AE. Beje, bendrovė laimėjo konkursą tik kovo 19 d., bet, Baltarusijos žiniasklaidos cituojamo



UŽSIENIO SPALDOS ARCHIVO NUOTR.

Baltarusijos prezidentas A. Lukašenka kapsulę į pirmosios šalies AE simbolinį akmenį įdėjo 2012 m. rugpjūtį, nors tarptautinėmis konvencijomis numatytos procedūros nebuvo atliktos



UŽSIENIO SPALDOS ARCHIVO NUOTR.

Planuojama, kad Astravo AE pirmas blokas bus pastatytas

► į daugybę neatsakytų klausimų, pavyzdžiui, kokia zona būtų pažeista avarijos atveju. Buvo minimi apie 3 km, bet jei palygintume su analogišku suomių dokumentu, jie vertina 1 tūkst. km. O neseniai mūsų valdžia pasakė, kad atominės statyba vyksta pralenkiant grafiką. Grafiko lenkimas niekada nedidino darbų kokybės.“

Pavyzdžių toli ieškoti nereikia: 2011 m. vasarą prie Sankt Peterburgo Sosnovy Bore statomoje „Leningrad-2“ AE dėl darbo broko sugriuvo 22 metrų aukščio metalo konstrukcija. Ir Astravo ir Baltijos AE statomos pagal tokį pat kaip „Leningrad-2“ AE projektą. „Gerai, kad Leningrado griūties metu AE nebuvo baigta statyti, kad dar nebuvo pakrautas branduolinis kuras. Tokiu atveju būtų buvusi katastrofa“, – sako I. Suchij.

Tačiau į baltarusių visuomenininkų užklausimus oficialusis Minskas atsako tylą, o mitingų prieš Astravo AE dalyvius siunčia už groty, kaip nutiko pernai po mitingo Minske.

Lietuva atsakymų nesulaukia nuo 2008 m.

Ne ką labiau Baltarusija, kaip ir Rusija, kreipia dėmesį ir į kaimyninės Lietuvos ar tarptautinių organizacijų nuomonę. Užsienio reikalų ministerijos Ekonominio saugumo politikos departamento direktorė Gitana Grigaitytė sako, kad nuo 2008 m. neatsakytų rimtų klausimų apie Astravo AE ir nuo 2009 m. – apie Baltijos AE saugumą gausa rodo, jog padėtis tikrai labai rimta. „Maža to, deklaruoja ma skuba ir projekto pigimas tik didina nerimą, nes branduolinėje energetikoje negali būti nei skubos, nei pigumo vaikymosi – svarbiausia saugumas, – pabrėžia G. Grigaitytė. – Lietuva nekelia klausimo, ar objektas turi teisę būti, – kiekviena šalis turi teisę pati priimti tokius sprendimus. Mes keliame klausimą, jei toks sprendimas priimtas, kad AE būtų maksimaliai saugi, kad būtų laikomasi tarptautinių konvencijų.“

Deja, Baltarusija ir į tarptautinę nuomonę žiūri pro pirštus. Vienas akivaizdžiausių net ne pažeidimų, o akibrokštų, kad 2011 m. rug-

sėjo 15-ąją, tą pačią dieną, kai ilgai prašę informacijos dėl Astravo AE Europos Komisijos atstovai pirmą kartą buvo priimti Minske, A. Lukašenka išleido įsaką, jog jis patvirtina Astravo AE statybos aikštelę.

Pagal tarptautines konvencijas Baltarusija privalėjo analizuoti kelias aikšteles, bet tik Lietuvai pradėjus kelti šį klausimą ėmė aiškinti, esą nagrinėję ir alternatyvas, nors jokios tai įrodančios dokumentacijos nėra. Be to, baltarusiai pradėjo AE parengiamuosius darbus, oficialiai Lietuvos neinformavę, nors tai privaloma pagal tarptautines konvencijas. Baltarusija peršoko net kelis etapus, pagal tarptautinius sutarimus būtinus imantis tokio projekto.

Į Lietuvos klausimus lyg ir atsiunčiami atsakymai, tačiau juos išanalizavus paaiškėja, kad kartojamas tas pats jau anksčiau siųstas tekstas be aiškių atsakymų. Balandžio pradžioje Baltarusijos aplinkos ministerijos atstovas Aleksandras Andrejevas vėl pareiškė, kad Minskas planuoja baigti konsultacijas su Lietuva per du mėnesius.

Aplinkos ministerijos Taršos prevencijos departamento direktorius Vitalijus Auglys pasakoja, kad baltarusiai griebiasi ir kontratakos: ėmė priekaišti, jog ir Lietuva turi ketinimų statyti AE Visagine, taip pat netoli Baltarusijos sienos. „Bet kai derinome šiuos dalykus su Latvija, Suomija, Lenkija ir Baltarusija, nė viena šalis jokių pretenzijų neturėjo. Ta vieta parinkta dar sovietmečiu, jokių didelių incidentų Ignalinos AE nebuvo, be to, Baltarusijos pusėje – praktiškai negyvenamos teritorijos. O Astravo AE – vos 45 km nuo mūsų valstybės sostinės“, – primena V. Auglys.

„AEM-technologij“ Volgodonsko filialo projektų vadovas Vladimiras Semikopenka neseniai paskelbė ir svarstomus reaktoriaus transportavimo kelius: 337 t sveriantį, apie 10 m ilgio ir apie 4,8 m diametro reaktoriaus korpusą transportuoti norima jūra per Klaipėdą arba Dniepru. Pasak V. Semikopenkos, Klaipėdos variantas jiems žinomas, tiltai ir keliai leidžia pristatyti krovinį be problemų, tačiau jis pripažino, kad Lietuvos pozicija šiuo klausimu dar neaiški.

Kuo remiantis „AEM-technologij“ atstovui reaktoriaus korpuso gabenimas per Lietuvą pasirodė „be problemų“, sunku pasakyti. Oficialių paklausimų nebuvo, o „Veidą“ konsultavęs Automobilių kelių direkcijos Kelių skyriaus vedėjas Zigmantas Pervenckas sakė, kad tokiam kroviniumi gabenti turėtų būti atliekamas maršruto planavimas ir jo patikrinimas. Bet akivaizdu, kad jo aukštis tikrai būtų kliūtis. Kitas klausimas – tiltai: tipinio sunkvežimio bendroji masė neturi viršyti 40 t, konteinerių – 48 t, vadinasi, 337 t plius autotransporto bendroji masė viršytų normą beveik dešimtkart. Žinoma, reikėtų skaičiuoti, koku atstumu bendroji masė paskirstoma, bet šiuo atveju ji gana koncentruota – 10 m. Sunku pasakyti, kiek kainuotų maršruto tvirtinimas, tačiau bent jau „Hitachi“ krovinio vežimui į Ignaliną (jis sunkesnis, bet labiau paskirstomas) keliams, tiltams tvirtinti ir kt. minėta net 700–800 mln. Lt suma.

Vilties, kad Astravo AE – propagandinis triukas, nedaug

Taigi ką Lietuva gali daryti daugiau, nei rengti sostinės evakuacijos planus nelaimės Astravo AE atveju? Šiek tiek vilčių teikia artimiausiu metu turintis pasirodyti Poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniu kontekstu konvencijos (Espo) sprendimas, ar Baltarusija nepažeidė konvencijos reikalavimų. Lietuva apskundė Baltarusiją, kad ši nesilaikė konvencijos reikalavimų, kad projekto statybos vieta gali būti nustatyta tik baigus poveikio aplinkai vertinimo procesą, tai yra atsakius į visus poveikį galbūt patiriančių valstybių klausimus, supažindinus visuomenę su projektu, surengus dvišales konsultacijas. Beje, Kaliningrado Baltijos AE statytojų rankos šiuo atžvilgiu dar laisvesnės, nes Rusija pasirašiusi Espo konvenciją, bet nėra jos ratifikavusi.

Jei Espo konvencijos įgyvendinimo komiteto išvada būtų palanki Lietuvai, tai reikštų, kad Baltarusijos institucijos vykdė procesą neskaidriai ir turi grįžti prie pirminių svarstymų bei konsultacijų, taip pat ir su Lietuva.



kas bus pradėtas eksploatuoti 2018 m., antras – 2020 m. Neatmestina, kad bus statomi ir dar du



Mitinguotojai prieš Astravo AE buvo siunčiami ir už grotų

Kas būtų priešingu atveju? Visą laiką jai būtų prikišama neišsprendus klausimų, ir tas šleifas tęstųsi, pereitų į kitus tarptautinius formatus. Tarptautinės atominės energetikos agentūros (TATENA) ekspertai taip pat kreipia daug dėmesio, kaip sprendžiami klausimai su kaimynais, bet ir ji negali uždrausti statyti AE ar priversti didinti jos saugumą. Klausimus dėl Astravo AE Baltarusijai yra pateikusi ir EK. Tad belieka viltis, kad Baltarusijai bent kiek svarbi tarptautinė opinija, nes priemonių priversti ją didinti AE saugumą neturi ir tarptautinės organizacijos.

Beje, kaip stebisi URM departamento direktorė G.Grigaitytė, šiuo klausimu stebėti-

nai pasyvi buvo Lietuvos visuomenė: nors visuomeninės organizacijos, žalieji taip aktyviai svarstė Visagino AE projektą, jų balso dėl Astravo ar Baltijos AE negirdėti. O juk poveikis tas pats, ar AE šiaurės, ar kitapus valstybės sienos, jei nuo jos tėra keliolika kilometrų. Visuomenės balsas taip pat prisidėtų prie oficialių pastangų siekiant tarptautinių organizacijų pagalbos.

Tiesa, Astravo AE lig šiol neturi AE statybos licencijos, bet, kaip aiškino V.Auglys, Baltarusijoje licencijos išduodamos pagal darbų etapus.

Pasigirsta ir tokių išvedžiojimų: jei projektas dėl kažkokių priežasčių nebūtų plėtoja-

mas, geležinkelio atšaka, lentpjūvės ar betono mazgai liks Astravui. „Deja, tikėtis, kad AE nebus statoma, buvo galima prieš metus, kai tai buvo tik statybų aikštelė. Tačiau nuo rudens jau prasidėjo realūs statybos darbai“, – apgailestauja I.Suchij.

Maža to, „Rosatomo“ vadovas S.Kirijenka neatmeta galimybės, kad ties dviem 2,4 tūkst. megavatų galios energiblokais Astrave nebus sustota, bus statomi keturi blokai.

Darbų šturmas tiek Astravo, tiek Baltijos AE verčia daryti prielaidą, jog taip skubinamasi norint kuo toliau pasistūmėti su projektais, kad visi susitaikytų su faktu, jog kitaip nebebus. ■

Svarbiausi neatsakyti Lietuvos kelti klausimai dėl šalimais statomų AE saugos

Dėl Astravo AE (neatsakyta nuo 2008 m.)

- Dėl aikštelės: kodėl Baltarusija, turėdama per 70 AE aikštelių variantų, pasirinko Astravą.
- Dėl seisminių tyrimų: 1887–1908 m. šioje teritorijoje užfiksuoti 5–7 magnitudžių stiprumo žemės drebėjimai, tačiau dabar nepateikta informacijos apie seisminius tyrimus prieš parenkant statybų aikštelę.
- Dėl AE aušinimo Neries upe: AE aikštelė yra 10 km nuo Neries, aukščio skirtumas – 42 m, o tai reiškia, kad aušinimo vandenį reikės pumpuoti į įkalnę.
- Dėl poveikio Neries upei, aplinkinėms teritorijoms ir gyventojams normaliomis eksploatavimo sąlygomis ir įvykus didelio masto avarijai.
- Dėl galimo poveikio požeminiam geriamajam vandeniui: užteršus Nerį radioaktyviosiomis medžiagomis, kiltų grėsmė didelės dalies Lietuvos gyventojų aprūpinimui geriamuoju vandeniu.
- Dėl avarinės parengties planų, ypač dėl Lietuvos sostinės galimos evakuacijos.
- Dėl panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo: Baltarusija nepateikė šios strategijos.
- Dėl AE atsparumo sunkaus keleivinio orlaivio kritimo atveju.
- Dėl AE atsparumo testų atlikimo: nors Baltarusija pasirašė bendrą deklaraciją su EK, tačiau šiame procese nedalyvavo.
- Dėl teisinės bazės ir nepriklausomos už branduolinę saugą atsakingos institucijos-regulatoriaus: teigiama, kad bus naudojama Rusijos teisine baze; nėra institucijos, atitinkančios TATENA reikalavimus.
- Dėl AE viso ciklo finansavimo (nuo statybų iki uždarymo) garantijų: pakankamas finansavimas – vienas TATENA saugios AE plėtros kriterijų.

Dėl Baltijos AE Kaliningrado srityje (neatsakyta nuo 2009 m.)

- Dėl aikštelės: nepateikta informacija, kokios alternatyvios aikštelės vertintos ir kokiais kriterijais vadovaujantis pasirinkta dabartinė; TATENA nėra jos įvertinusi.
- Dėl seisminių tyrimų: pateiktame dokumente nėra esminių duomenų (vadovaujamasi 1999 m. duomenimis, bet 2004 m. Kaliningrado srityje įvykęs žemės drebėjimas buvo stipresnis).
- Dėl AE aušinimo: numatyta aušinti Nemunu, kuris yra už 10–12 km, aukščio skirtumas – apie 15 m; neišnagrinėtas rezervinio vandens kaupimo būdas, neaišku, ar jo pakaktų avarijos atveju.
- Dėl poveikio Nemuno upei, aplinkinėms teritorijoms ir gyventojams normaliomis eksploatavimo sąlygomis ir įvykus didelio masto avarijai.
- Dėl panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų gabenimo Baltijos jūra: nėra atliktas poveikio aplinkai vertinimas, įvykus nelaimei poveikį justų visas Baltijos jūros regionas.
- Dėl avarinės parengties planų.
- Dėl AE atsparumo sunkaus keleivinio orlaivio kritimo atveju (Kaliningrado sritis – intensyvus oro transporto koridorius, tačiau planuojamas apsauginis gaubtas atlaikytų tik lengvojo sportinio lėktuvo kritimą; beje, visai netoli – Šakių r. 2005 m. sudužo Rusijos naikintuvas).
- Dėl galimo poveikio požeminiam geriamajam vandeniui: užteršus Nemuną radioaktyviosiomis medžiagomis, kiltų grėsmė didelės dalies Lietuvos gyventojų aprūpinimui geriamuoju vandeniu.
- Dėl AE atsparumo testų atlikimo: nors Rusija pasirašė bendrą deklaraciją su EK, tačiau šiame procese nedalyvavo.

Šaltinis: URM

SAVAITĖS INTERVIU

S.Skvernelis: „Kas svarbiau: kad bus nužudyta tūkstantis niekuo dėtų žmonių keliuose ar būtinė žmogžudystė girtaujant?“

Aušra Lėka

Nesulaukus kvistos policijos Klaipėdos rajone nužudyta keturių vaikų motina, Kudirkos Naumiestyje – dvi moterys. Teisme – policijos pareigūnai, dėl kurių darbo broko įsisiūbavo vadinamasis pedofilijos skandalas, privedęs prie kelių mirčių. Nors už kiekvieno posūkio kelyje gali sutikti kelių policijos „pasalą“, pagal mirtis keliuose pirmiausia ES.

Policijos generalinis komisaras **Saulius Skvernelis** interviu „Veidui“ įspėja: policininkų ir finansavimo stygius tikrai ima grėsti žmonių gyvybei bei saugumui. Kokios galimos išeitys ir ar tikrai papildomi milijonai viską išspręstų?

VEIDAS: Ar tai, kad kviečiama policija laiku neatvyko ir neužkirto kelio tragedijoms Klaipėdos rajone ir Kudirkos Naumiestyje, kaltas tik menkas policijos finansavimas?

S.S.: Tai dvi skirtingos istorijos. Neneigiamas, kad atvejais Klaipėdos rajone – mūsų pareigūnų tam tikras darbo brokas. Tačiau per metus gauname per 700 tūkst. iškviatimų, ir vienas atvejis negali nubraukti viso policijos darbo. Bet Kudirkos Naumiestyje į gautą pranešimą sureaguota taip, kaip buvo įmanoma: pranešimas buvo apie triukšmą, tad policija atitinkamai ir reagavo, nes turėjo svarbesnių iškviatimų. O dėl pasekmių, tai trys ketvirtadaliai žmogžudysčių šalyje – buitinės, kai girtaujant kažkam „užplaukia“ ir griebiamasi peilio ar kirvio. Pernai gruodį, kai buvo priimtas valstybės biudžetas, įspėjome, kad į C tipo įvykius bus reaguojama taip, kaip galėsime: gal nuvažiuosime po valandos ar dviejų, o gal ir visai neatvyksime, nes reaguoti operatyviai reikėtų didesnių pajėgų. Beje, taip policijos iškviatimai skirstomi ir kitose valstybėse.

VEIDAS: Taip, policininkų nuo 11,1 tūkst. 2008 m. sumažėjo iki 9,5 tūkst. Tačiau Europos valstybių saugos tarnybų konfederacijos 2011 m. duomenimis, vienam Lietuvos policininkui tenka 290 gyventojų, o Estijos – 412, Danijos – net 503.

S.S.: Pagal policijos pareigūnų skaičių ES dabar esame septinti aštunti, skaičiuojant nuo mažiausių skaičių. 100 tūkst. Lietuvos gyventojų tenka 320 policijos pareigūnų. Estijoje – 253, bet ten atlikta kardinali reforma, sujungiant policijos, sienos apsaugos, migracijos departamentus ir taip sumažinant administravimo išlaidas. Mūsų valstybė didesnė, bet galimos ir tokios reformos.

Dabar policijoje dirba 11 760 darbuotojų,

skaičiuojant ne tik policijos pareigūnus, bet ir samdomus pagal darbo sutartį. Vadinamieji kabinetiniai darbuotojai tesudaro 2 proc., ir nė viena institucija jų nesusimažino kaip mes.

Policijos pareigūnų skaičius priklauso ir nuo policijai priskirtų funkcijų. Pavyzdžiui, Latvijoje, Lenkijoje dalį funkcijų atlieka savi valdybių policija. Dalyje valstybių mažareikšmiai įvykiai tik registruojami, o mes privalome tirti viską. Švaistome lėšas ir žmogiškuosius išteklius, užuot koncentravęsi į rimtus nusikaltimus. Stažavausi Belgijoje, tai ten policija, atvykusi į apvogtą butą, jei šis nėra apdraustas, net gali skirti baudą. Arba štai jei vasarą Neringoje pavagiamas dviratis iš Lietuvos ar Rusijos piliečių, jiems tai didelė tragedija, nes dviračiai brangūs, o koks vokiečių kreipiasi tik dėl pažymos, nes jam žalą atlygins draudimas. Neapdrausto turto vagystės dalyje šalių net netiriamos. Be to, jei policija vykdytų tik savo funkcijas, tada gal užtektų pareigūnų tiek, kiek dabar turime.

VEIDAS: Žadėjote siekti apvalyti policiją nuo tų nebūtinų funkcijų, bet ar tendencijos ne priešingos?

S.S.: Tą sunku greitai pasiekti, nes reikia keisti įstatymus. Kur galima tą padaryti savo galimomis, keičiame – štai nuo šio sausio nebesaugsime teismų, dėl to jau sulaukėme skundų.

Be to, pavyzdžiui, Administracinių teisės pažeidimų kodekse (beje, vis dar sovietiniame) ties daugeliu punktų galima dėti minusus. X mieste kokia inspekcija negali surašyti protokolo, nes neatvyksta pažeidėjas, ir gau-

S.Skvernelis: „Belgijoje policija, atvykusi į apvogtą butą, jei šis nėra apdraustas, net gali skirti baudą, o mes, užuot koncentravęsi į rimtus nusikaltimus, turime tirti visus.“

name įpareigojimą jį atvesdinti. Leidžiama nupjauti penkiolika medžių, bet netrukus jau šaukiamasi policijos, kad ši važiuotų skaičiuoti, ar nenupjauta šešiolikos. Štai ūkininkai parašė laišką, reikalauja susitikti, nes iš jų vagia. Tačiau pirmiausia turtą reikia saugoti, o gauname skundų, kad ūkininkas pavasarį savo traktoriaus, žiemą prastovėjusio už tvarto, bake pasigedo dyzelino. Arba tik atšils, ir pasipils pranešimai apie apvogtus sodų namelius. Šiandien girdime apie įstatymo pataisas dėl nepilnamečių komendanto valandos. Ar kas galvoja, kur tuos vaikus policijai reikėtų dėti – vežti į komisariatų, kur ir

„žuliką“ kartais gėda atvežti?

Policija nėra šiukšlių dėžė: jei žmonės nori veiksmingo ir greito reagavimo į sunkius bei labai sunkius nusikaltimus ir jų ištyrimo, tam ir turime skirti pajėgas, o kitkam – tik tiek, kiek galime. Esant nemažai daliai situacijų gal ir galėtume padėti, bet kai nuo 2008 m. asignavimai policijai sumažėjo 25 proc., o apie 87 proc. jų skiriame algoms, „Sodrai“, Privalomo sveikatos draudimo fondui, tokių galimybių neturime.

VEIDAS: Tačiau 2008 m. buvo vieninteliai tokie dosnūs: palyginti su 2007 m., šiemet asignavimai (626,2 mln. Lt) mažesni vos pora procentų. Be to, mažėjant gyventojų valstybėje juk sumažėjo ir policijos aptarnaujamų piliečių. Dramatizuojate, kad dabar trūksta 1560 policininkų, tačiau net nedarbo metais, 2009-aisiais, neužimtų etatų buvo 1486. Jei toks stygius praktiškai nuolatinis, tiek ir užtenka, tik gal netinkamas jų paskirstymas?

S.S.: Pagal pareigūnų skaičių ir turime tik vieną ekipažą rajone.

VEIDAS: Neturite ko pasiūsti, kai šaukiamasi pagalbos, bet kelių policija tebetūno krūmuose, nors yra gana nemažai eismo pažeidėjų fiksavimo kamerų. Vienas veidietis, kasdien vykdamas namo Trakų link, ironizuoja esąs nuolat „saugomas“ net kelių policininkų ekipažų. O, pavyzdžiui, važiuodamas per visą Norvegiją nesutinki nė vieno kelių policininko.

S.S.: Kas svarbiau: kad bus nužudyta tūkstantis niekuo dėtų žmonių keliuose ar kad kažkas nespėdžia socialinių klausimų savivaldybėse ir žmonės vienas kitą žudo? Reikia pasverti tuos dalykus. Visur turi būti tiek policijos, kiek turi būti.

Lyginate su Norvegija, bet ten žmonės laikosi taisyklių ne todėl, kad stovi stebėjimo įranga. O pastebėkite, koku greičiu pas mus vairuotojai važiuoja prieš „inkilėlį“ ir koku – už jo. Kelių policija keliuose trūkta tik tiems, kurie nori laužyti įstatymą. Mitas, kad kelių policininkai renkasi, kur jiems stovėti: kiekvieną dieną iš budėtojų dalies jie gauna nurodymą, kuriomis valandomis kuriame kilometre būti. O Trakų kelyje daugiau ekipažų, nes ten kelių eismo taisyklės negalioja, mat viena juosta – viena kryptimi, kita – priešinga, o per vidurį – kas „mandresnis“. Paskui lavonus tik rink nuo kelio.

VEIDAS: Kodėl vėl blogėja mirčių keliuose rodikliai?



jos veiklos programą, yra dar keli barjerai. Jiems keliamas nepriekaištingos reputacijos reikalavimas: jei kuris būdamas septyniolikos padarė kokią nusizengimą, gali studijuoti teisę, bet į policijos programą su tokia biografija nepatenka. Nepriimami ir turintieji teistų už sunkius nusikaltimus artimų giminių. Dar vienas barjeras – labai griežta sveikatos medicininė kontrolė, po kurios šeši ar septyni iš dešimties atkrinta. Keliname klausimą, kad ji gal net per griežta. Tad konkuruodami su kitais, kur tokių barjerų nėra, ir gaudavo du tris krepšelius.

VEIDAS: Labiau pasitikite policijos užsakytomis apklausomis, bet, pavyzdžiui, „Vilmorus“ atliktosios rodo, kad policija pasitiki 42 proc. gyventojų. Jus tenkina tokie rezultatai?

S.S.: Policijos departamento ir Vidaus reikalų ministerijos apklausas perkamame per viešą konkursą, jas vykdo profesionalūs sociologai, šiuokart „Baltijos tyrimai“, anketaavimo būdu, o ne telefonu apklausdami 3 tūkst. respondentų, tad šios apklauso patikimos. Jų duomenimis, policija pasitiki 62 proc. Bet manęs netenkina ir šis skaičius, norėčiau, kad pasitikėtų visas 100 proc. Taip, gaisrininkais pasitiki net 90 proc., bet jie žmonių nebaudžia, o mes kasmet užregistruojame 70 tūkst. nusikaltimų, iš kurių 55 proc. ištiriame, vadinasi, žmonės nuėjo į teismus. Be to, administracine tvarka kasmet nubaudžiame apie 500 tūkst.

VEIDAS: Policijos vadovo poste prasidėjo jau treči šis metai. Ką pasiekę pasakykite, kad padarėte tai, dėl ko ėjote dirbti į policiją, o vėliau – ir jai vadovauti?

S.S.: Kai policininko profesija bus prestižinė, į ją versis ir ja didžiulis, kai visi policininkai tikrai dirbs šį darbą, o ne vegetuos, kai neliks kyšininkavimo ir piktnaudžiavimo. Noriu, kad žmonės gyventų saugiai, kad pasitikėtų policiją, – gal pirmoje vietoje pagal pasitikėjimą nebūsime, bet į trejetuką patekti privalome. Turime teikti žmonėms tokią paslaugą, kokią jie turi gauti iš policijos. Bet mūsų klientas – įstatymui paklusnus žmogus, ir tokiam tarnaujame, o „žulikams“ ir pažeidėjams tos tarnystės būti negali.

VEIDAS: Kada to pasieksite?

S.S.: Turime viziją, ją pateikėme Policijos veiklos įstatymo projekte. Jei jam bus pritarta ir į policiją bus investuota – ne kad policijai būtų daugiau pinigų, bet teisingai investuota, – per artimiausius metus galima to pasiekti. Tai priklauso nuo politikų ir visuomenės apsisprendimo, ko jie nori iš policijos, nes visų skylių ją neužkamšys. ■

S.Skvernelis: „Noriu, kad žmonės gyventų saugiai ir kad pasitikėtų policiją. Gal pirmoje vietoje pagal pasitikėjimą nebūsime, bet į trejetuką patekti privalome“

S.S.: Žuvusiųjų skaičiai keleri metai stabilūs – svyruoja tarp 278 ir 301, tačiau dėl gyventojų mažėjimo pakito rodiklis skaičiuojant procentais nuo visų gyventojų. Pagal šį rodiklį 2012 m. kartu su Rumunija ES likome paskutiniai. Tačiau visi jau primiršo, kad iki 2008 m. kasmet žūdavo po tūkstantį žmonių. Sugriežtinus bausmes už pažeidimus padėtis ėmė gerėti. Daug lėmė ir visuomenės nuomonės pasikeitimas kelių erelių ar gaidelių atžvilgiu, nes iki tol dažnas girdavosi, per kiek nuvažiuo nuo Vilniaus iki Klaipėdos. Teigiamą įtaką padarė ir kelių rekonstrukcijos. Dabar vėl pradėta girtis, kaip važiuo tuneliu 200 km per valandą greičiu, tokius žygius filmuoja, deda į internetą.

VEIDAS: Vadinamasis pedofilijos skandalas – ir policijos darbo brokas. Kas trukdo tyrėjams gerai atlikti savo pareigas?

S.S.: Nesakyčiau, kad tai visos policijos darbo brokas. Dėl atskirų pareigūnų ne ši viena – kelios bylos pasiekė teismą, vadinasi, galima

teigti, kad pareigos buvo atliktos ne taip, kaip derėjo. Jei visi būtų dirbę savo darbą ir nebūtų kišęsi anksčiau aukštas pareigas policijoje užėmę veikėjai, gal nebūtų ir šių problemų.

O jei kalbėsime iš esmės, keliolika metų nebuvo aiškos kriminalinės policijos plėtojimo. Dabar padėtis keičiasi: nuo liepos 1-osios pradės funkcionuoti nauja kriminalinės policijos biuro struktūra, jis vykdys ir kriminalinės policijos veiklą, ir rezonansinius tarpvalstybinius tyrimus. Keisis ir kriminalinės žvalgybos metodai – atsisakome lig šiol egzistavusio darbo su slaptaisiais bendradarbiais sovietinio modelio ir pereiname dirbti taip, kaip dirba visa civilizuota Europa. Kartu su Didžiąja Britanija įgyvendintas projektas su efektyvins kriminalinę žvalgybą. Didelis postūmis, kad nuo rugsėjo Mykolo Romerio universitete bus šimtas valstybės finansuojamų vietų vidurinės grandies, visų pirma kriminalinės policijos, taip pat viešosios policijos tyrėjams rengti.

VEIDAS: Ar policijos sritys išsilavinimas domina tik prastai besimokančiuosius, jei lig šiol jie beveik negaudavo krepšelių?

S.S.: Priešingai nei visų kitų aukštųjų mokyklų studentams, tiems, kurie pasirenka polici-

KELIAI

Kodėl Druskininkai gatves susiremontuoti sugeba, o Kaunas – ne

Atšilus orams gatvėse atsivėrusios duobės ir vėl bus palopytos tik kur ne kur. Mūsų valstybė nebepajėgia prižiūrėti esamo miestų gatvių tinklo, todėl dar po dešimtmečio jų būklė gali būti katastrofiška.

Giedrė Bolzanė

Ar gatvėse ir daugiabučių kiemuose mažės duobių, ar bus sutvarkyti išklypę šaligatviai, o priemiesčių kvartaluose – išasfaltuoti dulkantys žvyrkeliai? Atėjus pavasariui tai rūpi daugeliui, deja, nieko paguodžiamo nei vienu, nei kitu klausimu pasakyti negalima.

Dauguma savivaldybių šiemet lėšų turės tik vienai kitai didesnei gatvei ar jų atkarpoms patvarkyti – didesnės apimties darbų ir gatvių rekonstrukcijų galima tikėtis tik išimtiniais atvejais. Dėl lėšų stygiaus užtaisyti pavyks tik menką dalį visų duobių, tad išvada viena-reikšmiška: jokių esminių pokyčių gatvėse šiemet tikėtis neverta.

Ar mažės duobių daugiabučių kiemuose? Čia padėtis visai liūdna: daugelio savivaldybių valdininkai jau be užuolankų sako, kad šito tikėtis beviltiška, ir pataria gyventojams į savo kiemus investuoti patiems. Tą patį galima pasakyti ir priemiesčių gyventojams, kurie vis dar viliasi, kad valdininkai tesės prieš krizę duotus pažadus išasfaltuoti palei jų gyvenvietes einančius žvyrkelius, ypač jei gatvės atokesnės ir ten net nekursuoja visuomeninis transportas. Laukti gali tekti nežinia kiek, o sąžiningai sakant – jei šie darbai pajudėtų, įvyktų tikras stebuklas.

Laukti asfaltuotų kelių gali tekti visą gyvenimą

„Verčiau kelkitės gyventi į Užupį“, – tokio atsakymo, prieš kelis mėnesius susitikę su Vilniaus meru Artūru Zuoku ir paklause, kada bus išasfaltuota nuo sostinės centro apie 16 kilometrų nutolusi Jaunystės gatvė, sulaukė šio privačių namų kvartalo, per metų metus



Daugeliui Lietuvos miestų gatvių reikalingas kapitalinis remontas, o lėšų pakanka tik duobių palopymui ir vienos kitos gatvės patvarkymui. Prasčiausia padėtis – Kaune

susiformavusio plyname lauke, gyventojai. Pažadais išasfaltuoti gatvę jie buvo maitinami daugiau nei dešimtmetį, o rezultatų – jokių. Po pastarojo susitikimo su A.Zuoku daugeliui užgeso ir paskutinės viltys.

Į gyvenvietes be infrastruktūros atsi-
kėlusiems vilniečiams teks įsisąmoninti, kad norėdami pagerinti savo gyvenimą kokybę jie turi tik vieną išeitį – investuoti į kelius patys. Tiesa, šansų, kad ir miesto valdžia prie to bent iš dalies prisidės, išlieka. Vilniaus politikai ir valdininkai jau kuris laikas bando pripratinti gyventojus prie naujųjų realijų, tarkime, pasiūlyta programa, pagal kurią savivaldybė sutinka prisidėti prie gyventojų infrastruktūros projektų lygiomis dalimis (pusę darbams reikalingos sumos skiria gyventojai, antra tiek – savivaldybė), kaip pastebi Vilniaus savivaldybės Miesto ūkio ir transporto departamento direktorius Virginijus Pauža, yra labai populiarūs.

Vilnius nėra išimtis – tie laikai, kai savivaldybių lėšomis buvo asfaltuojami keliukai atokesnėse privačių namų gyvenvietėse, jau grimzta į praeitį daugelyje savivaldybių. „Mums jau net nebežada, kad kada nors tuos darbus padarys“, – numoja ranka vienoje Kauno nuosavų namų gyvenviečių gyvenantis Tomas Andrijauskas.

Klaipėdos savivaldybės Miesto ūkio

departamento direktorius Liudvikas Dūda, įsikūręs Labrenčiškių individualių namų gyvenvietėje, sako, kad jis ir pats su kaimynais susimetė po 3500 Lt gatvėms išasfaltuoti. „Nes vasarą labai dulkėjo, o laukti nesinorėjo. Reikia suprasti, kad visas gyvenimas gali praeiti, kol sulauksi finansavimo iš miesto“, – visus optimistus ant žemės nuleidžia L.Dūda.



„Jei finansavimas nedidės, teks pereiti prie arklių ir vežimų“, – teigia Savivaldybių asociacijos prezidentas, Druskininkų meras R.Malinauskas.

Kelių priežiūros ir plėtros programa: savivaldybėms skirta lėšų gatvėms prižiūrėti (mln. Lt)

2007 m.	167
2012 m.	145,8
2013 m.	134,6

Iš jų didiesiems miestams (2013 m., mln. Lt*)

Vilniui	16,9
Kaunui	10,7
Klaipėdai	5,4
Šiauliams	3,7
Panevėžiui	3,8

Šaltinis: Kelių direkcija

* 2013 m. paskirstyta 85 proc. programos lėšų

Gatvėms reikia ne kosmetinio, o kapitalinio remonto

Vis dėlto kur kas didesnė problema – bendra miestų gatvių tinklo „sveikata“. Daugelyje Lietuvos miestų pagrindinės gatvės buvo tiesiamos prieš mažiausiai trisdešimt metų ir jų eksploatacija jau priartėjo prie pabaigos. Tai reiškia, kad nebeužtenka gatvių palopyti – būtinas kapitalinis remontas, o pagal Kelių priežiūros ir plėtros (KPP) programą (tai pagrindinis Lietuvos miestų



gatvių remonto finansavimo šaltinis) ir iš savivaldybių biudžetų skiriamų lėšų pakanka tik gatvėms „papudruoti“. Kai kurias didžiąsias savivaldybes dar gelbsti europiniai infrastruktūros bei pagal valstybės investicijų programą finansuojami projektai, o pačios prastiausios būklės gatvės rekonstruojamos skolon, tačiau esminių problemų tai nesprendžia – gatvių būklė sparčiai prastėja, duobės gilėja, savivaldybių išlaidos, skiriamos apgadintiems gyventojų automobiliams remontuoti, didėja (Kaunas tam skiria apie 200 tūkst. Lt per metus).

Kauno savivaldybės Miesto tvarkymo skyriaus vedėjas Aloyzas Pakalniškis stebisi, kad kauniečiai degalų akcizo kasmet sumoka apie 200 mln. Lt, o iš KPP programos, į kurią ir plaukia sumokėti akcizo, kelių mokesčiai bei baudos už greičio viršijimą, Kaunui šiemet atseikėta tik per 10 mln. Lt. „Iš jų 5 mln. Lt turime duobėms remontuoti, bet tai tik žaizdos aptvarstymas. Aišku, savivaldybė skolinosi A.Juozapavičiaus prospekto rekonstrukcijai ir kelių kitų gatvių darbams, bet iš esmės per metus pavyksta sutvarkyti tik tris gatves iš 1600“, – tvirtina A.Pakalniškis.

Su Marsu dabar lyginamų duobėtų Kauno gatvių būklė A.Pakalniškio nestebina, nes atlikta analizė parodė, kad gatvės Kaune buvo tiesiamos aplaidžiai ir nekokybiškai.

Pavyzdžiui, skaldos sluoksnis po asfaltbetonio danga kai kur tesiekia 8 cm, nors turėtų būti 20–25 cm. Kaip sako A.Pakalniškis, paklojus asfaltą skalda neišgaruoja, vadinasi, arba iš to kas nors pasipelnė, arba rangovai netinkamai darbus atliko, o pasekmės aiškios – atnaujinant tik viršutinį tokios dangos sluoksnį jau po metų kitų duobės vėl atsiranda, tad padėti gali tik brangus kapitalinis remontas.

Ne visų miestų padėtis vienodai prasta: Kaune vaizdas liūdniausias, Klaipėdos gatvės neblizga, bet atrodo kur kas geriau, Vilniaus – irgi, o šiemet, artėjant Lietuvos pirmininkavimui ES Tarybai, sostinės gatvės bus ypač uoliai gražinamos. Mažesnėse savivaldybėse – Šiauliuose, Panevėžyje, Alytuje, Marijampolėje padėtis kur kas blogesnė: daugybė gatvių reikalauja rekonstrukcijos, o lėšų pakanka tik kosmetiniam remontui. Be to, dauguma mažesnių savivaldybių nebeįgali investuoti į gatvių infrastruktūrą skolinomis lėšomis – visi skolinimosi limitai jau viršyti. „Paskutinės gatvės darytos praėjusio amžiaus devintajame dešimtmetyje, jų garantinis laikotarpis seniai pasibaigęs, o eismo intensyvumas, transporto vežami svoriai padidėjo kartais, tad gatvių dangos visai nusidėvėjo, – komentuoja Panevėžio savivaldybės Miesto ūkio skyriaus vedėjas Antanas Karalevičius. – Jei dar kiek pavė-



Druskininkų gatvė Druskininkuose prieš ir po rekonstrukcijos. Politikams ėmusių ryžtingų sprendimų kurortas dabar turi geriausias gatves šalyje

luosime ir neskirsime gatvių tvarkymui daugiau lėšų, ištiks tragedija.“

Keliai yra visų pirma valstybės ekonominės padėties atspindys: jei biudžete – skylės, kaip sako susisiekimo ministras Rimantas Sinkevičius, tai ir gatvės duobėtos.

Vis dėlto daug lemia ir merų gebėjimai sukurti iš padėties. Pavyzdžiui, Druskininkų

DAUGIAU PINIGŲ GATVĖMS NĖRA

Kaip sako susisiekimo ministras

R.Sinkevičius, degalų akcizo dalis, pervadama į KPP programą, turėtų būti didinama, tačiau ministras mano, kad valstybės galimybės skirti daugiau lėšų keliams jau yra išsemtos.

„Daugiau neskiriama dėl to, kad nėra iš ko, – tai atspindi bendrą mūsų ekonominę padėtį. Jei ministras galėtų iš kur nors paimti pinigų ir duoti, būtų gerai, bet galimybės šito neleidžia, pinigų yra tiek, kiek yra“, – teigia susisiekimo ministras.



S. MAŽEIKOS „BFL“ NUOTR.

meras Ričardas Malinauskas dar per krizę, kai kelininkų darbų kainos krito 40–60 proc., iškėlė idėją per keletą metų sutvarkyti pagrindines kurorto gatves (atnaujinti gatvių dangas, šaligatvius, apšvietimą), o su rangovu atsiskaityti per penkiolika metų. Pasak R.Malinausko, sumanymas pasiteisino daugiau nei šimtu procentų, nes mažesnėmis kainomis pavyko atlikti daug daugiau darbų, nei būtų buvę galima padaryti dabartinėmis ar rytdienos kainomis. Druskininkai iš visų savivaldybių išsiskiria ir pagal lėšų, skiriamų gatvėms iš miesto biudžeto, dydį.

Kai kurios savivaldybės mėgino pasekti Druskininkų pavyzdžiu, bet į mažų kainų traukinį nespėjo, be to, toks modelis tinka ne visiems miestams: štai kauniečiai dabar dvejuoja, ar verta susitvarkyti dalį gatvių ir su rangovais atsiskaityti, tarkime, per dešimt metų, nes taip visų problemų išspręsti vis tiek nepavyks, o kitų gatvių remontuoti ateinančiais metais gali jau visai nebebūti iš ko – miesto biudžetas tokių išlaidų tiesiog nepakelia.

Lietuvos savivaldybių asociacijos prezidentas R.Malinauskas įsitikinęs, kad jei valstybė neras galimybių padidinti finansavimo savivaldybių vietinės reikšmės keliams, ateitis bus liūdna. „Teks pereiti prie arklių ir vežimų“, – įspėja Druskininkų meras. ■

Miestų išlaidos gatvėms tiesti, asfaltuoti, remontuoti (2012 m.)

Miestas	Visos išlaidos, mln. Lt*	Kokį gatvių tinklą prižiūri, km	Tenka lėšų 1 km gatvių, tūkst. Lt
Vilnius	118,7	1184	100,2
Kaunas	32,3	960	33,6
Klaipėda	19,8	225	88
Šiauliai	16,1	356	44,2
Panevėžys	6,07	260	23,3
Druskininkai	18,3	320	57,1

* Visos išlaidos gatvių darbams įskaitant Kelių priežiūros ir plėtros programos ir kitą valstybės finansavimą, savivaldybių biudžeto lėšas ir paimtas paskolas gatvių infrastruktūros ir rekonstrukcijos projektams, europinę ir kt. paramą

Šaltinis: savivaldybių duomenys



2013 m. gimnazijų reitingas

Gimnazijų sėkmės raktas – direktorius.

Jonė Kučinskaitė, Rasa Kairienė



Kodėl vienos gimnazijos yra nuolatinės gimnazijų reitingų lyderės, o kitos – autsailerės? Kodėl vienoje mokykloje mokytojai net vaikiukus iš socialiai aplesusių šeimų uždega siekti mokslo, žinių ir gyventi kitaip, nei gyvena jų tėvai, o kitose negeba nė vieno abituriento parengti taip, kad jie išlaikytų bent vieną egzaminą pačiais aukščiausiais balais? Kas apskritai lemia mokyklos sėkmę?

„Veido“ tyrimas rodo, kad tik direktorius eruditas, vizionierius, turintis didelę svajonę, ja degantis ir gebantis surinkti mokytojų kolektyvą, kurie įtikėtų jo svajonės tikrumu bei padėtų siekti užsibrėžtų tikslų, mokykloje gali sukurti mokslui palankią aurą. Būtent tokie yra visi geriausių šalies gimnazijų direktoriai. Dėl savo svajonės – sukurti geriausią gimnaziją – nė vienas pažangiausios mokyklos direktorius nebijo prarasti posto. Jie kalba atvirai, o kartais netgi aštriai: kritikuoja sistemą,

◀ **KTU gimnazijos direktorius B.Burgis** mano, kad tik 10 proc. visų mokytojų yra ir puikūs savų sričių profesionalai, ir jaučia pašaukimą būti mokytojais

valdininkiją, neslepia ir savo klaidų. O konkursai į jų gimnazijas viršija konkursus į kai kurias šalies universitetus.

Dešimties pačių geriausių gimnazijų vadovų šįkart paprašėme pasidalyti savo gimnazijos stiprybes, išminties ir sėkmės receptais.

Sėkmė prasideda nuo direktoriaus svajonės

Taigi kas yra geras mokyklos direktorius? Nuo šito klausimo ir pradėjome pokalbį su visų kalbintų dešimties geriausių šalies gimnazijų vadovais.

„Geras direktorius? Pirmiausia laisvas žmogus, kuris nebijo, kad jį išmes iš darbo ir jis nuskurs, – vardija Kauno technologijos universiteto (KTU) gimnazijos direktorius doc. Bronislovas Burgis. – O toks gali būti tik administratorius, turintis rimtą profesiją, tad netekęs direktoriaus darbo galėtų išgyventi. Tik laisvas direktorius galės drąsiai ir atvirai šnekėtis tiek su savivaldybės švietimo skyriaus, tiek su ministerijos vadovybe. Antra, direktorius turi būti arba labai turtingas žmogus, arba visiškai negodus, antraip kyla įvairių pagundų, kaip gauti kyšių ar susiorganizuoti kokį neteisėtą priedą. Trečia, direktorius turi būti eruditas. Juk jeigu mokykloje jis buvo vidutiniškas, universitete – irgi vidutinybė, tai kaip gali tikėtis, kad dirbdamas bus kitoks?“

Pats B.Burgis prisipažįsta Priekulės vidurinė mokyklą baigęs aukso medaliu, studijuodamas anuomečiame KPI nebuvo gavęs



◀ *KTU gimnazija šių metų gimnazijų reitinge užėmė antrą vietą*

jokio kito pažymio, išskyrus tuomet aukščiausią – penketą, institutą baigė raudonu diplomu ir gavo pasiūlymą likti dėstyti. „Pagal išsilavinimą esu elektroninės technikos inžinierius. Tiesa, aš nė dienos nedirbau inžinieriumi, nes supratau, kad tai – ne man. Aš esu minties ir žodžio žmogus. Aš – mokytojas. Bet mokykloje niekas man to nepasakė. Tik pradėjęs dėstyti elektroniką, vėliau matematiką ir programavimą, tai supratau“, – pasakoja direktorius.

Iki tapdamas KTU gimnazijos vadovu B.Burgis net 19 metų dirbo programuotoju ir dėstytoju. Vėliau leido žurnalą „Kompiuterija“ bei rašė straipsnius. Taigi, kaip juokauja KTUG direktorius, netekęs posto galėtų užsiimti daugeliu dalykų. Ir šitai jam leidžia būti drąsiam.

„Aš nežinau, kas yra geras direktorius, bet žinau, kas yra blogas direktorius, – Kauno kolegai antrina sostinės Šiuolaikinės mokyklos centro (ŠMC) direktorius (beje, profesionalus muzikantas) Vytis Buivydaičius ir po nedidelės pauzės tiesmukai išrėžia: – Tai tas, kuriam rūpi tik savo užpakalis ir kuris savo užpakalį pridengia įvairiais įsakymais. Būtent tokių mokyklų direktorių Lietuvoje ir yra dauguma.“

V.Buivydaičiaus nuomone, gerus mokyklos rezultatus lemia sveikas administracijos ir mokytojų protas. „Bet mokyklose, o ir apskritai švietimo institucijose, sveiko proto veik nėra – tik standartai, taisyklės ir apsimitinėjimas“, – atvirai žeria ŠMC vadovas.

„Tik direktorius, kuris yra asmenybė, kuris myli vaikus ir yra tikras laivo kapitonas, tai yra nesislepia už švietimo skyriaus ar ministerijos nurodymų, o pats prisiima atsakomybę, gali suburti gerą komandą, tikrą bendruomenę ir mokymuisi palankią aurą“, – įsitikinęs valstybinės žydų Šolomo Aleichemo gimnazijos direktorius Miša Jakobas.

Pasak jo, mokykla reikia „sirgti“ – pastumti visus asmeninius darbus ir rūpesčius į šalį ir gyventi mokykla. Pats M.Jako-

KURI GIMNAZIJA GERIAUSIA JŪSŲ VAIKUI

VIETA 2013 M. REITINGE		VIETA 2012 M. REITINGE		Gimnazijos pavadinimas	BENDRAS SURINKTŲ BALŲ SKAIČIUS	Iš viso baigė / gavo išsilavinimo pažymėjimus abiturientų 2012 m.	Istojo pirmuoju pageldavimu į Lietuvos universitetus (15 tšk.)	Istojo į užsienio universitetus (5 tšk.)	Visų laikusiųjų lietuvių k. VBE balų vidurkis (10 tšk.)	Išlaikiusiųjų lietuvių k. VBE ir gavusių nuo 90 iki 100 balų proc. nuo visų laikusiųjų (10 tšk.)	Visų laikusiųjų matematikos VBE balų vidurkis (10 tšk.)	Išlaikiusiųjų matematikos VBE ir gavusių nuo 90 iki 100 balų proc. nuo visų laikusiųjų (10 tšk.)	Visų laikusiųjų užsienio k. VBE balų vidurkis (10 tšk.)	Išlaikiusiųjų užsienio k. VBE ir gavusių nuo 90 iki 100 balų proc. nuo visų laikusiųjų (10 tšk.)	Visų laikusiųjų istorijos VBE balų vidurkis (10 tšk.)	Išlaikiusiųjų istorijos VBE ir gavusių nuo 90 iki 100 balų proc. nuo visų laikusiųjų (10 tšk.)	Direktorius vadovauja mokyklai (metų)
I	II																
100 GERIAUSIŲJŲ																	
➡	1	1	Vilniaus licėjus	99,27	90	63	45	87,4	51	95,9	71	96,3	65	94,3	32	18	
➡	2	2	VšĮ KTU gimn.	92,03	75	48	32	82,4	34	91,1	50	95,8	42	95,7	17	15	
➡	3	3	Vilniaus Jėzuitų gimn.	75,35	72	35	12	83,5	35	81,6	19	90,4	43	87	17	N	
➡	4	4	Vilniaus Žirmūnų gimn.	75,32	173	88	30	82,9	77	83,7	67	84,9	75	87,3	56	27	
➡	5	5	Vilniaus M. Biržiškos gimn.	66,17	191	100	28	79,7	74	69,4	35	79,4	71	85	59	15	
➡	6	13	VšĮ Kauno jėzuitų gimn.	61,79	86	35	12	75,6	29	62,9	12	84,5	36	82,2	16	N	
➡	7	7	Klaipėdos „Ažuolyno“ gimn.	59,08	231	100	37	74,5	78	61	35	75,9	72	78,3	34	14	
➡	8	6	Panevėžio J.Balčikonio gimn.	58,4	212	94	36	75	66	71,9	50	77	58	73,4	35	23	
➡	9	61	Vilniaus Š.Aleichemo gimn.	54,47	17	6	5	60,5	3	59,1	2	68,4	5	77,3	2	18	
➡	10	17	VšĮ Šiuolaikinės mokyklos centras	51,55	12	2	4	77,7	3	69,8	0	77,7	4	67,3	1	n.d.	
➡	11	21	Šiaulių J.Janonio gimn.	51,03	203	83	29	69,7	52	63,8	24	71,1	48	62,3	21	24	
➡	12	20	Kėdainių šviesioji gimn.	49,79	117	48	10	79,9	43	50,2	6	58,6	12	70,8	14	10	
➡	13	9	Vilniaus Gabijos gimn.	48,69	147	60	8	64,3	36	63,9	18	64,4	29	66,6	24	14	
➡	14	49	Kauno „Varpo“ gimn.	46,87	125	40	20	60,3	25	48,3	9	70,1	23	67,5	17	2	
➡	15	10	Panevėžio 5-oji gimn.	46,47	87	26	11	69,4	25	58,2	8	67	12	65	6	7	
➡	16	8	Kauno J.Jablonskio gimn.	46,28	209	62	29	64,3	42	52,1	11	70,8	55	67,1	19	22	
➡	17	16	VšĮ VDU „Rasos“ gimn.	45,91	232	81	24	65,5	46	56,3	17	67	31	67,6	31	3	
➡	18	19	Vilniaus J.Basanavičiaus gimn.	45	102	35	14	64,8	25	46,8	6	62,1	12	61,6	16	2	
➡	19	12	Vilniaus Žvėryno gimn.	44,34	140	39	20	61,2	21	54,1	15	74,3	39	60,9	13	18	
➡	20	26	Telšių Žemaitės gimn.	44,02	89	26	10	73,9	29	39,7	5	57,9	9	69	9	26	
➡	21	25	Vilniaus Užupio gimn.	44	155	50	15	55,4	20	49,6	12	73,4	34	64,8	25	6	
➡	22	22	VšĮ Vilniaus privati gimn.	42,51	18	6	6	40,7	2	46,5	1	63,4	5	64,4	3	n.d.	
➡	23	33	Vilniaus Vytauto Didžiojo gimn.	42,5	149	39	24	56,7	15	61,4	15	71,6	32	63,3	15	7	
➡	24	14	Klaipėdos H.Zudermano gimn.	42,2	41	7	9	73,7	12	62,7	1	67,8	13	37,3	0	16	
➡	25	41	Utenos A.Šapokos gimn.	41,91	191	63	16	67,4	43	43,8	13	60,8	22	61,6	24	4	
➡	26	422	Šakių r. Gelgaudiškio vid. mok.	41,41	24	6	n.d.	57,4	5	44,7	4	47,3	1	64,3	3	27	
➡	27	24	Tauragės „Versmės“ gimn.	41,08	144	52	13	65	31	48,4	8	51,6	7	64,9	18	11	
➡	28	47	VšĮ Alytaus šv. Benedikto gimn.	40,01	68	24	9	60	11	46,4	6	57,4	8	47,5	6	10	
➡	29	54	Klaipėdos Vytauto Didžiojo gimn.	39,74	209	49	48	60,8	31	44,4	4	61	33	59,3	22	11	
➡	30	27	Vilniaus Jono Pauliaus II gimn.	39,28	127	31	n.d.	65,2	31	41,9	5	72	33	54	5	10	
➡	31	70	Vilniaus r. Medininkų šv. Kazimiero vid. mok.	38,76	4	1	0	78	1	7	0	78,3	2	41	0	5	
➡	32	40	Kauno r. Akademijos U.Karvelis gimn.	38,6	83	35	6	55,7	16	45,9	7	56,5	9	46,5	3	3	
➡	33	118	Vilniaus Tuskulėnų vid. mok.	38,45	80	31	n.d.	54,9	15	53,6	8	56	13	45,2	2	28	
➡	34	32	Vilniaus Šv. Kristoforo gimn.	38,25	127	44	5	56,2	13	47,9	6	64,4	20	55,9	15	23	
➡	35	29	Kauno „Saulės“ gimnazija	38,14	221	81	10	65,3	38	45,3	10	55,5	17	49,3	14	39	
➡	36	68	Šiaulių Didždvario gimn.	37,96	162	40	45	49,5	16	53,1	15	61	17	49,2	12	14	
➡	37	18	Kauno „Santaros“ gimn.	37,81	110	33	10	62,1	14	36,4	2	60,7	6	62,2	14	23	
➡	38	15	Vilniaus S.Daukanto gimn.	37,52	153	44	14	53,6	13	51,5	4	69,7	30	54,3	11	2	
➡	39	75	Skuodo P.Žadeikio gimn.	37,29	68	22	2	51,7	7	49,8	6	55,5	5	53,3	8	13	
➡	40	36	Marijampolės marijonų gimn.	36,89	36	8	3	57,3	4	46,8	6	62,6	7	50,8	3	1	
➡	41	50	Kretingos J.Pabrėžos gimn.	36,86	144	32	9	49,5	20	50,8	17	57,7	14	56,3	14	32	
➡	42	52	Mažeikių Gabijos gimn.	36,65	194	58	n.d.	58,7	31	46,3	12	54,9	18	56,6	17	11	
➡	43	55	Druskininkų „Ryto“ gimn.	36,53	221	43	3	65,3	45	51,5	9	58,3	19	52,4	17	28	
➡	44	28	Kauno J.Basanavičiaus gimn.	36,51	113	28	17	59,7	12	41,2	5	61,8	15	51,8	3	14	
➡	45	43	VšĮ Kauno „Ažuolo“ katalikiška vid. mok.	36,43	109	19	n.d.	73,4	16	48,5	2	57,8	9	61,3	5	19	



	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI
46	190	Visagino „Gerosios vilties“ vid. mok.	36,28	55	4	10	50,3	4	47,9	6	46,4	2	61,3	1	5	
47	84	Vilniaus A.Mickevičiaus gimn.	36,21	104	16	38	68	21	31,3	3	68,2	30	37,9	1	38	
48	44	Vilniaus S.Konarskio vid. mok.	35,98	54	7	12	53,6	5	45,3	4	63,2	9	56,5	1	20	
49	135	Šiaulių r. Bazilionų vid. mok.	35,94	14	3	0	57,7	1	47,8	0	44,4	1	64,3	1	22	
50	396	Šalčininkų r. Jašiūnų „Aušros“ vid. mok.	35,21	12	5	0	49,1	1	46,6	1	65,1	3	28,5	0	21	
51	56	Kretingos r. Salantų gimn.	34,8	54	13	2	63,7	10	37,3	6	56,1	0	52,8	2	24	
52	n.d.	VšĮ Vilniaus „Versmės“ katalikiškoji gimn.	34,7	33	10	0	50,1	4	51,3	2	52,1	6	46,4	2	4	
53	66	Gargždų „Vaivorykštės“ gimn.	34,44	89	19	1	54,8	12	50,9	6	50	9	54,2	4	20	
54	218	Nidos vid. mok.	34,35	16	4	n.d.	65,4	0	50,9	0	73,8	6	37	0	N	
55	23	Vilniaus Karoliniškių gimn.	34,27	201	63	5	52,5	21	49,2	15	58,3	16	41,2	13	25	
56	98	Vilniaus Naujamiesčio vid. mok.	33,61	45	7	1	47,8	7	49,8	4	58,8	7	43,5	2	25	
57	127	Plungės Senamiesčio vid. mok.	33,58	110	27	n.d.	50,6	11	42,1	10	55	7	62,4	5	22	
58	173	Jonavos J.Ralio gimn.	33,5	139	25	9	53	18	38,8	5	54,2	14	53,7	13	24	
59	92	Kėdainių r. Krakių M.Katkaus gimn.	33,35	35	6	1	66,8	5	36,3	1	43,3	4	35,5	4	20	
60	64	Kauno r. Garliavos J. Lukšos gimn.	33,26	98	22	4	56,5	18	42,3	7	53,7	8	43,7	3	21	
61	60	Marijampolės Rygiškių Jono gimn.	33,23	284	65	9	55	47	36,5	15	53,9	34	53	16	15	
62	37	Alytaus Jotvingių gimn.	33,2	197	50	17	54,1	29	40,6	14	48,6	13	46	16	26	
63	224	Vilniaus „Santaros“ vid. mok.	33,16	77	7	n.d.	56	16	36	5	58,4	12	41,7	5	24	
64	93	Kauno „Purienu“ vid. mok.	33,15	85	26	1	46,5	3	44,6	5	67,3	8	36,3	4	11	
65	106	Visagino „Verdenės“ gimn.	33,04	37	9	0	49,9	3	45,1	3	67,5	7	39,5	2	24	
66	69	Kauno Maironio universitetinė gimn.	32,87	146	42	7	51,6	13	44,7	4	54,6	11	51,1	5	27	
67	34	Vilniaus Žemynos gimn.	32,81	168	44	18	58	22	35,8	4	57,5	19	47,9	5	13	
68	63	Vilniaus A.Kulviečio vid. mok.	32,72	66	16	9	50,6	8	41,6	4	54,2	7	41,7	4	13	
69	174	VšĮ Kauno J. Urbšio katalikiška vid. mok.	32,23	84	18	16	49,8	4	27,9	1	69,3	10	48,6	2	18	
70	391	Ukmergės r. Taujėnų vid. mok.	32,22	21	4	n.d.	50	1	46,7	3	35,8	0	66,1	2	n.d.	
71	105	Mažeikių M.Račkausko gimn.	32,08	158	38	8	56,1	20	31	5	51,8	16	48,3	13	3	
72	310	Širvintų r. Musninkų A.Petrulio gimn.	31,93	44	7	0	56,7	4	28,7	0	41,2	3	69,1	5	25	
73	117	Plungės „Saulės“ gimn.	31,54	174	41	4	53,4	30	35,1	13	48,5	6	54,1	5	28	
74	77	Vilniaus r. Pagirių gimn.	31,34	66	18	n.d.	59,2	6	32,2	1	51,3	4	49,6	6	20	
75	46	Vilniaus VI. Sirokomlės vid. mok.	31,19	89	12	20	58,8	8	34,6	3	65,7	23	31,1	1	13	
76	160	Vilniaus Gerosios Vilties vid. mok.	30,98	98	16	3	59,8	16	35,5	3	58,5	12	44,3	3	11	
77	39	Šalčininkų r. Jašiūnų M.Balinskio vid. mok.	30,59	26	3	2	64,4	2	32,4	1	51,4	2	47,2	1	14	
78	48	Vilniaus V. Kačialovo gimn.	30,57	105	19	17	50	8	49,3	9	55,3	6	32,2	1	21	
79	228	Trakų r. Onuškio vid. mok.	30,52	36	7	0	57,4	4	28,1	1	53,3	0	65,5	1	17	
80	163	Pakruojo „Atžalyno“ gimn.	30,5	107	24	3	59,3	17	27,6	4	41,3	2	50,8	9	24	
81	89	Šiaulių „Romuvos“ gimn.	30,22	169	35	13	50,5	13	35	7	54,5	16	46,1	12	7	
82	11	VšĮ „Saulės“ privati gimn.	30,07	5	0	1	61,8	1	51	0	82	1	n.d.	n.d.	18	
83	215	Joniškio r. Skaistgirio vid. mok.	30,05	13	3	0	49,9	1	27,3	0	43,6	1	60,2	3	12	
84	65	Jonavos Senamiesčio gimn.	29,99	224	61	8	43,1	20	42,5	12	53,3	23	39,1	9	14	
85	161	Vilniaus Šeškinės vid. mok.	29,78	60	10	n.d.	53,2	10	28,1	1	48,3	7	55,3	5	21	
86	125	Vilniaus r. Nemenčinės K.Parčevskio gimn.	29,71	65	13	2	55,1	9	23,8	0	58,6	8	51,6	2	8	
87	329	Klaipėdos Vydūno vid. mok.	29,46	50	10	3	50,8	4	29,1	0	64,2	7	48,9	1	5	
88	196	Klaipėdos „Aitvaro“ gimn.	29,41	136	12	37	49,7	11	45,4	12	54,9	8	28,2	1	5	
89	86	Anykščių J.Biliūno gimn.	29,36	90	19	3	53	9	28,8	4	47,5	6	41,4	8	26	
90	131	Palangos senoji gimn.	29,21	178	30	17	54,6	19	29,4	3	58,7	22	38,3	7	29	
91	326	Kelmės r. Tytuvėnų gimn.	29,18	53	14	n.d.	44,1	4	49,1	1	46,4	0	49	1	9	
92	110	Šakių „Žiburio“ gimn.	29,17	121	25	n.d.	57,2	20	30,4	4	43,3	6	47,3	9	14	
93	299	Kauno Kovo 11-osios vid. mok.	29,15	44	8	4	51,3	4	29,2	0	71,7	1	45,7	0	23	
94	289	Kauno r. Vilkijos gimn.	28,99	49	10	0	41,2	3	25,2	2	60,9	2	46	3	6	
95	97	Vilniaus A.Puškinio vid. mok.	28,95	58	14	4	47,3	3	37,7	2	55,4	4	43,5	0	N	
96	169	Lazdijų M.Gustaičio gimn.	28,94	84	14	1	49,8	4	24,9	1	60,7	6	58,2	5	22	
97	59	Ukmergės J.Basanavičiaus gimn.	28,87	81	18	3	55,9	10	29,2	1	51,7	6	46,2	1	6	
98	112	Vilniaus Pilaitės gimn.	28,85	130	21	n.d.	47	14	37	2	57,3	16	42,3	10	20	
99	71	Kauno r. Garliavos Jonučių vid. mok.	28,78	72	15	n.d.	50,2	8	30,7	2	58,1	5	41,7	2	5	
100	134	Birštono gimn.	28,763	104	19	3	46	10	43,2	1	57,8	8	43,7	1	N	

►bas taip ir gyvena. Užtat ir jo, ir dar keliadesimties kolegų vadovaujamos mokyklos ir yra geriausios.

„Direktorius turi turėti viziją ir stumtelėti bendruomenę pirmyn. O jei direktorius neturi vizijos keletui metų į priekį, gyvena tik šia diena, bendruomenėje išsivysia siauražvilgsniškumas: trypčiojama vietoje ar žengiama atgalios“, – priduria Vilniaus jėzuitų gimnazijos direktorius kunigas Artūras Sederevičius SJ.

Bemaž prieš porą metų po švietimo vadybos magistrantūros studijų JAV į Lietuvą grįžęs ir stojęs vadovauti VJG A.Sederevičius šmaikščiai pacituoja vieną mokyklų vadybos vadovėlį: „Jeigu direktorius nemaitina mokytojų idėjomis, tai mokytojai pradeda „maitintis“



Vilniaus licėjaus direktorius **▲**
S.Jurkevičius teigia, kad į vieną vietą licėjaus pretenduoja apie 5 vaikus, o mokytojai nesiveržia čia dirbti, nes darbas su gabiais vaikais sudėtingesnis

savo mokinius. Todėl direktorius turi užduoti bendruomenei kryptį.“

Po studijų JAV pernai grįžęs ankstesnis VJG direktorius, nuo pernai vadovaujantis Kauno jėzuitų gimnazijai (KJG), brolis Virgilijus Saulius SJ neabejoja, kad mokyklos sėkmę lemia ne tik direktorius, bet visa bendruomenė. „Bet kad bendruomenė pajudėtų tikslo, vedančio į sėkmę, link, svarbu, kaip mąsto direktorius, – svarsto KJG vadovas. – Direktorius turi svajoti ir įtikinti bendruomenę siekti tos svajonės: gal bandomė kitaip? Direktorius turi nurodyti kryptį



ir duoti postūmį. O jei jis negalvoja apie pokyčius, bijo keistis, reikalai nepajudės, kitokios mokyklos nepavyks sukurti.“

V.Saulius prisipažįsta esąs didelis svajotojas – jis ketina gimnazijoje įrengti daugiafunkcę salę. „Aš neturiu lėšų ir dar nežinau, iš kur jų gauti, bet turiu svajonę ir žinau, kad tokią salę KJG turės“, – tikina naujasis KJG vadovas.

Jis vardija ir kitas savo bei ankstesnio KJG direktoriaus svajones. „Mano pirmtakai mąstė, kad KJG turėtų įsteigti tarptautinio bakalaureato klasę, kuri turi daug jėzuitiškų mokyklos bruožų. Tiesa, tėvai apie tai turėjo mažai informacijos, nes tarptautinio bakalaureato klasės yra tik trijose Lietuvos mokyklose – Vilniaus licėjuje, Šiaulių



Didždvario gimnazijoje ir Vilniaus tarptautinėje mokykloje. Todėl mums reikėjo tėvams parodyti šią kryptį, ir jau nuo šių metų mes turėsime pirmą tokią klasę. Tai, beje, buvo didelis iššūkis ir mokytojams, nes tarptautinės bakalaureato klasės programos atnaujinamos kas šešerius metus, jas kuria geriausių pasaulio universitetų profesūra ir pagal jas dirba viso pasaulio mokyklų tarptautinio bakalaureato klasės, todėl gimnazijos mokytojai irgi turės nuolat atnaujinti savo žinias“, – pabrėžia KJG direktorius.

Dar jis svajoja apie tokį gamtos mokslų kabinetą, kokį matė geriausiose JAV mokyklose.

O štai Š.Aleichemo gimnazija tokį kabinetą jau turi. Jame įrengta didžiausia IT srities naujovė – kompiuterinė laboratorija „NOVA 5000“, skirta fizikos, ►

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI
				101–200												
♣	101	147	Kauno r. Raudondvario gimn.	28,756	65	12	2	41,7	7	30,9	4	50	6	43,1	5	22
♠	102	88	Kauno Mikilionių vid. mok.	28,75	66	13	4	50,4	7	33,8	2	46,5	2	42,6	2	22
♠	103	212	Šalčininkų J.Sniadeckio gimn.	28,66	53	6	n.d.	51,9	3	33,4	1	65,6	15	39,1	1	4
♠	104	138	Vilkaviškio „Aušros“ gimn.	28,55	201	44	9	50,6	17	34,5	7	49,8	15	40,1	9	21
♠	105	140	Šilutės Vydūno gimn.	28,54	115	24	6	43,5	8	39,5	6	41,9	3	50,2	9	7
♠	106	153	Pakruojo r. Žeimelio vid. mok.	28,5	25	4	1	47,3	1	37,4	1	42,7	2	52,6	1	3
♠	107	35	VšĮ Pranciškonų gimn.	28,48	88	13	5	57,7	14	36	3	44,6	3	44,4	2	4
♠	108	133	Ukmergės A.Smetonos gimn.	28,36	118	29	3	49,8	11	36,9	3	45,5	4	45,9	5	13
♠	109	230	Vilniaus r. Avižienių vid. mok.	28,35	31	4	2	54,7	2	28,9	1	61,3	4	41,9	1	9
♠	110	67	Kauno „Aušros“ gimn.	28,3	113	18	9	50,9	8	36,7	0	51,4	8	47,5	5	45
♠	111	193	Trakų r. Rūdiškių gimn.	28,25	43	10	0	52,9	4	39	1	53,9	0	37,2	1	3
♠	112	146	Kretingos r. Kartenos vid. mok.	28,22	19	6	0	48,4	2	34,8	0	23	0	59,2	1	n.d.
♠	113	175	Klaipėdos „Varpo“ gimn.	28,17	153	23	12	49,8	8	33,5	10	54,8	11	46,3	6	23
♠	114	42	Prezidento J.Žemaičio gimn.	28,16	61	11	1	56,5	8	29,8	0	39,4	4	51,9	5	1
♠	115	136	Vilniaus r. Mickūnų vid. mok.	27,97	12	2	0	59	2	15,7	0	53,9	2	51	0	47
♠	116	108	Jurbarko A.Giedraičio-Giedraus gimn.	27,89	147	29	5	53,9	17	32,9	6	41,2	8	43	9	20
♠	117	30	VšĮ Vilniaus Valdorfo mokykla	27,76	12	3	0	46,3	1	11,4	0	51,4	1	56,4	1	N
♠	118	79	Visagino „Atgimimo“ gimn.	27,72	23	1	7	43,3	0	41,8	1	55,6	1	47	0	3
♠	119	119	VšĮ Panevėžio K.Paltaroko gimn.	27,69	84	17	4	56,7	7	19,1	1	52,9	5	47,1	4	17
♠	120	178	Šilutės pirmoji gimn.	27,66	155	28	5	49,5	14	41,7	4	44,7	14	39,6	7	13
♠	121	200	Marijampolės Sūduvos gimn.	27,63	282	48	11	53,1	26	31,9	8	44,4	13	43,8	15	6
♠	122	440	Vilkaviškio r. Virbalio vid. mok.	27,62	30	4	n.d.	46,4	4	57,3	1	31,3	0	22,9	1	n.d.
♠	123	166	Joniškio „Aušros“ gimn.	27,57	96	18	7	47,4	9	31,7	5	49,9	6	43,8	2	4
♠	124	415	Radviiliškio r. Sidabravo vid. mok.	27,45	19	4	n.d.	41,6	0	39,4	2	40,3	0	81,5	0	6
♠	125	275	Vilniaus „Ryto“ vid. mok.	27,31	68	14	n.d.	42,5	4	39	2	57,1	12	36,4	1	N
♠	126	209	Biržų „Saulės“ gimn.	27,28	134	32	n.d.	48	11	33,2	8	51	3	41,3	4	6
♠	127	184	Vilniaus r. Nemėžio šv. R.Kalinausko gimn.	27,261	43	6	1	55,6	3	27,7	0	49,3	2	40,6	3	8
♠	128	222	Raseinių r. Nemakščių M.Mažvydo vid. mok.	27,258	27	2	0	43,9	3	25,6	0	45,4	0	69,3	2	5
♠	129	243	VšĮ „Šaltinėlio“ privati mok.	27,22	10	2	n.d.	48	0	35,3	0	46,1	1	35,3	1	19
♠	130	262	Prienų „Žiburio“ gimn.	27,19	137	30	4	47,9	11	34,6	3	45,3	10	40,3	9	N
♠	131	85	Varėnos „Ąžuolo“ gimn.	27,18	73	15	0	51,4	4	33,3	3	49,3	3	45,6	4	20
♠	132	121	Vilniaus „Juventos“ gimn.	27,17	62	9	13	51,2	8	33,9	1	53,7	3	27,3	1	N
♠	133	167	VšĮ Šiaulių universiteto gimn.	27,12	181	41	29	47,6	8	35	4	49,6	8	38,8	2	9
♠	134	282	Kelmės „Aukuro“ vid. mok.	27,04	63	12	1	52,3	7	41,9	2	30,3	0	39,5	3	6
♠	135	126	Kauno T.Ivanausko vid. mok.	26,95	45	6	1	59,2	5	37,6	1	40,4	3	38,3	1	18
♠	136	246	Vilniaus r. Kalvelių S.Moniuškos gimn.	26,92	37	5	n.d.	58,7	5	27,1	0	48,2	6	33,1	0	23
♠	137	338	Tauragės r. Skaudvilės gimn.	26,85	78	13	0	42,2	1	44,9	4	38,3	2	45,4	5	26
♠	138	154	Trakų Vytauto Didžiojo gimn.	26,65	116	24	3	46,8	12	27,6	2	44,1	10	38,4	11	21
♠	139	408	Varėnos r. Matuizų vid. mok.	26,57	16	5	n.d.	33,4	1	36	0	45,4	1	38,2	1	9
♠	140	83	Alytaus A.Ramanausko-Vanago gimn.	26,499	222	33	10	45,9	12	33,8	3	39	7	58,9	16	12
♠	141	74	Kauno S.Dariaus ir S.Girėno gimn.	26,498	231	37	25	47,9	14	33,7	7	48,8	17	37,9	11	20
♠	142	73	Trakų vid. mok.	26,43	24	6	3	51,7	3	40,1	0	37,4	0	29,3	0	3
♠	143	355	Ukmergės r. Veprių vid. mok.	26,37	11	4	1	42,2	0	37,8	0	51	0	34,5	0	21
♠	144	123	Vilniaus M.Daukšos vid. mok.	26,32	53	8	2	45,5	5	24,7	0	58,5	4	45,6	3	5
♠	145	356	Klaipėdos Baltijos gimn.	26,3	104	13	n.d.	54,4	7	33	2	54,7	6	38,6	2	34
♠	146	205	Vilniaus „Minties“ gimn.	26,21	98	11	7	49,1	5	33,3	4	50	7	47,2	4	17
♠	147	114	Vilniaus „Ateities“ vid. mok.	26,03	45	11	1	43,9	2	34,1	0	39,2	2	47,1	2	22
♠	148	320	Akmenės r. Ventos gimn.	25,97	35	6	0	48,9	2	39,4	2	31,1	1	47,4	4	15
♠	149	220	Alytaus r. Simno gimn.	25,96	24	4	0	49	2	25,6	1	40,3	1	56,5	1	4
♠	150	296	Kauno Rokų vid. mok.	25,83	31	4	0	43,9	0	48,4	3	45,9	0	43,8	0	N
♠	151	340	Šakių r. Griškabūdžio gimn.	25,8	41	7	n.d.	40	2	32,7	2	45,5	1	36	3	4
♠	152	186	Šilalės S.Gaudėšiaus gimn.	25,74	120	23	4	43,6	5	39,1	2	37,4	4	48,7	7	21
♠	153	327	Kauno r. Garliavos vid. mok.	25,59	52	14	2	47,3	5	31,2	1	37	0	36,4	2	15
♠	154	145	Kupiškio L.Stuokos-Gucevičiaus gimn.	25,58	195	37	3	44,5	14	28,2	5	46,3	5	42,5	17	8
♠	155	237	Šalčininkų r. Eišiškių gimn.	25,44	71	6	n.d.	37,8	3	43,9	1	53,1	9	49,5	1	7
♠	156	120	Riešės gimn.	25,3	31	3	5	30,1	0	30,9	2	54,9	2	53,1	1	3
♠	157	149	Kaišiadorių A.Brazausko gimn.	25,22	154	37	2	51,4	13	37,9	5	39	3	31	2	16
♠	158	137	Vilniaus Antakalnio gimn.	25,15	112	21	1	48,2	6	31,4	3	51,1	10	34	6	15
♠	159	104	Zarasų „Ąžuolo“ gimn.	25,1	112	13	1	44	7	35	1	51,4	3	45,3	9	3
♠	160	234	Pakruojo r. Linkuvos gimn.	25,06	39	9	0	54,8	5	26,1	1	25,3	0	43,9	1	N
♠	161	269	Alytaus Putinų gimn.	25,02	189	37	10	45,2	10	32,1	6	47,2	5	38,7	4	24
♠	162	302	Vilniaus Jeruzalės vid. mok.	24,94	65	14	n.d.	44	3	33,1	2	52,9	4	36,2	1	6
♠	163	124	Šiaulių Lieporių gimn.	24,89	173	34	13	37,7	8	30,8	4	57,3	10	30,4	1	22
♠	164	195	Šiaulių S.Šalkauskio gimn.	24,87	186	31	13	48,4	13	23,8	3	50,3	14	34,3	5	11
♠	165	255	Lazdijų r. sav. Seirijų A.Žmuidzinavičiaus gimn.	24,843	48	10	0	55,4	5	38,1	1	17,3	0	48,4	1	12



	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI
166	247	Biržų „Aušros“ vid. mok.	24,841	97	17	n.d.	39	7	27,4	2	39,6	7	44,7	8	22	
167	165	Radviliškio Vaižganto gimn.	24,75	86	13	2	47,4	11	34,4	2	43,7	4	30,7	4	21	
168	198	Rietavo L.Ivinskio gimn.	24,74	83	19	1	53,4	5	26,1	2	42,2	1	33	3	7	
169	272	Klaipėdos „Žemynos“ gimn.	24,69	163	26	9	48,5	10	20,6	1	53	13	33,1	8	14	
170	94	Anykščių A.Vienušio gimn.	24,61	82	14	2	43,2	1	44,3	7	36,9	2	40,6	1	6	
171	235	VšĮ Kauno „Vyturio“ katalikiška vid. mok.	24,53	85	13	7	50,9	7	31,6	0	47,9	1	40,1	1	5	
172	122	Plungės r. Alsėdžių vid. mok.	24,52	19	3	0	49	0	29,1	0	52,7	0	53,9	1	12	
173	394	Vilniaus karaliaus Mindaugo vid. mok.	24,49	59	8	1	42,4	5	38,1	2	41,4	5	30,3	2	20	
174	386	Alytaus r. Butrimonių gimn.	24,42	36	7	0	49,5	5	24,9	1	33,7	0	41,1	1	5	
175	426	Kupiškio r. Subačiaus gimn.	24,37	23	4	0	41,3	1	34,8	2	46,9	1	32,5	0	n.d.	
176	211	Zarasų r. Dusetų K.Būgos gimn.	24,3	27	6	n.d.	48	0	53,7	1	44,6	0	26,9	0	13	
177	214	Švenčionių r. Pabradės „Ryto“ gimn.	24,23	55	7	1	33,7	0	54,1	3	43,2	5	33,8	2	16	
178	45	Skuodo r. Barstyčių vid. mok.	24,19	13	2	n.d.	45,8	1	27,7	1	34,8	0	47,9	1	N	
179	148	Pasvalio P.Vileišio gimn.	24,08	216	48	n.d.	43,2	14	28,7	11	40,5	6	36	11	N	
180	91	Vilniaus Radvilų gimn.	24,01	154	26	6	43	10	21,2	0	54,3	15	34,1	10	5	
181	458	Akmenės r. Kruopių vid. mok.	24	9	3	0	37,3	0	45,8	0	42	0	33,1	0	N	
182	179	Radviliškio r. Šiaulėnų M.Šikšnio vid. mok.	23,98	23	2	0	52,6	1	43,9	2	42,4	0	44,3	0	26	
183	187	Kėdainių „Atžalyno“ gimn.	23,95	116	15	5	50	9	19,5	1	47,2	9	38,8	3	5	
184	155	Vilniaus S.Stanevičiaus vid. mok.	23,93	77	11	3	42,7	6	26,4	1	51,8	7	39,3	2	23	
185	334	Pagėgių A.Mackaus gimn.	23,9	66	13	0	48,2	5	25,4	2	33,7	3	35,2	2	13	
186	168	Plungės r. Kulių vid. mok.	23,78	15	3	0	26,1	1	31,7	1	62	0	41,8	0	3	
187	164	Radviliškio r. Baisogalos gimn.	23,69	49	8	0	39,1	3	31,1	3	51	0	36,1	1	N	
188	231	Ignalinos r. Didžiasalio „Ryto“ vid. mok.	23,63	16	2	0	34,6	1	28,1	2	41,7	1	50,1	1	5	
189	141	Radviliškio Lizdeikos gimn.	23,59	161	22	12	42,6	10	27,5	3	41,5	5	44,3	5	23	
190	111	Trakų r. Lentvario H.Senkevičiaus vid. mok.	23,47	24	2	3	57,7	0	17,8	0	40,4	0	55	2	4	
191	324	Šalčininkų Lietuvos tūkstantmečio gimn.	23,363	80	17	2	34,5	6	26,6	2	53	11	22,4	1	15	
192	129	Šakių „Varpo“ vid. mok.	23,362	71	7	0	47,5	4	27,1	1	36,8	1	62,6	1	23	
193	113	Panevėžio J.Miltinio gimn.	23,27	166	29	21	47,9	8	24,5	1	39,8	4	38,8	6	21	
194	78	Vilniaus S.Nėries gimn.	23,26	173	20	15	36,7	9	27,8	2	49,9	18	41,6	9	23	
195	152	Zarasų r. Antazavės J.Gruodžio vid. mok.	23,23	27	2	0	47,1	2	27,8	0	46,9	0	33	0	7	
196	346	Kelmės r. Kražių gimn.	23,149	31	7	0	44,6	4	24,8	0	32,8	0	42,1	0	6	
197	277	Šiaulių r. Kuršėnų L.Ivinskio gimn.	23,148	128	17	29	38,4	5	36,3	1	44,4	4	29,3	1	9	
198	236	Elektrėnų „Versmės“ gimn.	23,05	135	26	1	46,5	17	24,4	8	35,2	8	27,5	5	25	
199	158	Panevėžio V.Žemkalnio gimn.	22,98	255	32	19	48,4	14	24	3	44,7	15	41,2	4	10	
200	350	Kretingos r. Darbėnų gimn.	22,97	40	10	n.d.	49,9	2	20,9	0	37,9	0	40,9	1	N	
201–300																
201	217	Vilniaus r. Nemenčinės Gedimino gimn.	22,94	40	6	n.d.	33,3	1	34,1	2	51,9	3	30,5	2	22	
202	221	Vilniaus Trakų Vokės vid. mok.	22,85	24	6	0	32,4	1	19,1	1	50,2	1	33,5	1	21	
203	202	Telšių „Džiugo“ gimn.	22,81	212	32	10	49,3	22	25,1	2	40,5	3	38,2	2	9	
204	206	Plungės r. Žemaičių Kalvarijos vid. mok.	22,75	27	4	1	45,3	0	32	1	39,3	0	57,4	0	6	
205	116	Vilniaus L.Karsavino vid. mok.	22,74	78	3	0	42,7	3	23,9	2	56,2	9	31,8	2	29	
206	384	Vilniaus Senvagės gimn.	22,68	94	19	3	34	5	24	5	45,5	9	32,9	2	7	
207	250	Radviliškio r. Šeduvos gimn.	22,67	69	9	n.d.	54,8	5	21,3	0	40,6	2	35,9	4	1	
208	96	Kaišiadorių r. Žiežmarių gimn.	22,56	46	8	3	51	1	28,8	0	43	1	36,6	0	6	
209	268	Klaipėdos „Žaliakalnio“ gimn.	22,55	143	7	42	36	1	19,3	1	58,1	9	42,2	0	23	
210	95	Vilniaus r. Sužionių vid. mok.	22,53	9	1	1	65	0	6	0	47,8	1	36,7	0	N	
211	62	Kauno A.Smetonos gimn.	22,48	176	19	25	40,9	12	26,5	2	49,3	10	27,9	4	25	
212	293	Klaipėdos „Aukuro“ gimn.	22,45	131	19	12	47,8	8	27,8	0	46,2	4	28,2	0	34	
213	286	Telšių r. Varnių M.Valančiaus gimn.	22,24	45	6	n.d.	52,2	3	24,7	1	49,2	2	20,6	0	8	
214	162	Vilniaus r. Paberžės „Verdenės“ vid. mok.	22,23	22	2	n.d.	50,2	1	9	0	56	1	40,8	0	12	
215	393	Šilutės r. Kintų vid. mok.	22,19	12	1	0	50,5	1	19,7	0	44,5	0	48	0	31	
216	238	Rokiškio J.Tumo-Vaižganto gimn.	22,17	61	9	n.d.	42,8	2	31,9	2	37,7	1	36,2	3	N	
217	176	Vilniaus Naujininkų vid. mok.	22,14	70	10	2	43,9	5	31,2	1	48,5	6	24,3	1	1	
218	257	Moletų gimn.	22,12	161	26	2	42,7	14	24	2	35,6	5	39,6	9	8	
219	182	Širvintų L.Stuokos-Gucevičiaus gimn.	21,86	123	17	2	42,2	2	35,4	6	38,8	5	30,6	4	N	
220	171	Klaipėdos r. Veiviržėnų gimn.	21,8	37	9	0	41,4	5	26,3	1	23,9	0	37,2	0	11	
221	370	Akmenės r. Papilės S.Daukanto gimn.	21,8	35	6	0	45,7	2	20,6	0	36,1	0	49,7	1	7	
222	150	Šiaulių r. Gruzdių gimn.	21,79	38	5	n.d.	45,9	2	30	0	33,4	1	35,4	1	19	



Vilniaus jėzuitų gimnazijos administracija ir pedagogai stengiasi duoti vaikams impulsą svajoti ir siekti didesnių tikslų

►chemijos ir biologijos laboratoriniams darbams atlikti. Tokiomis kompiuterinėmis laboratorijomis naudojamosi tik penkiose pasaulio valstybėse – Pietų Korėjoje, Izraelyje, Prancūzijoje, Singapūre ir Lietuvoje esančiose mokyklose. Bet dabar šios gimnazijos direktorius turi dar didesnę svajonę – persikelti į naujas, didesnes patalpas ir priimti visus valstybinėje žydų gimnazijoje norinčius mokytis vaikus. Mat kasmet maždaug pusė vaikų, norinčių mokytis šioje mokykloje, lieka „už durų“.

„Aš noriu parodyti, kokia turi būti tikra mokykla, noriu priimti visus vaikus, bet neturiu kur, todėl pernai įrengiau dar vieną klasę buvusioje tualete, – neslepia M. Jakobas. – Ko gero, esu vienintelis toks direktorius Lietuvoje, bet man buvo svarbu patenkinti norinčiųjų mokytis mūsų gimnazijoje lūkesčius.“

Svajotoju galima pavadinti ir Vilniaus Žirmūnų gimnazijos direktorių Edmundą Grigaliūną. Santūraus būdo matematikas, paklaustas apie savo svajonę, leidžiasi į ilgą pokalbį, kurį, kaip ir su visais kalbintais dešimčia geriausių Lietuvos gimnazijų vadovų, norisi tęsti ir tęsti... „Aš svajoju jau daugiau kaip 20 metų, tiek, kiek vadovauju šiai gimnazijai. Per tuos metus nesu nė vienos nakties ramiai užmigęs, vis galvoju, ką dar galėčiau ir turėčiau padaryti. O jei ieškai, tai ir rasi. Būtent tuo ir išsiskiria visos



S. ŽUROS NUOTR.

geriausios gimnazijos – jų administracija ir pedagogai nuolat ieško būdų, kaip dar pagerinti ugdymo kokybę“, – dėsto E. Grigaliūnas.

VJG antrus metus vadovaujantis A.Sederevičius per pokalbį su „Veidu“ irgi prisipažino naktimis dažnai galvojantis apie gimnaziją ir tai, ką jis darytų švietimo sistemoje kitaip, jei galėtų imtis šios srities reformos.

M.Jakobas šmaikštuoja, kad jam, palyginti su kitais kolegais direktoriais, lengviau motyvuoti gerai dirbti tiek mokytojus, tiek gimnazistus, nes 70 proc. visų



S. ŽUROS NUOTR.

VJG direktorius kun. A.Sederevičius SJ dažnai net naktimis galvoja apie gimnaziją, ką dar galėtų padaryti dėl vaikų

mokinių yra žydų tautybės. „O žydų tautoje būti nemokytam yra didžiulė gėda. Tai vaikams aš kasdien kartuju po 30–40 kartų. Sakau jiems, kad be mokslo nėra gyvenimo: jei nesimokysi, dirbsi darbus, kurie nėra švarūs ir kvapantys“, – apie savo metodus pasakoja M.Jakobas.

Dar vienas bendras daugelio geriausių gimnazijų vadovų

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI
223	101	Kaišiadorių r. Rumšiškių vysk. A.Baranausko gimn.	21,66	41	6	0	45,7	2	23,3	0	48,9	2	30,9	1	15	
224	291	Kauno „Žiburio“ vid. mok.	21,63	52	7	n.d.	44,6	0	35,7	0	49,3	2	33,8	2	19	
225	227	Vilniaus sav. Grigiškių „Šviesos“ gimn.	21,52	69	10	0	45,9	3	30,2	0	44,9	5	30,5	1	16	
226	287	Alytaus r. Daugų VI.Mirono gimn.	21,5	29	4	0	48,1	2	38	0	28,8	1	30,8	0	14	
227	229	Trakų r. Lentvario M.Šimelio gimn.	21,44	82	14	n.d.	33,3	1	32,6	1	47,7	1	40,8	2	N	
228	252	Švenčionių r. Švenčionėlių Mindaugo gimn.	21,42	81	12	2	34,3	4	35,4	0	47,3	4	34,3	1	N	
229	343	Kauno r. Piliuonos vid. mok.	21,33	16	1	0	28,6	0	29,7	0	59,5	1	19	0	N	
230	278	Kauno „Atžalyno“ vid. mok.	21,292	54	7	5	36,1	3	29,2	2	39,9	2	31,3	1	22	
231	270	Trakų r. Aukštadvario vid. mok.	21,287	23	5	0	49,3	1	22,1	0	22,5	0	38,1	1	21	
232	244	Lazdijų r. Veisiejų gimn.	21,21	34	2	1	53	2	21,4	0	27,8	0	53,8	2	5	
233	319	Trakų r. Lentvario 1-oji vid. mok.	21,18	21	3	1	51,1	1	12,5	0	44,6	1	30	0	20	
234	194	Vilniaus r. Buivydyčių vid. mok.	21,16	17	1	0	46	0	36	0	61,3	0	28	1	6	
235	288	Naujosios Akmenės Ramučių gimn.	21,15	141	11	10	42	6	21	0	43,9	5	42,2	10	6	
236	188	Skuodo r. Mosėdžio gimn.	21,141	57	5	2	50,5	3	34	3	33,3	0	30	0	N	
237	336	Kauno r. Karmėlavos B.Buračo gimn.	21,139	38	5	n.d.	36,8	3	23,5	0	34,6	2	33,4	3	9	
238	264	Kelmės J.Graičiūno gimn.	21,06	134	21	6	38,8	7	17	0	37	3	42,4	8	N	
239	284	Tauragės Žalgirio gimn.	21,04	208	28	6	46,8	9	29	2	32,9	4	36,5	4	4	
240	192	Kalvarijos gimn.	21,03	91	14	5	42,8	3	33,9	4	29,1	0	35,2	1	N	
241	189	Panevėžio „Minties“ gimn.	21,02	265	40	11	42,5	12	26,9	5	37,9	9	35,4	3	23	
242	318	Panevėžio r. Krekenavos M.Antanaičio gimn.	20,89	29	5	0	43,9	0	21,2	0	35,6	0	51,8	1	N	
243	317	Joniškėlio G.Petkevičaitės-Bitės gimn.	20,852	37	5	n.d.	34,5	3	23	1	35,3	1	38,3	2	24	
244	313	Kauno J.Dobkevičiaus vid. mok.	20,851	44	4	0	42,9	1	27,2	1	37,9	0	37,9	2	27	
245	381	Elektrėnų sav. Vievio gimn.	20,74	75	15	1	44,3	4	25,8	3	19,8	1	37,5	3	25	
246	219	Šilutės r. Vainuto vid. mok.	20,62	17	3	0	58,6	2	39,7	0	15,1	0	21,3	0	23	
247	387	Kauno Dainavos vid. mok.	20,61	84	15	6	33,9	5	27,5	0	34,5	2	34,4	3	18	
248	297	Telšių r. Tryškių Lazdynų Pelėdos vid. mok.	20,59	25	3	n.d.	51,2	2	24,2	1	28,3	0	20,8	1	14	
249	207	Vilkaviškio r. Pilviškių „Santakos“ gimn.	20,569	41	5	n.d.	55,3	3	15,7	0	30,5	0	37	1	19	
250	245	Raseinių r. Ariogalos gimn.	20,566	58	7	2	47,6	1	26,6	1	37,6	1	41,3	0	14	
251	374	Panevėžio r. Ramygalos gimn.	20,51	57	8	n.d.	37,7	3	19	1	37,1	0	47,7	2	21	
252	233	Plungės r. Platelių gimn.	20,48	39	5	0	41	1	23	3	32,2	1	38,1	2	23	
253	361	Kauno A.Puškinio gimn.	20,45	153	7	n.d.	41,5	6	26,6	0	49,2	9	21,3	0	6	
254	330	Vilniaus „Žaros“ vid. mok.	20,31	35	4	n.d.	33,3	4	25,6	0	44	3	29,2	0	18	
255	382	Rokiškio r. Pandėlio gimn.	20,28	45	7	0	52,5	3	21	1	28,6	0	37,1	0	4	
256	373	Širvintų r. Gelvonų vid. mok.	20,23	48	2	0	54,6	0	52,3	0	38,9	0	34,4	0	34	
257	427	Kėdainių r. Josvainių gimn.	20,16	26	3	4	36,6	0	10,8	0	50,7	1	35,9	0	4	
258	n.d.	VšĮ Marijampolės šv. Cecilijos gimn.	20,11	18	1	2	48,5	0	32,3	0	36,5	0	48,9	0	18	
259	363	Vilniaus Lazdynų vid. mok.	20,05	58	5	7	36,2	3	32,1	2	48,4	5	11,4	0	12	
260	249	Kauno S.Daukanto vid. mok.	20,04	72	6	4	49,4	5	18,3	0	44,6	5	30,1	0	N	
261	335	Kauno r. Babtų gimn.	20,02	62	12	n.d.	39,5	3	30,5	0	41,3	0	27,3	0	N	
262	380	Kauno Palemono vid. mok.	19,98	47	7	1	29,3	1	13,6	0	56,5	3	40,4	0	7	
263	321	Vilniaus „Sietuvos“ vid. mok.	19,96	50	8	1	36,1	3	17,4	0	49	2	27,1	1	27	
264	170	Moletų r. Joniškio vid. mok.	19,96	17	2	0	46	1	26,8	0	24,1	0	33,7	1	4	
265	372	Kauno Veršvų vid. mok.	19,89	57	5	2	35,3	2	37,5	0	36,7	2	38,3	0	5	
266	314	Juodšilių „Šilo“ gimn.	19,87	27	2	0	54,1	2	18,9	0	44	0	32,2	0	5	
267	389	Vilniaus r. Juodšilių šv. U.Leduchovskos vid. mok.	19,86	18	3	n.d.	38,6	1	8,2	0	50,5	1	13,4	0	16	
268	333	Šiaulių „Santarvės“ vid. mok.	19,84	14	1	1	58	4	6	0	56,3	1	17	0	20	
269	139	Vilniaus J.I.Kraševskio vid. mok.	19,82	70	14	1	32,4	3	28,3	0	52,4	5	17,3	0	28	
270	115	Vilniaus r. Marijampolio vid. mok.	19,77	13	2	n.d.	46,2	0	n.d.	n.d.	47,2	1	39,9	1	5	
271	254	Skuodo r. Ylakių gimn.	19,68	41	4	n.d.	51,3	4	12,3	0	36	1	25,7	2	14	
272	362	Kauno Šančių vid. mok.	19,59	63	9	n.d.	44,4	2	21,3	0	40,1	3	29,2	1	18	
273	331	Kauno r. Domeikavos gimn.	19,57	57	8	4	36,6	0	15,2	0	51,8	3	32,1	1	21	
274	183	Vilniaus r. Rudaminos F.Rušicko gimn.	19,53	48	3	10	37,2	2	16,5	0	51,3	4	22,9	1	5	
275	256	Anykščių r. Troškūnų K.Inčiūros vid. mok.	19,52	25	2	n.d.	39,7	0	29,3	0	24,6	0	58	1	16	
276	72	Utenos r. Užpalių gimn.	19,46	16	2	0	35,7	0	10,7	0	54,2	0	57	0	13	
277	366	Kauno Nemuno vid. mok.	19,45	40	5	n.d.	35,9	0	22,1	0	54,5	1	30,6	1	23	
278	241	Vilniaus r. Bezdonių J.Slovackio vid. mok.	19,42	9	0	0	76	0	3,8	0	53,8	0	45,5	0	15	
279	87	Kaišiadorių r. Kruonio gimn.	19,36	30	2	n.d.	42,7	1	30,6	0	26,1	0	59,4	0	7	
280	279	Kazlų Rūdos K.Grinių gimn.	19,199	100	15	5	31,6	4	24	0	33,6	1	42,1	3	12	



	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI
↓ 281	213		Rokiškio r. Juodupės gimn.	19,196	35	6	0	34,1	0	33,3	1	26	0	47,3	0	N
↓ 282	151		Vilniaus r. Lavoriškių vid. mok.	19,195	17	1	n.d.	39,9	0	28,7	0	68,7	2	18	0	9
↑ 283	376		Šiaulių r. Kužių vid. mok.	19,1	24	3	0	37,3	0	36,8	0	43,6	0	36,4	0	N
↑ 284	332		Švenčionių Z.Žemaičio gimn.	19,03	110	18	n.d.	40,3	4	17,6	0	44,1	3	28,8	1	18
↓ 285	248		Vilniaus S.Kovalevskajos vid. mok.	18,97	52	5	n.d.	38,7	2	29,9	1	37,4	1	36	0	27
↑ 286	345		Visagino Draugystės vid. mok.	18,955	31	1	n.d.	44,3	0	48,6	3	35	2	8	0	6
↓ 287	103		Vilniaus r. Rukainių vid. mok.	18,953	30	2	0	34,7	0	15,5	0	60,1	5	30,8	0	21
↓ 288	223		Kauno šv. Pranciškaus mok.	18,88	66	5	n.d.	37,9	1	11,1	0	57,2	0	42,8	1	19
↓ 289	253		Anykščių r. Svėdasų J.Tumo-Vaižganto gimn.	18,85	25	1	0	25,3	0	21,8	0	52,2	1	50	0	28
↓ 290	128		Kauno V.Kuprevičiaus vid. mok.	18,7	71	3	n.d.	34,4	0	46,4	1	36,2	1	34,2	1	10
↓ 291	81		Kalvarijos sav. Sangrūdės vid. mok.	18,62	24	4	0	39,9	0	14,3	0	49,9	0	36,5	0	5
↓ 292	261		Šiaulių „Saulėtekio“ gimn.	18,61	151	13	n.d.	42,3	0	34,1	1	42,7	4	25,7	1	8
↑ 293	401		Radvilėškio r. Grinkiško J.Poderio vid. mok.	18,6	28	2	0	43	1	12,9	1	49,5	0	29,8	2	33
↑ 294	378		Šakių r. Kudirkos Naumiesčio V.Kudirkos gimn.	18,59	51	11	0	35	0	41,5	2	25,3	0	20,5	0	28
↓ 295	283		Šilutės r. Švėkšnos „Saulės“ gimn.	18,47	38	6	1	34,4	1	19,9	0	33,2	1	36,3	1	10
↑ 296	348		Vilniaus r. Kalvelių „Aušros“ gimn.	18,4	16	3	n.d.	25,5	0	22,4	1	50,8	0	25,2	0	15
↑ 297	392		Vilniaus r. Zujūnų vid. mok.	18,35	14	2	n.d.	62,2	0	15	0	29,6	1	19	0	N
↑ 298	409		Švenčionių r. Adutiškio vid. mok.	18,23	15	3	1	53,6	1	8,9	0	29,3	0	13,6	0	7
↓ 299	232		Šalčininkų r. Eišiškių S.Rapolionio gimn.	18,13	36	6	n.d.	21,3	0	29,7	0	53,1	3	24,7	0	10
↓ 300	31		Vilniaus P.Skorinos vid. mok.	17,9	17	0	6	26,3	0	9	0	63,5	4	8,8	0	15

301–400

↑ 301	347		Ignalinos r. gimn.	17,85	111	12	0	40,5	8	11,6	1	40,4	0	29	4	10
↓ 302	191		Vilniaus Salininkų gimn.	17,77	46	5	2	34,1	1	24	1	35,1	2	29	0	28
↓ 303	294		Vilniaus „Laisvės“ gimn.	17,72	73	8	1	34,8	2	19,5	1	44,4	5	24,8	1	5
↑ 304	312		Kelmės r. Užvenčio Šatrijos Raganos gimn.	17,71	32	3	1	40,5	2	16,6	0	19,5	0	40,1	1	7
↑ 305	419		Panevėžio r. Raguvos gimn.	17,56	33	3	0	41,7	1	24,2	0	46,5	0	25,1	0	5
↑ 306	379		Kauno „Versmės“ vid. mok.	17,55	57	8	0	39,1	3	23,4	1	35,9	2	14,4	0	n.d.
↓ 307	180		Rokiškio r. Obelių gimn.	17,53	35	2	0	42,4	3	21,2	0	15,6	0	41,8	1	14
↓ 308	216		Klaipėdos „Vėtrungės“ gimn.	17,489	208	20	8	38,1	5	14	0	41,4	9	31,6	4	19
↓ 309	172		Vilniaus r. Rudaminos „Ryto“ gimn.	17,487	40	4	n.d.	29,5	1	12,6	0	63,6	4	21,6	0	6
↑ 310	359		VšĮ Kauno šv. Mato gimn.	17,38	21	5	1	31,5	0	5,2	0	31,1	0	42,3	0	5
↓ 311	303		VšĮ Telšių V.Borisevičiaus gimn.	17,28	54	4	5	39,5	1	18,5	1	31,2	3	23,1	1	8
↓ 312	156		Vilniaus J.Lelevelio vid. mok.	17,23	23	0	n.d.	44,7	1	28,4	0	50,3	0	29,3	0	5
↓ 313	201		Kauno šv. Kazimiero vid. mok.	17,22	59	6	2	30,8	0	26,3	2	29,8	1	37,5	0	5
↓ 314	274		Biržų „Atžalyno“ vid. mok.	17,21	60	5	1	34,1	2	23,7	1	33,3	0	36	1	3
↑ 315	390		Vilniaus r. Maišiagalos LDK Algirdo vid. mok.	17,18	18	1	n.d.	62	0	5	0	30,2	0	39,5	1	18
↑ 316	441		Ignalinos r. N.Daugėliško vid. mok.	17,11	17	1	0	43,7	1	10,8	0	28,8	0	24,6	1	3
↑ 317	413		Ignalinos r. Vidiškių gimn.	17,04	16	1	0	36,9	0	22,4	0	56,2	0	31,5	0	6
↓ 318	265		Vilniaus Fabijoniškių vid. mok.	17,03	43	7	0	30,8	0	22,1	1	38,7	1	27,1	0	2
↓ 319	432		Prienų r. Jiezno gimn.	17,02	26	3	1	39,8	0	15,7	0	38,4	0	38,3	0	N
↓ 320	143		Varėnos r. Merkinės V.Krėvės gimnazija	16,93	41	4	0	36	2	20,5	1	48,3	0	20,9	0	16
↓ 321	90		Molėtų r. Giedraičių A.Jaroševičiaus vid. mok.	16,91	17	1	0	31,9	1	26,8	0	17,8	0	49,4	0	21
↓ 322	273		Šilalės r. Kaltinėnų A.Stulginskio gimn.	16,76	55	9	0	45,2	1	8,3	0	31	0	28,7	2	15
↑ 323	423		Tauragės r. Batakių vid. mok.	16,714	17	1	0	51,4	0	15,5	0	41,6	0	34,9	0	5
↑ 324	325		Šilalės r. Laukuvos N.Vėliaus gimn.	16,71	43	2	n.d.	37,6	1	26,9	0	49,6	0	26,9	0	7
↑ 325	364		Švenčionių vid. mok.	16,53	20	3	0	45,6	0	15,2	0	48,2	0	14,4	0	22
↓ 326	307		Šiaulių S.Daukanto gimn.	16,439	154	16	11	36,3	2	22	0	29	0	32,3	2	19
↑ 327	400		Turgelių vid. mok.	16,436	10	0	0	52	0	24,5	0	24,1	0	52	0	7
↑ 328	420		Telšių r. Žarėnų „Minijos“ vid. mok.	16,42	16	3	n.d.	33,5	0	29,5	0	38	0	14,9	0	20
↓ 329	308		Kauno r. Kulautuvos vid. mok.	16,34	16	1	0	50,3	1	7,5	0	23	0	37,1	0	5
↓ 330	144		Mažeikių r. Sedos V.Mačernio gimn.	16,19	47	7	0	44,8	1	24,1	0	25,2	0	20,9	0	19
↓ 331	199		Šiaulių r. Meškuičių gimn.	16,15	47	3	0	25	0	14,8	0	51,3	1	13,4	0	17
↑ 332	353		Rokiškio r. Jūžintų J.O.Širvydo vid. mok.	15,94	33	1	0	43,9	0	19,9	0	17,7	0	53,3	1	7

► bruožas – kad jie turi ne po vieną aukštojo mokslo diplomą. M.Jakobo nuomone, keli diplomai praplečia akiratį. Jis pats, be pedagogo, dar turi ir įvairių formuotojo diplomą. „Šis diplomas labai praverčia. Be to, moku įtaigiai kalbėti ir įtikinti mokytojus, kad blogai dirbti yra gėda, nes ir vaikai, ir tėvai supranta, kuris mokytojas profesionalas, o kuris – tik amatininkas“, – tvirtina Š.Aleichemo gimnazijos vadovas.

Pasiaukojamai dirbančiose mokyklose pakyla net vargetos

Bet kai vieni, dažniausiai šiose gimnazijose besimokantys vaikai ir jų tėvai bei alumnai, žavisi geriausių gimnazijų vadovų išmintimi bei išmone užkrėsti didžia svajone savo bendruomenės, kiti, dažniausiai tie, kuriems



*Sostinės Žirmūnų
gimnazijos moksleiviai
švenčia kalbų dieną*

nepavyksta patekti į šias gimnazijas, bei tie, kurie vadovauja gimnazijoms, nuolat patenkančioms tarp reitingų autsaiderių, piktinasi, girdi, bipigu aniems direktoriams siekti gerų rezultatų, kai jie susirenka pačius gabiausius ir talentingiausius Lietuvos vaikus, o kiti „lipdo produktą“ iš to, kas lieka.

Tačiau, pasirodo, didžiausias paradoksas tas, kad sėkmės ir darbo su gabiais bei motyvuotais mokyti vaikais pavydintys pedagogai ir direktoriai iš tikrųjų visiškai netrokšta mokyti tokių vaikų. Štai, pasak Vilniaus licė-



E. Grigaliūnas, Žirmūnų gimnazijos direktorius, žavisi provincijos mokytojais, tarptautiniams konkursams puikiai parengiančiais daugybę apleistų šeimų vaikų

jaus direktoriaus Sauliaus Jurkevičiaus, kasmet į šios prestižinės mokyklos vieną vietą pretenduoja patekti po penkis moksleivius, o konkurso mokytojams nėra. Direktorius pats ieško patyrusių mokytojų, gebančių ir norinčių dirbti su vyresniais itin talentingais mokiniais. Panaši situacija ir KTUG,



VJG, Žirmūnų, M. Biržiškos, Klaipėdos „Ąžuolyno“, Panevėžio J. Balčikonio ir kitose geriausiose šalies gimnazijose.

„Čia tik pavydas kalba, kad mums lengva: jei būtų taip lengva dirbti su gabiais vaikais rikiuotųsi pas mus norinčiųjų dirbti eilės. Dabar aš pats ieškau gerų mokytojų ir juos visais būdais kviečiu, vilioju ateiti dirbti pas mus“, – teigia E. Grigaliūnas. – Bet geri mokytojai nelabai nori eiti, nes darbas čia daug sunkesnis nei kitose gimnazijose, mat gabūs vaikai itin reiklūs pedagogų atžvilgiu. Čia nepasėdėsi per pamoką ir nepasislėpsi už frazės, kad nepasisėkė abiturientus gerai parengti egzaminams, nes prasti vaikai atėjo.“

„Gabūs vaikai yra dideli individualistai, todėl su kiekvienu ▶

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI
333	322	Šilutės r. Žemaičių Naumiesčio gimn.	15,92	40	3	1	40,4	0	30,1	0	25,8	0	34,6	0	10	
334	267	Vilniaus Viršuliškių vid. mok.	15,82	77	7	5	26,6	0	13,4	0	41,8	4	31,1	2	31	
335	290	Šalčininkų r. Dieveniškų „Ryto“ vid. mok.	15,7	10	2	n.d.	30,9	0	5,4	0	45,3	0	25,1	0	8	
336	451	Elektrėnų sav. Semeliškių vid. mok.	15,56	19	1	0	47,3	0	5,3	0	47,9	0	33,4	0	N	
337	260	Šilalės r. Upynos S.Girėno vid. mok.	15,48	30	2	n.d.	20,3	0	3,5	0	20,8	0	68,6	2	30	
338	82	Kauno r. Vandžiogalos vid. mok.	15,4	16	1	n.d.	45,4	1	9,4	0	36,3	0	25,4	0	11	
339	439	Pakruojo r. Lygumų vid. mok.	15,33	22	3	n.d.	28,9	0	32,3	0	23,7	0	24,3	1	21	
340	377	Pakruojo r. Rozalimo vid. mok.	15,31	14	1	n.d.	35,7	1	14,1	0	23,5	0	42,4	0	24	
341	203	Molėtų r. Alantos gimn.	15,26	31	3	0	32,3	0	22,1	0	12	0	46,1	1	17	
342	181	Joniškio r. Žagarės gimn.	15,25	32	4	0	30	1	7,7	0	32,9	0	29,1	2	22	
343	352	Šilalės r. Kvėdarnos K.Jauniaus gimn.	15,18	76	9	n.d.	40,1	3	14,7	1	25,5	0	21,5	1	16	
344	429	Alytaus r. Miroslavo vid. mok.	15,13	32	4	n.d.	36,3	0	12	0	29,2	0	33,6	1	3	
345	99	Prienų „Revuonos“ vid. mok.	15,1	36	4	n.d.	36,7	1	18,4	0	23,5	0	30,9	0	N	
346	57	Vilniaus r. Maišiagalos kun. J.Obrembskio vid. mok.	14,98	17	0	n.d.	78,5	0	n.d.	n.d.	57,8	0	n.d.	n.d.	4	
347	365	Vilniaus r. Paberžės šv. St.Kostkos vid. mok.	14,81	18	0	1	45,1	0	13	0	47,1	1	15,6	0	5	
348	311	Utenos „Saulės“ gimn.	14,8	177	18	9	35,7	6	15,6	0	28,8	1	23,4	2	7	
349	375	Senosios Varėnos A.Ryliškio vid. mok.	14,75	19	2	0	28,4	1	16	0	30,9	1	15,8	0	3	
350	304	Tauragės r. Žygių gimn.	14,65	41	2	1	41,4	1	21,9	0	28	0	15,5	1	11	
351	360	Panevėžio r. Velžio gimn.	14,5	46	1	3	30,3	1	9,9	0	35,7	1	40,8	0	7	
352	383	Vilkaviškio r. Kybartų K.Donelaičio gimn.	14,42	95	6	4	36,3	2	23,7	0	29,3	0	22,5	0	10	
353	n.d.	Šalčininkų r. Baltosios Vokės „Šilo“ vid. mok.	14,41	11	1	n.d.	25	0	14	0	51	1	16,8	0	15	
354	292	Kauno r. Čekiškės P.Dovydaičio vid. mok.	14,38	21	1	0	62,8	0	14,9	0	33,8	0	10,6	0	3	
355	295	Vilniaus Sausio 13-osios vid. mok.	14,36	73	7	n.d.	19,1	0	22,8	1	38,3	3	26,5	0	N	
356	430	Klaipėdos r. Priekulės I.Simonaitytės gimn.	14,293	35	3	n.d.	30,6	0	32,1	0	32,2	0	21,7	0	8	
357	446	Pasvalio r. Vaškų vid. mok.	14,287	17	0	0	27	1	3	0	44,3	0	32	0	20	
358	185	Alytaus r. Krokialaukio T.Noraus-Naruševičiaus vid. mok.	14,11	16	0	2	48,0	1	6,6	0	14,6	0	30,8	0	15	
359	435	VšĮ M.Mižigurskajos vid. mok.	14	14	1	n.d.	43,5	0	8,7	0	39,9	2	9,4	0	n.d.	
360	407	Jurbarko r. Eržvilko gimn.	13,97	43	4	n.d.	26,6	0	9,4	0	30	0	46,4	0	19	
361	259	Vilkaviškio r. Vištyčio P.Kriaučiūno vid. mok.	13,85	13	0	0	46,6	0	13,7	0	27,3	0	40,8	0	20	
362	402	Kėdainių r. Akademijos gimn.	13,7	36	2	0	32,3	1	19,6	0	36	0	19,1	0	10	
363	411	Trakų r. Paluknio „Medeinos“ vid. mok.	13,69	15	0	n.d.	34,2	0	16,1	0	39,8	0	38	0	18	
364	226	Ukmergės r. Želvos vid. mok.	13,55	17	0	n.d.	52,4	0	17,9	0	34,4	0	20,3	0	21	
365	263	Pagėgių sav. Vilkyskių vid. mok.	13,52	24	1	n.d.	34,8	0	19	0	38,7	0	25,3	0	5	
366	280	Anykščių A.Baranausko vid. mok.	13,49	96	6	0	34	1	11,5	0	29,9	1	28,6	1	18	
367	358	Lazdijų r. Šeštokų mok.	13,46	33	2	0	28	1	17,2	0	39	0	23,8	0	36	
368	428	Šalčininkų r. Butrimonių A.Krepšul vid. mok.	13,42	18	0	n.d.	22,2	1	24	0	39,8	2	9,5	0	3	
369	301	Vilniaus sav. Grigiškių vid. mok.	13,26	39	1	n.d.	38,3	0	20,1	0	41,8	1	11,2	0	5	
370	309	Anykščių r. Kavarsko vid. mok.	13,17	17	0	0	49,4	0	19	0	24,9	0	28,3	0	7	
371	449	Eitminiškių vid. mok.	13,091	18	0	0	47	0	4	0	33,6	0	36,5	0	7	
372	417	Vilniaus r. Egliškių šv. J.Bosko vid. mok.	13,089	11	0	4	40,3	0	n.d.	30,8	0	15,8	0	26		
373	177	Molėtų r. Suginių vid. mok.	13,07	19	0	n.d.	35,9	0	20	0	19,1	1	39,9	0	3	
374	285	Vilniaus Ozo gimn.	12,98	98	10	n.d.	18,8	0	12,7	0	40	1	28,6	0	22	
375	197	Prienų r. Veiverių T.Žilinsko gimn.	12,82	41	3	0	32,9	1	16,4	0	14,4	0	28,1	1	3	
376	80	Švenčionių r. Pabradės „Žeimenos“ gimn.	12,80	33	1	0	30,2	0	24,5	0	44,1	0	15	0	n.d.	
377	51	Kretingos r. Vydmantų vid. mok.	12,59	21	1	0	34,4	0	2,8	0	30,8	0	39,8	0	n.d.	
378	414	Utenos Dauniškio gimn.	12,52	143	8	n.d.	38,7	2	14,1	0	25,3	1	19,1	2	12	
379	410	Jurbarko r. Veliuonos A. ir J.Juškų gimn.	12,46	38	3	n.d.	31,2	0	11,8	0	32,2	0	19,7	1	7	
380	418	Vilkaviškio r. Sūdavos vid. mok.	12,43	14	0	1	43,3	0	40	0	21	0	4	0	8	
381	404	Vilkaviškio r. Gražiškių gimn.	12,34	28	1	0	33,4	1	7,9	0	14,9	0	36,4	1	1	
382	367	Kazlų Rūdos sav. Plutiškių vid. mok.	12,29	20	2	0	30,1	0	19	0	7,2	0	38,1	0	20	



	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI
383	403	Telšių r. Nevarėnų vid. mok.	12,26	18	1	0	33,8	0	28	0	19,3	0	21,9	0	12	
384	421	Šiaulių Vijolių vid. mok.	12,22	56	6	0	35,2	1	6	0	24,4	1	14,6	0	13	
385	445	Vilniaus Senamiesčio vid. mok.	11,89	48	3	n.d.	42,9	1	15	0	20,7	0	6,5	0	7	
386	424	Biržų r. Vabalninko B.Sruogos vid. mok.	11,83	32	2	0	40,3	0	6,9	0	20,7	0	28,8	0	24	
387	315	Panevėžio r. Smilgių vid. mok.	11,799	21	0	0	42	0	16,7	0	16,9	0	33,5	0	N	
388	210	Panevėžio r. Naujamiesčio vid. mok.	11,798	21	0	0	32,9	0	22,8	1	14,9	0	28,9	0	19	
389	438	Klaipėdos r. Endriejavo vid. mok.	11,71	14	1	0	34,4	1	14,6	0	8,2	0	16,2	1	9	
390	258	Kauno S.Lozoraičio vid. mok.	11,69	49	2	0	30,7	0	10,8	0	36,1	1	17,8	0	25	
391	208	Varėnos r. Valkininkų vid. mok.	11,67	18	1	0	23,9	1	20,6	0	15,6	0	28,2	0	5	
392	100	Rokiškio r. Kamajų A.Strazdo gimn.	11,65	30	2	n.d.	44,7	0	16	0	10,1	0	22,9	0	5	
393	388	Kauno r. Neveronių vid. mok.	11,59	14	0	0	14,9	0	9,2	0	45	0	40,8	0	12	
394	316	Kėdainių r. Šėtos gimn.	11,56	38	2	1	26,1	0	4,3	0	19,7	0	31,5	2	3	
395	341	Šilalės r. Pajūrio St.Biržiškio gimn.	11,47	42	3	0	26,2	0	28,6	0	13,4	0	24,6	0	10	
396	n.d	Šalčininkų r. Dieveniškų A.Mickevičiaus vid. mok.	11,39	14	0	n.d.	34,6	0	11	0	43,1	1	9,3	0	7	
397	349	Akmenės r. Akmenės gimn.	11,28	69	7	0	20,6	0	10	0	29,6	0	25,2	0	28	
398	344	Vilkaviškio r. Bartninkų J.Basanavičiaus vid. mok.	11,11	23	1	0	29,7	0	18,8	0	n.d.	0	34,2	1	7	
399	354	Šalčininkų r. Kalesninkų L.Narbuto vid. mok.	11,05	16	0	n.d.	38,8	0	2	0	37,1	1	18	0	7	
400	434	Kelmės r. Šaukėnų VI.Pūtvio-Putvinskio vid. mok.	11,04	33	2	0	45,8	0	5	0	16,2	0	22	0	21	
401–432																
401	369	Kauno r. Ežerėlio vid. mok.	10,96	17	0	1	14,1	0	2	0	67,2	0	15,1	0	30	
402	406	Ukmergės r. Siesikų vid. mok.	10,94	19	1	0	26,6	0	10,8	0	33,1	0	21,2	0	12	
403	251	Šakių r. Lukšių V.Grybo gimn.	10,81	38	2	0	33,6	0	18,5	0	19,1	0	18,3	0	7	
404	448	Telšių r. Luokės vid. mok.	10,79	26	1	0	33,8	0	7	0	15,8	0	35,7	0	5	
405	368	Šakių r. Lekėčių vid. mok.	10,71	20	1	n.d.	34,6	0	9,8	0	26,8	0	18	0	22	
406	298	Raseinių r. Viduklės S.Stanevičiaus gimn.	10,63	34	4	0	26	1	10,3	0	13,8	0	20,2	0	20	
407	395	Marijampolės sav. Igliaukos A.Matučio vid. mok.	10,44	15	1	0	34,2	0	3,6	0	20,9	0	24,5	0	12	
408	339	Mažeikių r. Viekšnių gimn.	10,18	43	4	0	24,4	0	7	0	14,5	0	30,2	0	17	
409	454	Kelmės r. Vaiguvo VI.Šimkaus vid. mok.	10,15	17	0	0	10,7	0	3,3	0	49,5	0	33	0	4	
410	276	Šalčininkų r. Turgelių P.K.Bžostovskio vid. mok.	9,98	14	0	n.d.	46	0	9	0	36,4	0	n.d.	n.d.	19	
411	442	Pasvalio r. Pumpėnų vid. mok.	9,74	21	1	n.d.	19,6	0	10,8	0	33	0	18,5	0	20	
412	457	Bezdonių vid. mok.	9,55	14	0	0	23,2	0	8	0	36,8	0	21,5	0	5	
413	436	Prienų r. Stakliškių vid. mok.	9,43	22	1	0	28,5	0	3,5	0	9,4	0	36,9	0	n.d.	
414	405	Alytaus r. Pivašiūnų vid. mok.	9,09	16	0	1	33,6	0	5,3	0	21,4	0	17,6	0	5	
415	437	Mažeikių r. Židikų M.Pečkauskaitės vid. mok.	8,98	32	1	1	27,9	0	9,1	0	13,8	0	23,3	0	19	
416	450	Marijampolės sav. Liudvinavo K.Borutos vid. mok.	8,11	18	0	1	36	0	8,9	0	10,7	0	13,3	0	23	
417	431	Raseinių r. Betygalos Maironio vid. mok.	8,05	19	0	0	22,4	0	7,6	0	14,7	0	24,8	1	4	
418	357	Mažeikių Sodų vid. mok.	8,02	57	4	0	18,8	0	9,1	0	17,3	0	12,4	1	19	
419	433	Kelmės r. Pakražančio vid. mok.	7,91	15	0	n.d.	15,5	0	16,3	0	21,4	0	21,3	0	24	
420	132	Šakių r. Plokščių vid. mok.	7,57	17	0	0	24	0	10,6	0	25,4	0	10,4	0	22	
421	342	Raseinių r. Šiluvos vid. mok.	7,24	17	1	0	26,6	0	4,8	0	12	0	11,3	0	14	
422	456	Mažeikių r. Tirkšlių vid. mok.	6,79	25	1	n.d.	26,1	0	10,3	0	9,7	0	8,3	0	8	
423	385	Šakių r. Kriūkų vid. mok.	6,68	15	1	0	19,3	0	9,5	0	8,5	0	11,3	0	7	
424	452	Pasvalio r. Saločių A.Poškos vid. mok.	6,62	23	0	n.d.	36	0	1,8	0	7	0	15,3	0	14	
425	447	Panevėžio r. Pajstrio J.Zikaro vid. mok.	6,59	20	0	n.d.	22,4	0	5,4	0	18,2	0	15	0	N	
426	n.d.	Trakų r. Paluknio vid. mok.	6,12	15	0	0	31	0	4	0	20,8	0	n.d.	n.d.	3	
427	453	Varėnos r. Panočių vid. mok.	6,05	14	1	n.d.	10,3	0	5,8	0	15,3	0	10,9	0	8	
428	412	Lazdijų r. Šventėžio vid. mok.	5,49	23	1	n.d.	14,4	0	10,6	0	7,9	0	9,6	0	8	
429	443	Ignalinos r. Dūkšto vid. mok.	5,41	15	0	0	20,7	0	4	0	15,9	0	9,3	0	1	
430	425	Vilniaus „Saulėtekio“ vid. mok.	4,83	28	0	n.d.	19,8	0	2,9	0	16,8	0	5	0	26	
431	337	Vilniaus r. Valčiūnų vid. mok.	4,26	11	0	n.d.	24,7	0	10,2	0	n.d.	0	3,6	0	17	
432	444	Šalčininkų „Santarvės“ vid. mok.	2,39	49	0	0	11,6	0	3,6	0	6	0	0,7	0	n.d.	

Šaltinis: gimnazijos ir vidurinės mokyklos, Nacionalinis egzaminų centras, Švietimo ir mokslo ministerija, Informacinių technologijų centras (2012 m. duomenys), „Veidas“. Pastaba: – reitingo vieta pakilo, – liko toje pačioje reitingo vietoje, – reitingo vieta nukrito, palyginti su praėjusiais metais. N – naujai paskirtas direktorius, mokyklai vadovauja pirmus metus; n.d. – mokykla nepateikė duomenų arba nė vienas abiturientas nelaikė konkretaus egzaminą ir dėl to nėra tokio duomenys. Šis gimnazijų reitingas yra savitiraščio „Veidas“ intelektinė nuosavybė: be raštiško savitiraščio sutikimo reitingą perspausdinti ar skelbti kitose interneto svetainėse bei kitaip platinti draudžiama.

► reikia dirbti atskirai, nors jų klasėje sėdi ir trisdešimt, – aiškina M.Biržiškios gimnazijos direktoriaus pavaduotoja Violeta Bugailiškytė. – Tokiems vaikams mokytojas turi parengti ne vieną, o 30 užduočių, kiekvienam skirtingą, todėl darbas su tokiais vaikais gerokai sunkesnis.“

Kaip primena E.Grigaliūnas, bemaž prieš dešimtmetį tuometis sostinės vicemeras Kęstutis Masiulis pasiūlė pirmųjų aštuonių Vilniaus gimnazijų direktoriams komplektuoti klases ren-giant egzaminus. Bet šį iššūkį priėmė tik Žirmūnų ir M.Biržiškos gimnazijų direktoriai, kiti nesiryzo, motyvuodami, kad turi kas jiems parengia kadru – netoliese esančios progimnazijos. „Manau, ir dabar, jei tik gimnazijos norėtų, Vilniaus miesto savivaldybė tikrai sudarytų galimybes visiems norintiems komplektuoti klases rengiant vaikams egzaminus, ir nereikėtų pavydu-liauti“, – įsitikinęs E.Grigaliūnas.

Galiausiai, pasak direktoriaus, jei jau kolegos, nevykdan-tys gimnazistų atrankos pagal jų mokymosi rezultatus, taip rūstauja, kodėl tuomet toks skirtingas visų aštuoniolikos sostinės gimnazijų alumnų pasiekimų lygis? „Juk dauguma gimnazijų veikia toje pačioje aplinkoje: tas pats miestas, panašūs mikrorajonai, o ir daug vilniečių vežioja savo vaikus į mokyklas po visą miestą, vadinasi, tos gimnazijos, kurios nevykdo atrankos, gimnazijų reitingo lentelėje turėtų būti viena greta kitos, – mano Žirmūnų gimnazijos vadovas. – Bet taip nėra.“

Maža to, kaip pabrėžia E.Grigaliūnas, tiek respublikiniams, tiek tarptautiniams konkursams ir olimpiadoms daugiausiai moksleivių parengia ne didmiesčių, o regionų mokyklos. „Nedidelių rajoninių miestų ir miestelių mokytojai dirba labai įtemptomis sąlygomis, jie, priešingai nei didmiesčių mokytojai, supranta, kad iš savo aplinkos niekur nebeištrūks, todėl stengiasi vaikui atiduoti visa, kas geriausia. Jie nuolat ieško ir randa gabių vaikų“, – dėsto Vilniaus Žirmūnų gimnazijos vadovas.

Jam pritaria ir VJG direktorius A.Sederevičius, pastebintis, kad didmiesčių mokytojai dažnai patys save nuvertina aim-



nuodami, jog yra neįvertinti ekspertai, kuriems niekas nemoka tokios algos, kokios jie yra verti. „Tai išiteigdami mokytojai nutolsta nuo savo misijos, jie nebėra šviesuliai. Ir šis vartotojiškumas išties labai matyti tarp didmiesčių mokytojų“, – apgalvestauja VJG direktorius.

„O štai provincijoje yra daugybė mokytojų, kurie pažadina mokyti net apleistų šeimų vaikus. Jie nuoširdžiai dirba ir ištraukia vaikus iš pelkės, parodo jiems kitokį gyvenimą, – neabejoja E.Grigaliūnas. – Žinau provincijos mokytojų, kasmet olimpiadoms parengiančių ne vieną skurdžios, girtaujančios šeimos vaiką.“

Todėl E.Grigaliūnas įsitikinęs, kad mokytojo misija – pastebėti ir uždegti smalsumo, mokslo kibirkštį kiekviename vaike, net ir iš asocialių šeimų, o ne burnoti, esą nepavyksta suvaldyti klasės, pasiekti gerų rezultatų, nes susirinko prastų tėvų nemotyvuoti vaikai.

Panevėžio J.Balčikonio gimnazijos direktorius Raimondas Dambrauskas teigia, kad jam juokinga klausyti kolegų rypavimų apie elgesio sutrikimų turinčius vaikus, kurie klasėje kelia problemas. „Gera mokyklos aplinka pati savaime auklėja sunkų vaiką. Sukurkite gerą aurą mokykloje, klasėje, ir neliks



KTU GIMNAZIJOS ARCHIVO NUOTRA

jokių vaikų elgesio problemų“, – nukerta geriausios Panevėžio gimnazijos vadovas.

Kad vaiko, nesvarbu, iš kokios šeimos jis būtų, pasiekimai daugiausia priklauso nuo mokytojo skvarbaus žvilgsnio, stengiantis atrasti kiekvieno vaiko talentą, pabrėžia ir VJG direktorius A.Sederevičius.

Tai patvirtina ir KJG vadovas V.Saulius, savo pastaruosius studijų metus JAV praleidęs dviejose Los Andželo jėzuitų mokyklose, kurios yra viena netoli kitos, bet pirmojoje mokosi itin turtingų šeimų atžalos, o antrojoje skirta nepasiturinčiųjų vaikams. „Įdomiausia, kad beveik visi vaikai iš vargingų šeimų, baigę jėzuitų mokyklas, toliau įstoja studijuoti į aukštąsias, nors iki pradėdami lankyti šią

◀ **Prezidentė D.Grybauskaitė**
kasmet apdovanoja
talentingiausius šalies
moksleivius ir jų pedagogus

mokyklą nei jie patys, nei jų tėvai niekada nesvajoto pakilti į aukštesnį visuomenės socialinį sluoksnį. Tiesa, rajonas, kuriame yra ši mokykla, itin sudėtingas – veikia gaujos, kasdien šaudomasi. Bet JAV jėzuitų mokyklų vaikai vieną dieną per savaitę dirba. Vargingų

šeimų vaikai dirba bankuose, didelėse korporacijose ir taip pamato kitokį gyvenimą. Taip šitie vaikai ima svajoti – siekti gyvenime daugiau. Taigi tai, kad po mokyklos jie įstoja į koledžus ar universitetus, yra didelis mokyklos nuopelnas“, – neabejoja KJG direktorius.

„Geras mokytojas ir silpną vaiką pažadina mokslui, o prastas užgesina net talentingą vaiką“, – apibendrina Vilniaus licėjaus vadovas.

Geriausius mokytojus motyvuoja gimnazijos prestižas

Įdomu, kad nė vienas geriausios gimnazijos vadovas mokytojų geriau dirbti nemotyvoja pinigais. Didžiausia motyvacija, pasak ▶

2013 04 26

Penktadienis 19 val.

Vilniaus kongresų rūmai

Simfoninis koncertas

KONCERTUOJA LUKAS GENIUŠAS

A. Bruckner Simfonija IV Es-dur

L. Van Beethoven

Koncertas fortepijonui ir orkestrui III c-moll, op. 37

LUKAS GENIUŠAS, fortepijonas

LIETUVOS VALSTYBINIS SIMFONINIS ORKESTRAS

AMOS TALMON (Izraelis), dirigentas

Biliety kainos: 20–70 Lt

Taikomos nuolaidos

www.lvso.lt | www.tiketa.lt

Evgenios Levin nuotr.



LIETUVOS
VALSTYBINIS
SIMFONINIS
ORKESTRAS



►visų kalbintų vadovų, geras žodis mokytojui. O visų didžiausia motyvacija, pasak S.Jurkevičiaus, dirbti geroje, prestižinėje gimnazijoje.

Visi kalbinti dešimties gimnazijų vadovai viena-reikšmiškai pabrėžia, kad mokytojavimas yra gyvenimo būdas, o ne profesija. Išmokyti būti mokytoju pedagogikos universitete neįmanoma. Mokytojas, pasak vadovų, turi būti Dievo pašauktas. „Kunigas, daktaras ir mokytojas negali dirbti savo darbo be pašaukimo“, – paaiškina M.Jakobas.

„Mokytojas turi mylėti visus vaikus ir mėgti savo dėstomą dalyką“, – priduria R.Dambrauskas.

„Jei mokytojas sako, kad darbe būtų viskas gerai, jei nebūtų vaikų, tai katastrofa, – nelinksmi pajuokauja V.Saulius. – Mokytojas turi džiaugtis, kad yra mokytojas, tik tada jis daug padarys, tik toks mokytojas ras bendrą kalbą su vaikais.“

„Tik mokytojas, ateinantis į darbą, kaip į šventę, gali padėti vaikui kurti savo sėkmę“, – priduria Klaipešos „Ąžuolyno“ gimnazijos vadovė Vilija Prižgintienė.

„Bet jūs tik pažiūrėkite, kaip šiandien atrodo dauguma mokytojų! Ogi suvargę, liūdni, pikti, nelaimingi. Bet už kokias nuodėmes vaikai turi žiūrėti į rūškaną mokytojo veidą? – retoriškai klausia B.Burgis. – Juk toks mokytojas vaikams transliuoja signalą: jei gerai mokysiesi, tai ir tu tapsi toks pats niurzga – nervingas, verkiantis, nelaimingas. Mokytojo veidas turi švytėti dėl to, kad jis yra mokytojas.“

Todėl, priimdami į mokyklą dirbti naujus mokytojus, kiekvienas geriausių gimnazijų vadovas „perkošia“ juos per savo susikurtą filtrą. Pirmiausia atsižvelgia į rekomendacijas ir tik tada kviečiasi pokalbio. Štai B.Burgiui daug apie mokytoją pasako atsakymai, ar jis žino, koks yra skirtumas tarp žodžių „mergelė“ ir „mergužėlė“ arba keliais būdais galima įrodyti Pitagoro teoremą, be to, vadovas paklausinėja keletą elementarių anglų kalbos žodžių reikšmių.

R.Dambrauskas klausia, ką mokytojas dar gebėtų nuveikti jų gimnazijoje, be to, kad dėstys konkrečią discipliną. Ar jis pajėgtų vadovauti dar ir gimnazijos šokių kolektyvui, o gal norėtų suburti teatro trupę.

„Mokytojas turi būti eruditas, jis negali sakyti, kad aš nežinau nei to, nei ano. Jis turi



◀ **Geras mokytojas ir silpną vaiką pažadina mokslui, o prastas užgesina net ir talentingą vaiką**

metų, išpūčiau akis. Tada kolegės man paaiškino: „Nejaugi manote, jog žmogus, prasimokęs dvylika metų mokykloje, o vėliau dar penkerius metus – universitete, yra toks negabus, kad negalėtų vienas dėstyti visų disciplinų?“

S.Jurkevičius pateikia pavyzdį iš Vokietijos Bavarijos žemės mokyklų. Pasirodo, ten jo kolegės direktoriai visiškai nesirūpina, koks naujas mokytojas pradės dirbti mokykloje. Pedagogus į mokyklas nukreipia žemės Švietimo ministerija, o direktorius visiškai nesikiša ir nesidomi, koks tai žmogus, mat būsimų mokytojų atranka Vokietijoje niekuo nesiskiria nuo būsimų medikų atrankos. Mokytojais būti nori geriausi abiturientai. Be to, baigęs universitetą alumnas dar nėra tikras, ar taps mokytoju. Po universiteto jis dvejus metus taip, kaip būsimi gydytojai Lietuvoje, dar

viskuo domėtis. Abejingas, knygų neskaitantis mokytojas tik gadina vaikus“, – antrina kolegoms M.Jakobas. O jėzuitų gimnazijų vadovams itin svarbus bendruomeniškumas – mokytojų gebėjimas ir norėjimas būti kartu ir po pamokų, švęsti šventes, dalytis gerumu.

Deja, kaip pastebi M.Jakobas, pedagogikos universitetai neparengia tokių mokytojų, apie kokius kalba ir kokių pageidauja geriausių gimnazijų direktoriai.

S.Jurkevičiaus nuomone, kai aukštajame moksle atsirado studijų krepšeliai, besirenkančiųjų pedagogikos studijas kontingentas, kaip ir pedagogų parengimas, pastebimai suprastėjo.

B.Burgis pasisako dar aštriau: „Apie Edukologijos universiteto parengtus kadrus galiu pasakyti: blogiau negu blogai. Tai yra skylė, muilo putos universitetas. Jie pastaruosius penkiolika metų rūpinosi ne švietimo koncepcija, o kaip susiorganizuoti sau disertacijas, užtat ir atsirado švietimo sistemoje didžiulė duobė. Todėl aš atakuoju ministeriją, kad jie leistų mokytojais dirbti ne edukologus, o žmones iš pašaukimo.“

Atsakydamas, koks turėtų būti mokytojas, direktorius pasitelkia Danijos pavyzdį. Pasirodo, tenyščiai mokytojai dėsto mokiniams ne vieną, o net keletą disciplinų. „Kai tai pamačiau pirmą kartą, prieš dvi dešimtis

turi mokytis rezidentūroje. Čia jis labai akylai stebimas vyresnių kolegų ekspertų. Baigęs mokytojų rezidentūrą studentas laiko valstybinius egzaminus. „Jei neišlaikysi, netapsi mokytoju. O pas mus jau po universiteto išleidžiama į mokyklas lengvai eksperimentuoti su trisdešimčia vaikų“, – lygina S.Jurkevičius.

Kalbinti vadovai prisipažįsta, kad jie, būdami labai patyrę ir vadovaudami mokykloms ne vienus metus, taip pat yra padarę ne vieną klaidą pasirinkdami mokytojus.

M.Jakobo žodžiais, kai gimnazijoje didžioji dalis mokytojų yra geri, tai ir prasti mokytojai pasitempia, bet vaikas yra tas lakmuso popierėlis, kurio mokymosi rezultatai, jausena geriausiai parodo, ko iš tikrųjų vertas kiekvienas mokytojas. „Gimnazijos kūrimosi pradžioje yra tekę ne kartą pasakyti mokytojams: „Jei jums mokykla yra košmaras, traukitės, antraip nervinsitės, nemiegosit, pages santykiai jūsų pačių šeimoje, o jūs susirgsite sunkia liga. Verčiau pasieškokite kito darbo, ne su vaikais.“

B.Burgis taip pat prisipažįsta: „Už viską moku savo krauju – patyriau penkias reanimacijas, bet gyventi pagal principą „kaip radome, taip ir paliksime“ negaliu. Keletui mokytojų teko išeiti, nes jų darbo kokybė buvo nepatenkinti gimnazistų tėvai. Neseniai atsisveikinau su viena mokytoja eksperte,

kuri eksperte tapo kitoje gimnazijoje. Aš ją pasikviečiau, išdėščiau argumentus ir pasakiau: „Nemanau, kad jūs esate ekspertė, pasiieškokite darbo kitur“, – pasakoja KTUG direktorius.

Atleisti tą mokytoją nebuvo lengva, teko išmokėti šešių mėnesių išeitinę kompensaciją. Vis dėlto tai, pasak B.Burgio, maži praradimai, palyginti su tais, kokių dėl popierinės ekspertės patirtų gabūs vaikai.

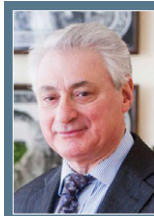
E.Grigaliūnas taip pat sako prastus mokytojus vertinantis kaip savo asmeninę problemą ir darantis viską, kad tokie mokytojai Žirmūnų gimnazijoje nebedirbtų.

B.Burgio vertinimu, labai gerų mokytojų yra ne daugiau kaip 10 proc. O A.Sederevičiaus manymu, dar mažiau: vos 5 proc. mokytojų yra labai geri, apie 80 - 85 proc. – vidutiniai, o likusieji 15 - 10 proc., deja, labai prasti.

KTUG vadovas moksleivių tėvams siūlo nedelsti – užversti švietimo skyrius ir ministeriją skundais dėl prastai dirbančių mokytojų, jei nepavyksta susitarti su mokyklų direktoriais, kad šie atleistų jų vaikus nemokėšiskai mokančius pedagogus. „Kol nebus kritinės tėvų masės ir jie lauks, kad kažkokie ministerijos ar švietimo skyriaus klerkai susipras ir

išspręs tėvų bei vaikų bėdas, tol niekas nesiš, – apibendrina B.Burgis ir pajuokauja: – Kartais netgi noriu, kad mane išsiųstų į kokią Lietuvos užkampį, kur itin sudėtinga padėtis, – aš parodyčiau tėvams, kokia turi būti mokykla ir kaip siekti teisės, kad vaiką mokytojų geras mokytojas.“

V.Prižgintienė pastebi, kad geriausiose gimnazijose prastų yra vos vienas kitas mokytojas, o progimnazijose ir pradinėse mokyklose tokių mokytojų daugybė. „Man geros pro-



Š. Aleichemo gimnazijos direktorius M. Jakobas: „Mokytojas turi būti eruditas. Jis turi viskuo domėtis. Abejingas, knygų neskaitantis mokytojas tik gadina vaikus.“

gimnazijos indikatorius – kiek direktorių po priėmimo į mūsų gimnaziją paskambina ir pasiteirauja, kaip sekėsi jų absolventams stoti pas mus. Tokių direktorių – vienetai“, – atskleidžia Klaipėdos „Ažuolyno“ gimnazijos vadovė.

E.Grigaliūnas pasako dar daugiau: „Man kasmet paskambina tik vienos Vilniaus progimnazijos direktorius ir pasiteirauja, kaip

sekėsi jo vaikams, kokių gebėjimų jiems labiausiai trūksta, kur progimnazijai derėtų pasitempti. Kiti progimnazijų direktoriai nesidomi savo vaikų pasiekimais. Juk nei progimnazija, nei pradžios mokykla už nieką neatsako: nėra privalomų egzaminų nei po ketvirtos, nei po aštuntos klasės – tik po dešimtos. Bet ir jie nieko nelemia: net prastai egzaminus išlaikęs vaikas, jei jo metinio trimestro pažymiai teigiami, toliau gali mokytis gimnazijoje. Taigi už viską atsakinga tik gimnazija.“

V.Prižgintienė pasakoja kasmet parašanti padėkos raštus visų progimnazijų ir pradžios mokyklų vadovams bei mokytojams, kurių parengti vaikai baigė jos vadovaujamą gimnaziją ir per valstybinius brandos egzaminus gavo šimtukus.

VJG vadovas sako, kad tėvai jo kasmet prašo pateikti pradžios mokyklų, iš kurių daugiausiai vaikų įstoja į VJG 5-ąsias klases, reitingą. „Bet mes tokio nedarome“, – su šypsena ginasi A.Sederevičius.

Savaitraščio „Veidas“ komanda, išklausiusi gimnazijų direktorių pastabų, pasižada savo skaitytojams dar šiais metais parengti pirmąjį pradžios mokyklų ir progimnazijų reitingą. Jei turite pasiūlymų dėl kriterijų, rašykite mums el. adresu jone@veidas.lt. ■

KAUNO PASLAUGŲ VERSLO DARBUOTOJŲ PROFESINIO RENGIMO CENTRAS

— www.kaupa.lt —

- CENTRE TEIKIAMAS VIDURINIS IŠSILAVINIMAS (GIMNAZIJOS SKYRIUS), PIRMINIS PROFESINIS MOKYMAS IR TĘSTINIS PROFESINIS MOKYMAS
- MOKYMO PROGRAMOS 4 - OSE KRYPTYSE : GROŽIO / SVEIKATOS / VERSLO / SOCIALINĖS GEROVĖS
- KVIEČIAME MOKYTIS PAGAL ŠIAS PROGRAMAS: ORTOPEDINĖS AVALYNĖS GAMINTOJO / SUKIRPĖJO - KONSTRUKTORIAUS IR MODELIUOTOJO / APLINKOS IR PATALPŲ PRIEŽIŪROS DARBUOTOJO / PĖDOS PRIEŽIŪROS PASLAUGOS TEIKĖJO / FLORISTO, PARAMEDIKO / SPORTO KLUBO VEIKLOS ORGANIZATORIAUS / APSAUGOS DARBUOTOJO / GYVŪNŲ PRIŽIŪRĖTOJO / SOCIALINIO DARBUOTOJO PADĖJĖJO / TEKSTILĖS GAMINIŲ PRIEŽIŪROS DARBUOTOJO / APEIGŲ IR ŠVENČIŲ ORGANIZATORIAUS / MASAŽUOTOJO / ŽIRGININKYSTĖS VERSLO DARBUOTOJO / SMULKIOJO VERSLO ORGANIZATORIAUS POILSIO PASLAUGŲ AGENTO / KIRPĖJO, SIUVĖJO / HIGIENINĖS KOSMETIKOS / DAILIŲJŲ TEKSTILĖS DIRBINIŲ GAMINTOJO
- ĮGIJUS SPECIALYBĘ VŠĮ KAUNO PASLAUGŲ VERSLO DARBUOTOJŲ PROFESINIO RENGIMO CENTRE, STUDIJAS SIŪLOME TĘSTI ŠV. IGNACO LOJOLOS KOLEGIJOJE. MOKYMO TRUKMĖ - 2 METAI. DAUGIAU INFORMACIJOS: EL.P. ILK@ILK.LT WWW.LOYOLA.LT

ŠVIETIMAS

Socialinių mokslų kolegijoje – išskirtinės tarptautinės studijos



Socialinių mokslų kolegija (SMK) nuo praėjusių metų lapkričio mėnesio įgyvendina projektą „Jungtinio laipsnio Tarptautinio verslo studijų programos tarptautiškumo didinimas ir įgyvendinimas“, kuriuo siekiama didinti jungtinių studijų programų patrauklumą tarp Lietuvos ir užsienio studentų bei plėsti jų mobilumą.



SMK ARCHIVO NUOTR.

Kartu su lietuviais SMK mokosi studentai, atvykę iš Portugalijos, Azerbaidžano, Gruzijos, Nigerijos, Indijos ir kitų šalių ▲

Socialinių mokslų kolegija siūlo unikalaus turinio jungtinę Tarptautinio verslo studijų programą, kurios tikslas – parengti universalius, komunikabilius, kritiškai mąstančius ir kūrybiškai veikiančius verslo profesionalus, gebančius organizuoti verslą tarptautiniu mastu. Tarptautinio verslo studijos nukreiptos į specialistų, matančių pasaulinio verslo perspektyvas, gebančių bendrauti daugiakultūrinėje terpėje, mokančių organizuoti verslą tarptautiniu mastu, rengimą. Verslo specialistų, išmanančių tarptautinio verslo specifiką, gerai įvaldžiusių užsienio kalbą, mokančių bendrauti daugiakultūrinėse bendruomenėse, visada reikės.

SMK direktorė Gabija Skučaitė tvirtina, kad tarptautinio verslo jungtinio laipsnio studijos yra ideali terpė trokštantiesiems pamatyti pasaulį, išbandyti save ir ateityje pasiekti verslo aukštumų. Programa įgyvendinama su ilgamečiu SMK partneriu Portugalijoje, o tai suteikia studijoms pa-

pildomą tarptautinę dimensiją. Pašnekovė pabrėžia, kad nors tarptautinio verslo studijų pasiūla Lietuvoje gana plati, SMK įgyvendinama studijų programa iš bendro konteksto išsiskiria keliais esminiais bruožais. Pirmiausia šios studijų programos tarptautiškumas užtikrinamas jungtinio laipsnio suteikimu. Studentas vienus studijų metus turi praleisti partnerio mokslo institucijoje. Sėkmingai baigęs studijas absolventas įgyja jungtinį kvalifikacinį laipsnį ir gauna abiejų aukštojo mokslo įstaigų diplomus.

Iš tiesų SMK tarptautinio verslo studijos ugdo bendrąjį suvokimą apie verslo pasaulį ir įmonių veiklą, ugdo loginio mąstymo ir sprendimų priėmimo įgūdžius, lyderystės gebėjimus, leidžia veržliai veikti verslo aplinkoje, greitai reaguoti į pokyčius ir įveikti iššūkius.

Kitas svarbus aspektas – studentų ir dėstytojų bendruomenės įvairiatautiškumas. Kartu su šios studijų progra-

mos dalyviais lietuviais mokosi studentai, atvykę iš Portugalijos, Azerbaidžano, Gruzijos, Nigerijos, Indijos ir kitų šalių. Tai sudaro puikias prielaidas studentams pažinti kitų šalių kultūras, plėsti savo akiratį ir, be abejo, įgyti naujų draugų pasaulyje. Šios programos studentams daugumą dalykų dėsto užsieniečiai, atvykę iš JAV, Italijos, Didžiosios Britanijos.

Parengti atsakingus profesionalus

Per 2013 m. priėmimą pagal Socialinių mokslų kolegijos vykdomą projektą 25 studentams, įstojusiems į jungtinio laipsnio Tarptautinio verslo studijų programą, numatytas dalinis studijų finansavimas (norminės studijų kainos dydžio) dviem studijų metams. Pretenduoti į projektinį finansavimą galima stojant atskiruojų priėmimu į Socialinių mokslų kolegiją (www.smk.lt). Studentams taip pat bus finansuojamos studijos ir praktika Braganšos politechnikos institute Portugalijoje antraisiais studijų metais.

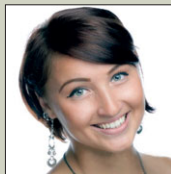
Išskirtinės tarptautinio lygio studijos skirtos asmenims, tikintiems savo sėkme, norintiems būti nepriklausomiems ir siekiantiems užsibrėžtų tikslų bei verslo aukštumų. Jungtinės Tarptautinio verslo studijų programos tikslas – parengti iniciatyvius ir socialiai atsakingus verslo profesionalus, gebančius analitiškai ir globaliai mąstyti, bendrauti tarpkultūrinėje aplinkoje, analizuoti ir planuoti įmonių veiklą, kurti, valdyti ir plėtoti tarptautinį verslą Lietuvoje bei tarptautinėse rinkose.

Projektas finansuojamas pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos antrojo prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ priemonę VP1-2.2-ŠMM-07-K, „Studijų kokybės gerinimas, tarptautiškumo didinimas“. ■

SMK STUDENTŲ ATSLIEPIMAI

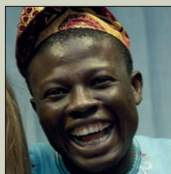
Silvija Jakubauskaitė, Lietuva

„Jungtinio laipsnio studijų programa – tai atradimas švietimo sistemoje. Šios studijos puikiai pritaikytos prie šiuolaikinės globalios visuomenės poreikių: paskaitos su įvairių tautybių žmonėmis padeda geriau suprasti tarpkultūrinį kontekstą, dėstytojai, patirties sėmėsi skirtinguose pasaulio kampeliuose, padeda įsisavinti įvairias inovatyvias darbo metodus. Ši studijų programa atvėrė daugybę naujų galimybių, padėjo realizuoti save, suprasti, kas šiandien vyksta pasaulyje ir kaip prie to galiu prisidėti ir aš.“



Samsonas Toye Abiodunas, Nigerija

„Esu labai patenkintas, kad pasirinkau būtent SMK Tarptautinio verslo studijų programą, nes manau, kad čia yra sudaryta tarptautinė mokymo aplinka. Mūsų dėstytojai, kaip ir daugelis kitų studentų, atvyksta iš įvairių pasaulio šalių ir dalijasi vertinga praktine patirtimi. Taip pat labai laukiau kitų mokslo metų, kuriuos praleisiu Portugalijoje. Neabejoju, kad ten įgysiu vertingos patirties ir dar daugiau naujų draugų iš viso pasaulio.“ ●





MYKOLO ROMERIO
UNIVERSITETAS
Vilnius



MIDDLESEX
UNIVERSITETAS
Londonas

www.mruni.eu



BUSINESS
AND
MEDIA
SCHOOL



Business and Media School |

NAUJAS JUNGTTINIS DVIEJŲ UNIVERSITETŲ PADALINYS | **SIŪLO RINKTIS DVIEJŲ DIPLOMŲ BAKALAURO IR MAGISTRO STUDIJŲ PROGRAMAS, AKREDITUOTAS MIDDLESEX UNIVERSITETO JUNGTTINĖJE KARALYSTĖJE** | PROGRAMOS ĮGYVENDINAMOS KARTU SU MIDDLESEX UNIVERSITETU UŽTIKRINANT JUNGTTINĖS KARALYSTĖS STUDIJŲ KOKYBĖS STANDARTUS | **STUDENTAI TURI GALIMYBĘ DALĮ STUDIJŲ PRALEISTI MIDDLESEX UNIVERSITETE LONDONE IR KITUOSE UNIVERSITETO PADALINIUOSE** |



BMS siūlo |

Bakalauro programos |

- **FINANSŲ EKONOMIKA** 3.5 m., ekonomikos bakalauras
- **VERSLO INFORMATIKA** 3.5 m., informatikos bakalauras

Magistro programos |

- **KOMUNIKACIJA IR KŪRYBINĖS TECHNOLOGIJOS** 1.5 m., komunikacijos magistras
- **ELEKTRONINIO VERSLO VADYBA** 1.5 m., verslo administravimo magistras
- **FINANSŲ RINKOS** 1.5 m., ekonomikos magistras



STUDIJOS VYKS ANGLŲ KALBA | SĖKMINGAI BAIGUSIEJI PROGRAMĄ GAUS DU, MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO IR MIDDLESEX UNIVERSITETO, DIPLOMUS | **PAŽANGIEMS STUDENTAMS IŠ LIETUVOS TAIKOMA KREPŠELIO SISTEMA** | GALIMYBĖ DALYVAUTI TARPTAUTINIUOSE MAINUOSE EUROPOS IR AZIJOS UNIVERSITETUOSE |

FINANSAI

Kas yra tikrieji krizių kaltininkai

Nesąžiningi politikai, godūs bankininkai, piktnaudžiaujantys verslininkai – kiekvienoje nuo skolų krizės nukentėjusioje valstybėje galima surasti konkrečius už valstybės finansų kolapsą atsakingus asmenis.

Rima Janužytė

Kiprui šiomis dienomis tenka mokėti didžiulę kainą už į jokią ribą nebetilpusį savo bankų sektorių. Žinoma, salą galima užjausti: tapti visiškai priklausoma nuo finansinių paslaugų ji apsisprendė iš dalies dėl to, kad nelabai ką kita galėjo sugalvoti. Juk iš esmės visas žaliavas jai tenka importuoti. Tačiau vis tiek tai ne pasiteisinimas politikams, sumaniusiems šalies finansus paversti azartiniu lošimu.

„Konkretūs Kipro politikai pridarė tiek klaidų, kad norint jas išvardyti tektų skaityti visą litaniją“, – sako Jeilio universiteto analitikė iš Kipro Eirini Karamouzi, pirmiausia atkreipdama dėmesį į tai, kad jau prieš dvejus metus buvo aišku, jog Kipro laukia finansinis krachas, bet nebuvo imtasi jokių priemonių jam išvengti ar bent sušvelninti.

Mokslininkė primena, kad jau 2011 m. Kipras buvo eliminuotas iš dalyvavimo tarptautiniuose sandoriuose, grindžiant tai pernelyg dideliu neapdraustų indėlių mastu ir neaiškiais Kipro bankų saitais su Rusija. „Ir taip nutiko ne dėl to, kuo dabar teisinasi Kipro politikai, aiškindami, kad salą krizė ištiko dėl Graikijos fiasko, – esą Kipro bankai, dalyvavę „finansinio rojaus“ palaikymo programoje, visas į salą supilaukiančias lėšas investavo į Graikijos akcijas, ir tai pražudė visą šalį. Tačiau kaltinti Graikiją dėl Kipro nelaimių yra taip pat komiška, kaip ir girdėti atvirščius kaltinimus iš graikų, kurie aiškina, jog nukentėjo dėl to, kad jų akcijas pirkto nepatikimi investuotojai, tarp jų – Kipro bankai“, – aiškina E.Karamouzi.

Iš tiesų pagrindas ateities krizei buvo paklotas prieš du dešimtmečius, kai buvo nuspręsta, kad Kipre indėliai nebus apmokestinami. Tačiau didžiausią atsakomybę dėl tokios padėties turi prisiimti politikai, suteikę neribotą savarankiškumą bankams, lošusiems iš visų Kipro gyventojų pinigų, o galiausiai – ir šių dienų politikai, kurie, suprasdami, kas salos laukia, nepajudino nė piršto. „Manau, kad vis dėlto dabartinis prezidentas, komunistas ir darbo liaudies gynėjas, Dimitris Christofias turėtų prisiimti didžiausią atsakomybę. Jis atėjo į valdžią tuomet, kai jau buvo aišku, kad Kipro finansų sektorius kabo ant plauko, tad jis neturi jokio pasiteisinimo“, – antrina kitas analitikas, dr. Vassilias

Paipaisas iš Edinburgo universiteto.

Labiausiai jį piktina, kad netgi gavęs pasiūlymų iš Europos centrinio banko ir kitų užsienio kreditorių dabartinis prezidentas užėmė poziciją „mums nieko nereikia“ ir iš Kipro atėmė paskutinę galimybę išvengti finansų kracho.

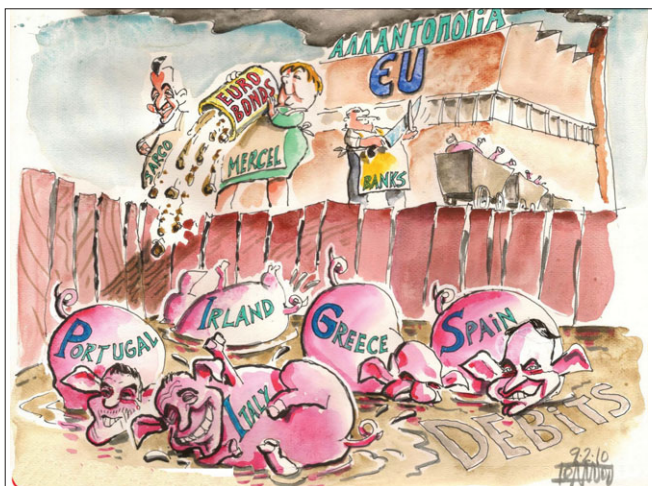
Priminsime, kad 2011 m. buvo siūloma rekapitalizuoti Kipro bankus per Europos stabilumo mechanizmą ir pamažu sumažinti Rusijos pinigų kiekį, cirkuliuojantį Kipro sąskaitose. Šis pasiūlymas buvo skambiai atmestas, kaip ir pernelyg didelis euro zonos siūlymas suteikti Kiprui paramą panašiomis sąlygomis kaip ir Graikijai.

„Visiškai aišku, kad „neoliberalusis“ kovos su krize metodas yra žlugdantis. Tai akivaizdžiai rodo Graikijos pavyzdys. Aš niekada nesutiksiu priimti paskolos, kuri įpareigotų šalį augant infliacijai išparduoti pelningas įmones ir atsisakyti didinti atlyginimus“, – tuomet sakė D.Christofias, kuris prieš savaitę pripažino, kad be kreditorių

Didžiausių sunkumų prislėgto ir dabar jau į gerą ir blogą jį bankus išskaidyto „Laiki“ banko buvęs vadovas Takis Phidias visame Kipre vadinamas didžiausiu vagimi ir nedorėliu, kurio godumas ir sukčiavimas pražudė tūkstančių žmonių indėlius.

Jis pats, savaime suprantama, kaltę neigia ir tikina veikęs pagal jam suteiktus įgaliojimus. „Rizikuoti nebuvo draudžiama, tad mes ir rizikavome. Tikėjomės gero pelno, tačiau tai verslas, ir niekas negali būti tikras, kad pasiseks“, – dabar minioms, rėkiančioms „Vagis, vagis!“, aiškina vienas nekenciamiausių ir vienas turtingiausių kipriečių T.Phidias.

Beje, bankai „dėl visko“ kaltinami ir kitose nuo krizės labiausiai nukentėjusiose šalyse. Pavyzdžiui, jau minėtoje Graikijoje bankininkai laikomi neabejotina krizės priežastimi, mat savo finansinį verslą jie plėtojo skolindamiesi. „Bankai prasiškolino tiek, kad investuotojams nerimą ėmė kelti ne šalies makroekonominiai rodikliai, o skolos dydis: pradėta suvokti, kad Graikija niekada nesugebės atsiskaityti. Tuomet visas ėmė suktis lyg karuselėje: sunerimę kreditoriai ėmė didinti skolinosi palūkanas, dėl to skolos dar labiau pūtėsi“, – aiškina knygų apie ekonomiką autorius iš Londono Danielis Ben-Ami.



Karikatūristai prasiskolinusių valstybių lyderius vaizduoja gana bjauriai, – kaip kiaules

pagalbos neapsieis, nors kreditavimo sąlygos bus dar griežtesnės, nei siūlytos anksčiau.

Dėl visko kalti bankai?

Vis dėlto D.Christofias net ir dabar nelinkęs prisiimti bent kruopelės atsakomybės. Būdamas užkietėjęs kairysis, jis pučia visą pačią dūdą – kad dėl visko kalti „prakeikti kapitalistai“, tai yra Kipro bankininkai. Čia, be jokios abejonės, irgi yra tiesos, nes gavę visišką laisvę veikti kaip tinkami, jie iš tiesų rinkosi rizikingiausias investicijas, kad tik kuo daugiau uždirbtų.

Švaistymo čempionai politikoje

Graikija ne veltui vadinama ne tik labiausiai prasiskolinusia Europos šalimi, bet ir didžiausia švaistūne, sugebėjusia iš ES ir kitų kreditorių gautas lėšas „investuoti“ pavydėtinai beprasmiškai. Paanalizavus, kur ir kaip Graikija eikvojo savo bei iš ES gaunamus pinigus, pasiduooda net lakiausia vaizduotė.

Pradėkime nuo „paprasčiausių“ – socialinių ir ekonominių šalies reikmių. Nuo pat 2000-ųjų didžiulės sumos pinigų pagal įvairiausias programas buvo skiriamos turizmui





Ispanijos, Italijos, Portugalijos, Graikijos, Kipro gyventojai piktinasi, kad jiems reikia mokėti už politikų ir bankininkų klaidas ▲

skatinti, teigiant, kad tai labiausiai atsiperkantis verslo sektorius visoje šalyje. Tačiau jau mažiausiai šešetą metų šis sektorius ne auga, bet traukiasi.

Antras Graikijos politikų šūvis pro šalį – begalinės išlaidos socialinėms išmokoms ir atlyginimams, nors vienos graikų darbo valandos efektyvumas yra beveik 50 proc. mažesnis už ES vidurkį.

Vis dėlto daugiausiai padirbėta dėl išorinio Graikijos tviskėsio, už kurį graikai mokės dar ne vieną dešimtmetį. Pagrindinė šios rūšies švaistymosi priežastis – noras surengti kuo išpūdingesnes olimpinės žaidynes. Prisidengdami jomis, Graikijos politikai skolinosi be jokios atvangos, o pinigus leido brangiems, bet mažai reikalingiems architektų, inžinierių, verslininkų sumanymams. Pavyzdžiui, du net didesniame Graikijos žemėlapyje nepažymėtus kaimus Rio ir Antiriją 2004-aisiais sujungė vienas ilgiausių ir moderniausių Europos tiltų. Jo statybai nepagailėta 750 mln. eurų – tuo metu nesuvokiamai didelės sumos, kurią beveik visą Graikiją pasiskolino iš Europos investicijų banko ir kurios dalis užpėnai pateko tarp nurašytų beviltiškų Graikijos skolų.

„Labiausiai Graikijos skolas išaugino Atėnų olimpinės žaidynės, už kurias iki šiol tebemoka ne tik Graikija, bet ir visa Europa. Olimpiadai buvo išleista mažų mažiausiai apie 20 mlrd. eurų, bet į šią sumą net neįeina olimpiados proga pastatytų kelių, viadukų, apvažiavimų ir net Atėnų metro linijos atnaujinimo išlaidos“, – skaičiuoja ekonomistas Johnas Sfakianakis.

Tarkime, Graikija taip norėjo pasipuikuoti prieš visą pasaulį, jog 2004 m. skyrė 375 mln. eurų sveikatos ir socialinių išmokų pro-

gramoms, kad „gatvėse neliktų vargšų“. Tačiau dabar vargšų Graikijoje daugiau nei bet kada anksčiau.

Tad nenuostabu, kad tuometis Graikijos premjeras Kostas Simitis laikomas viena svarbiausių figūrų, kai kalbama apie Graikiją pražudžiusias skolas.

Krizę lėmė godumas

Ne mažiau nuopelnų už skolas turėtų prisiimti ir politikas, lygiai tuo pat metu ėjęs



premjero pareigas kitoje labiausiai prisiskolinusioje Europos valstybėje – Ispanijoje. Tai Jose Maria Aznaras, skandalų ir korupcijos šleifo gaubiamas dešinysis, kuris ateidamas į valdžią valstybės skolą rado mažesnę, nei tuo metu buvo, tarkime, Vokietijoje. Tačiau šis premjeras padarė viską, kad Ispanija prapultų nekilnojamojo turto smegduobėje: būtų jo ir apskritai partijos PP (ispaniškai – Partido Popular) vadovaujamoje Ispanijoje nekilnojamojo turto kainos vos per keletą metų šoktelėjo daugiau nei tris kartus. Blogiausia, kad valdžia ne tik nedrausmino nekilnojamojo turto pučiančių verslininkų, bet ir skatino naujas statybas. J.M.Aznaras dar 2003 m.

aiškino, kad bankai, ypač regioniniai, turėtų drąsiai ir dosniai investuoti į nekilnojamąjį turtą bei dalyti paskolas jam įsigyti. „Nekilnojamojasis turtas atrodė tarsi aukso gysla, iš kurios pralobti siekė visi – ir politikai, ir statybininkai, o labiausiai – bankininkai“, – godumu Ispanijos krizę grindžia „The Washington Post“ analitikas Bradas Plumeris.

Būtent dėl šios priežasties, sprogus nekilnojamojo turto burbului, didžiausias regioninis bankas „Bankia“ pėnai buvo gelbėjamas suteikiant jam 29,1 mlrd. eurų paramą, o visa Ispanija pasinėrė į nesibaigiančias skolas.

Beje, ispanai linkę manyti, kad klaidingu keliu jų šalį vedė ne vien J.M.Aznaras, bet ir visa PP partija, dabar niekaip nenusiplaunanti korupcijos skandalais suteptu munduro. Ne vienas šiai partijai priklausęs politikos veikėjas laikomas nepralenkiamu švaistūnu rekordininku. „Ši partija traukte traukė verslius, tačiau nesąžiningus žmones“, – daro išvadą Ispanijos dienraštis „El País“.

Kas labiausiai kaltas dėl tokio absurdo, kurio atvejų nemažai rasime ir Italijoje, ir Portugalijoje, ir, ko gero, bet kurioje dabar su nerimu žinių apie skolų krizės siautėjimą laukiančioje Europos valstybėje? Politikai? Juos išrinkę piliečiai? O gal bankai ar jais akklai, be jokio įtarumo pasitikėję indėlininkai? Atsakymų į šiuos klausimus ieško ir korupcijos bylas tiriantys pareigūnai, ir ekonomikos dėsnius analizuojantys mokslininkai. „Aišku tik tai, kad nėra reiškinio, už kurio nestovėtų konkrečios pavardės“, – apibendrina „Financial Times“ analitikai, įsitikinę, kad po metų ar dvejų vis tiek paaiškės, kas konkrečiai yra kalti dėl visą Europą krečiančios skolų krizės. ■

VENESUELA

Kokia bus Venesuela po Hugo Chavez

Venesuelos gyventojai įsitikinę: Venesueloje ir toliau gyvuos „čavizmas“, nepaisant to, kas laimės prezidento rinkimus.

Rima Janužytė

Venesueloje skaičiuojami prezidentą savitgalį rinkusių gyventojų balsai. Kas kelias valandas skelbiami rezultatai, kurie vienuose Venesuelos regionuose palankesni kol kas laikinai prezidento pareigas einančiam Nicolasui Maduroi, kituose – jo konkurentui Henrique Caprilesui Radonskiui. Pirmasis rinkėjams garantavo, kad taps naujuoju Hugo Chavezu, antrasis – jo priešingybę.

Vis dėlto analitikai linkę manyti, kad nors H.Chavez nebera, jo epocha dėl to nesibaigė. Jei pergalė atsidurs N.Maduro rankose, tai tęsis savaime. Šis politikas paties H.Chavez buvo paskirtas laikinuoju šalies vadovu. Negana to, N.Maduro tuo be galo didžiūjosi, o savo rinkimų kampanijos šūkiu netgi pasirinko žodžius „Aš esu Chavezas“.

Kad jis nedaug kuo skirsis nuo ilgamečio Venesuelos diktatoriaus, byloja ne vien žodžiai. Per trumpą laiką jis sugebėjo pademonstruoti kietą kumštį, suimdamas į rankas vyriausybės kontrolę, pasakydamas metinę Venesuelos vadovo kalbą, paskirdamas naują užsienio reikalų ministrą, galiausiai – paragindamas kariuomenę po H.Chavez mirties ir toliau išlaikyti lojalumą prezidentui (tai yra jam pačiam) ir nepasivargindamas kasdien pasirodyti per nacionalinę televiziją. Net drabužius N.Maduras pasirenka neatsitiktinai – jų spalvų gama visiškai sutampa su H.Chavez drabužių palete.

Iš tiesų tai imponuoja daugybei Venesuelos gyventojų. Iš šalies gali atrodyti neįtikėtina, bet Vakaruose dažnai pajuokų objektu tapdavęs, savimyla narcizu vadintas H.Chavezas Venesueloje tikrai buvo garbinamas. Bent pusė tautos jo raudono panašiai kaip Šiaurės Korėjos gyventojai – Kim Jong Ilo, o likusieji, kuriems diktatorius nebuvo toks artimas širdžiai, irgi nedžiugavo. Jie suprato: Venesueloje dar kurį laiką galios taisyklė „Chavezas mirė, tegyvuoja naujasis Chavezas“.

H.Chavez įpėdinis sistemos nepakeis

Beje, juo gali tapti ir H.Caprilesas Radonski. Ir nors jis atkakliai tvirtina mėginsias atitaisyti visas H.Chavez padarytas klaidas, ekspertai mano, kad taip jam atrodo tik tol, kol nesusidūrė su realybe.

„Norėdamas įteisintos valdžios, jis turės susitarti su karinėmis pajėgomis, rasti kom-



N.Maduras prieš prezidento rinkimus Venesuelos gyventojams garantavo, kad taps naujuoju Hugo Chavezu ▲

promisą su vyriausybe, be to, netrukus suvoks, kad 14 pastarųjų metų tobulintas socializmas negali būti sugriautas per vieną dieną, ir galiausiai pats taps H.Chavez sukurtos sistemos dalimi. Nuo H.Chavez Venesuela niekur nepabėgs. Čavizmas egzis-

Prognozuojama, esą šiemet Venesuelai gali tekti gerokai devalvuoti savo valiutą ir pajusti beveik 20 proc. infliaciją.

tuoja ir be paties H.Chavez“, – apibendrinamas Venesuelos ateitį, prognozuoja „IHS Global Insight“ analitikas iš Londono Diego Moya-Ocamposas.

Jis įsitikinęs, kad čavistinių idėjų neišgyvendins net ekonominiai sunkumai, kurių, pasak analitikų, socialistinei Venesuelai nepavyks išvengti. „Jei dėl ekonominių negandų naujojo šalies vadovo populiarumas ims mažėti, galima neabejoti, kad atsiras koks nors naujas čavistinių pažiūrų lyderis, sugebėsiantis įtikinti

venesueliečius, jog geriau nei pirmtakas susitvarkys su nesėkmėmis ir apgins H.Chavez valstybės valdymo mo-delį“, – neabejoja D.Moya-Ocamposas.

„Bloomberg“ analitikas Charlie Devereux priduria, jog turės praeiti dar ne vieni metai, kol Venesuelos gyventojai suvoks, kad finansinių nesklandumų, kuriuos šalis pamažu ima just, priežastis bent iš dalies lėmė pats H.Chavezas.

Laukia rimti ekonominiai sunkumai

Tad kokią H.Chavez sukurtą Venesuelą ras naujasis šalies vadovas? Ekspertų įsitikimu, prezidentą, kad ir kas juo taptų, problemos užgrius iš karto. Mat prognozuojama, esą šiemet šaliai gali tekti gerokai devalvuoti savo valiutą ir pajusti beveik 20 proc. infliaciją. Per metus viešosios išlaidos buvo apkarpytos 2,9 mlrd. JAV dolerių, manoma, kad ši suma išaugs dar labiau.

„Išsisėmė katilas, iš kurio tauta buvo maitinama daugiau nei dešimtmetį. Atėjo laikas mokėti už tai, kas, H.Chavez nuomone, turėjo būti amžini nemokami pietūs“, – pabrėžia „The Economist“ analitikai.

Priminsime, kad per 14 metų H.Chavezas neatsitiktinai buvo tris kartus perrinktas, o miręs – gaudžiai apraudotas. Visus savo vadovavimo šaliai metus tautą jis hipnotizavo dosniomis socialinėmis programomis, kurioms finansuoti naudojo pelną, gautą iš prekybos nafta.



Gera tai, kad skurdo lygis Venesueloje per šį laiką iš tiesų sumažėjo kone perpus. Tačiau pastaraisiais metais ne tik sumažėjo visus maitinę pelnas iš naftos, bet ir sušlubavo visos kitos sritys, kurias H.Chavezas buvo paprasčiausiai „užmiršęs“. Juk visą tą laiką, kol šalyje galiojo savotiškas XXI amžiaus socializmas, sparčiai nyko bet kokios privataus verslo apraiškos, tad Venesuelos ištekliai nustojo generuoti pajamas.

šalyje suvartojamo maisto. „Įdomu, kad importuoti dabar tenka tai, ko Venesuela anksčiau turėdavo su kaupu“, – pastebi „Bloomberg“ analitikai.

Ir iš tiesų ryžiai į Venesuelą dabar atkeliuoja iš Pietų Afrikos, sūris – iš Urugvajaus. Didžioji dalis Venesueloje suvartojamos jautienos irgi importuo-

visiškai pigios jautienos kainą, ir lėmė jos trūkumą prekybos vietose.

Netgi kavos pupelės, kurių Venesueloje dar ne taip seniai užaugdavo daugiau nei pakankamai ir kurios dėl kokybės buvo vertinamos visame pasaulyje, šiuandien šimtais tūkstančių tonų importuojamos iš Kolumbijos.

Karabobo pramonės rūmų prezidento Gerardo Barreto žodžiais, kavos pramonė yra vienas akivaizdžiausių pavyzdžių, kas Venesueloje nutiko nacionalizavus privačias įmones. Jis aiškina, kad

H.Chavezo sprendimu pagrindiniai kavos rinkos žaidėjai, turėję kelių šimtmečių iš kartos į kartą perduodamą patirtį, neteko teisės verstis šiuo verslu, o visa gamyba buvo perduota diletantams naujokams iš valstybės valdomų konglomeratų.

„Venesuelos kava buvo nepakartojama. Dabar ji tinkama tik išmesti. Kavos pupelių niekas nebeparuošia, neatlieka selekcijos. Niekas net nežino, kaip tai daryti, – sako specialistas, pridurdamas, kad panašus likimas ištiko daugelį Venesuelos žemės ūkio sričių. – Pavyzdžiui, įvairių pasėlių sėklos dabar importuojamos, nes savos prarado kokybę. O kaip kitaip, jei valstybės valdomos įmonės net nesivargina žemės tręšti. Aiškinama, kad trąšos pernelyg brangios, tačiau neskaiciuojama, kiek kainuoja laukų visai netręšti“, – piktinasi G.Barreto.

Kaip šią situaciją priims naujasis prezidentas?

N.Maduras čia nemato nieko blogo: viskas, ką darė H.Chavezas, esą buvo teisinga, o koją Venesuelai pakišęs visai ne socializmas, bet piktavaliai Vakarai, kurie pavydi Venesuelai artimų santykių su Iranu, Baltarusija ir Rusija.

„Ką kita galvoti, jei mūsų mylimo H.Chavezo mirtis padidino Venesuelos akcijų vertę net 38 proc., – tai demonstruoja aiškią užsienio rinkų nuomonę apie tai, kas mums šventą“, – kaip visuomet su patosu aiškina N.Maduras.

Na, o H.Caprilesas Radonski žada nebet tai, kad bus užkirstas kelias naujiems nacionalizavimo atvejams. Dar jis planuoja sutvarkyti apleistus regioninius kelius ir pradėti nedidelių paskolų programą smulkiesiems ūkininkams, tačiau vargu ar tam turėtų laiko: Venesuelai gresia dar rimtesnės ir dar mažiau atidėliotinos čavistinės valstybės problemos, kurių rinkimai išspręsti tikrai nepadės. ■



H.Caprilesas Radonski tvirtina mėginsiąs atitaisyti visas H.Chavezo padarytas klaidas, tačiau ekspertai mano, kad taip jam atrodo tik tol, kol nesusidūrė su realybe

Nauja maisto problema

Dar didesnis netikėtumas, kad Venesuela tapo visiškai priklausoma nuo importo, ypač jei kalbame apie maisto produktus. O ten, kur atsiranda maisto stygius arba sumažėja išgalės jo nusipirkti, politikams gresia dideli nemalonumai.

Tokia paradoksali padėtis susiklostė dėl to, kad H.Chavezas per pastaruosius 12 metų nusavino 2,3 mln. hektarų dirbamos žemės ir nacionalizavo daugumą maisto pramonės įmonių, aiškindamas, jog jų savininkai esą lobo iš Venesuelos gyventojų arba rengė konspiracijas prieš vyriausybę.

Tokios nacionalizacijos padarinius pajuto tie patys gyventojai: šalis, laikoma didžiausia pasaulyje naftos eksportuotoja, ėmė stokoti būtiniausių maisto produktų, ypač pieno ar sviesto, ir dabar priversta iš užsienio įsivežti apie 70 proc. viso

jama, daugiausia iš Brazilijos, nors prieš 15 metų Venesuela jautieną netgi eksportuodavo. Šalies vyriausybės duomenimis (manoma, kad jie yra šiek tiek „pagražinti“), vien pernai jautienos importas išaugo 150 proc., palyginti su 2011 m. O tai gerokai išaugino ir neseniai



Turės praeiti dar ne vieni metai, kol Venesuelos gyventojai suvoks, kad finansinių nesklandumų, kuriuos šalis pamažu ima jausti, priežastis bent iš dalies lėmė pats H.Chavezas

ENERGETIKA

Britai, kaip ir lietuviai, dvejoja dėl atominių elektrinių

Šiuo metu Didžiojoje Britanijoje, kaip ir Lietuvoje, verda didžiulės aistros dėl naujų atominių elektrinių. Valdžia jau išdavė leidimus dviejų naujų atominių elektrinių projektavimo darbams, tačiau britai nuogaštauja, kad jose gaminama elektra kainuos labai brangiai.

Rūta Skatikaite

Specialiai „Veidui“ iš Londono

Jungtinei Karalystei, praėjusią vasarą pademonstravusiai, kad puikiai moka organizuoti sudėtingiausius projektus, tokius kaip olimpinės žaidynės, netolimoje ateityje gresia dar sunkesnis išbandymas: naujų atominių elektrinių statyba.

Priminsime, kad nuo 1995 m. Didžiojoje Britanijoje nebuvo paleistas nė vienas naujas branduolinės jėgainės blokas. O veikiančios atominės elektrinės (AE) viena po kitos uždaromos dėl pasibaigusio reaktorių veiklos termino. Kodėl britai, net susiskaiciavę, kad netrukus gali pristigti elektros energijos, neskuba statyti naujų atominių reaktorių, o škotai apskritai griežtai pareiškė nesutinkantys su bet kokia branduolinės energetikos plėtra Škotijoje?

Skirtinga patirtis

Didžiosios Britanijos žiniasklaida šiek tiek kitaip aprašinėja būsimų elektrinių statybas, nei įprasta pas mus, Lietuvoje. Reaktorių tipo ar galingumo ten niekas neslepia, bet ir nesistengia įvardyti. Gyventojams skirtuose straipsniuose nurodoma, kad naujoji *Hinkley Point C* AE aprūpins elektra penkis milijonus gyventojų bei įdarbins 5600 žmonių. Apie reaktorių tipą, jų modernumą, patikimumą beveik nerašoma. Manoma, kad techniniai dalykai – tai inspekcijų darbas, o gyventojams svarbi bendra ir lengvai suvokiama informacija.

Lietuvoje šiek tiek kitaip – visuomenė, jau turėdama patirties, kad politikų sprendimai ne visuomet naudingi šalies gyventojams, nepasitiki oficialiomis institucijomis ir bando pati susigaudyti branduolinės technikos subtilybėse. Be to, yra ir patirties: nepriklausomybės atkūrimo pradžioje kiek rašyta ir protestuota dėl Ignalinos AE 3-iojo RBMK bloko statybos! Nenuostabu, kad Lietuvos žmonės žino, ką reiškia abreviatūra RBMK (rus. *reaktor bolšoj moščnosty kanalnyj*), netgi paaiškintų, kad tokie reaktoriai veikė Ignalinos AE, jie buvo gaminami Rusijoje, o Černobylio tragedijos kaltininkas – irgi RBMK reaktoriai.

Dabar lietuvius bandoma išmokyti naujos abreviatūros – ABWR (angl. *advanced boiling water reactor* – verdančio vandens reaktorius). Būtent šis Japonijos bendrovės „Hitachi“ gaminamas reaktorius laimėjo konkursą ir giriamas kaip pats moderniausias bei patikimiausias. Mokyti gyventojus naujos abreviatūros kol kas sekasi sunkiai – referendumas, surengtas dėl Visagino AE statybos, parodė, kad dauguma nepageidauja Lietuvoje naujų atominių reaktorių.

„Pažangusis verdančio vandens reaktorius (ABWR), kurį strateginė investuotoja „Hitachi“ pasiūlė VAE, yra moderniausia, ką branduolinės energetikos industrija sukūrė ir naudoja praktikoje. ABWR šiuo metu yra vienišelis, naujausios III+ kartos reaktorius, eksploatuojamas komerciškai, – pabrėžia Visagino atominės elektrinės gen. direktorius

Rimantas Vaitkus. – Be to, galimai šeši ABWR reaktoriai taip pat planuojami statyti Jungtinėje Karalystėje.“

„Hitachi“ tikrai turi planų statyti AE Didžiojoje Britanijoje, tačiau kol kas tai dar tik pradžių pradžia. Jungtinės Karalystės branduolinių tyrimų centras nurodo, kad šiuo metu svarstoma dėl trijų reaktorių naujose Jungtinės Karalystės elektrinėse: „Areva“ EPR, „Westinghouse“ AP1000 ir „Hitachi-GE“ ABWR. Tačiau šis centras tik du pirmuosius reaktoriaus priskiria prie III+ kartos reaktorių, kuriuose įdiegtos patobulintos saugumo, ekonominės ir valdymo priemonės. Kodėl nenurodytas ABWR – užmiršo įrašyti ar dėl jo kilę abejonių?



Premjeras D.Cameronas pažadėjo, kad naujų elektrinių nebus tol, kol nebus apsispręsta dėl radioaktyviųjų atliekų, tačiau nepaisant pažadų leidimas naujoms AE išduotas.

Protestuotojus išvaikė policija

Kovo 19-ąją Didžiosios Britanijos vyriausybė išdavė leidimą Hinkley Point AE projektavimo darbams. Naują jėgainę planuojama pastatyti iki 2020 m. Vyriausybės sprendimas nudžiugino investuotojus, bet ne gyventojus, o protestai prieš naujų blokų statybą prasidėjo gerokai anksčiau. Pernai spalio pradžioje grupė žmonių, protestuojančių prieš trečiojo reaktoriaus statybą, buvo išvaikyta pasitelkus 50 policininkų. Septyni protestuotojai buvo sulaikyti už tai, kad peržengė privačios teritorijos – Hinklio AE – ribas.

Praėjus mėnesiui po šio protesto Visagino AE leidžiamame žurnale „Nucleus“ paskelbtame straipsnyje net neužsimenama apie policijos išvaikytus atominės jėgainės priešininkus. Atvirkščiai, teigiama, kad „planus išlaikyti ir didinti Jungtinės Karalystės branduolinės energetikos pajėgumus vis labiau palaiko ir šalies gyventojai“.

Prieš naują AE protestuojantiems britams naujosios atominės nepatinka ne todėl, kad



Prieš atomines elektrines protestuojantys britai piktinasi, kad iki šiol neišku kaip bus saugomos radioaktyvios atliekos



Senasis reaktorius Somersete Hinklio AE baigs veikti 2016 m., o naująjį tikimasi pastatyti iki 2020 m.



◀ *Šiuo metu Jungtinėje Karalystėje veikia 16 branduolinių reaktorių devyniose atominėse elektrinėse, gaminančių 16 proc. visos energijos*

mažės, nes baigiasi reaktorių darbo laikas, jie turės būti uždaromi. Tad suprantama, kad senosios kartos reaktorius siekiama pakeisti naujais.

Naujų elektrinių statyba buvo tapusi beveik nuspręstu reikalu – 2010 m. JK vyriausybė sutiko, kad privatūs investuotojai pastatytų aštuonias naujas atominės elektrines. Tiesa, tokiame sprendimui pasipriešino Škotijos parlamentas, pareikalavęs, kad Škotijoje nebūtų statoma nė vienos naujos atominės elektrinės. Į škotų reikalavimą buvo atsižvelgta – Didžiosios Britanijos šiaurėje neatsiras nė vieno naujo bloko.

2011 m. Japonijos pakrantes nusiaubęs cunamis ir avarijos Fukušimos atominėje elektrinėje pristabdė atominių jėgainių plėtrą Didžiojoje Britanijoje. Aprimus visuomenei, kuri iškart po radiacijos nuotėkio Japonijoje atgaivino nuo Černobylio laikų rusenusį įtarimą dėl atominių elektrinių, JK vyriausybė ryžosi AE plėtrai. Tačiau tuomet paaiškėjo, kad iš projekto traukiasi pagrindinis žaidėjas. 2012 m. kovą planų dalyvauti AE statybose atsisakė tokios didžiulės kompanijos, kaip E.ON UK ir RWE, pareiškusios, kad abejoja atominės energetikos ateitimi Jungtinėje Karalystėje.

Prancūzų bendrovė „EDF Energy“ tebesi-

laiko ketinimų statyti naujas AE – dviejose vietose, ketindama pastatyti keturis naujus reaktorius. Du pirmieji turėtų atsirasti Hinklyje, Somersete.

Brangi ir kasdien brangsta

Tiesa, investuotojai iš Prancūzijos reikalauja fiksuotos minimalios elektros energijos supirkimo kainos. Kaip skelbia „The Times“, EDF siekia, kad 1MWh būtų perkama ne pigiau nei už 100 svarų (apie 400 Lt). Šiandien elektros kaina JK biržoje siekia 45 svarus už megavatvalandę. O naujosios Hinklio elektrinės vienos megavatvalandės savikaina – 90 svarų. Palyginkime: didmeninė elektros kaina Lietuvos elektros biržoje piko metu kovo 13 d. siekė 196,81 Lt/MWh (beveik tiek pat kiek JK). Taigi net piko metu elektra dabar dvigubai pigesnė, nei kainuos naujojoje Didžiosios Britanijos Hinklio elektrinėje. Ir tikriausiai neverta puoselėti svajonių, kad Lietuvoje ji bus pigesnė. Juk kainuos ne tik technologija, įranga, statybos. Apskaičiuota, kad vien 1004 tonas sveriančio reaktoriaus atgabenimas iš Klaipėdos į Visaginą atsieis apie 276 mln. Lt, nes teks perstatyti tiltus, posūkius, pralaidas, kelių atkarpas, sankryžas, pervažas. Hinklio elektrinėje tokių išlaidų nebus, nes ji, kaip ir visos kitos JK elektrinės, bus statoma ant jūros kranto. Tai atpigina ne tik įrangos ir branduolinio kuro atgabenimą, bet ir panaudoto branduolinio kuro išvežimą.

Kad ir kiek būtų diskutuojama apie atominę energetiką, niekas negali pasakyti, kokia bus elektros savikaina, tarkime, 2020 m. Per laikotarpį nuo parengiamųjų darbų pradžios iki elektrinės veiklos pradžios kainos keičiasi, neišvengiamai didėdamos. Štai Prancūzijoje pastatytos Flamanville elektrinės 3-iojo bloko kaina nuo statybų pradžios išaugo daugiau nei du kartus – nuo 3,3 mlrd. iki 8,5 mlrd. eurų.

Hinkley Point dviejų reaktorių jėgainei numatyta išleisti 14 mlrd. svarų (56 mlrd. Lt), tačiau neaišku, ar šios sumos užteks. Vasario mėnesį planų dalyvauti naujų Hinklio blokų statyboje atsisakė britų bendrovė „Centrica“, valdanti „British Gas“. Bendrovė, turėjusi pasiūlymą įsigyti 20 proc. Hinkley Point ir Sizewell elektrinių akcijų, nusprendė nerizikuoti.

Samas Laidlow, „Centrica“ vykdomasis direktorius, pareiškė tikis branduolinės energetikos ateitimi JK. „Tačiau planuojamų statyti blokų kaina ir statybos terminai per pastaruosius keletą metų išaugo“, – pareiškė S.Laidlow. Dėl šios priežasties bendrovė nusprendė projekte nebedalyvauti.

Taigi apibendrinant darytina išvada, kad nuomonių apie atominę energetiką, apie naujų atominių elektrinių statybos kainas, apie atominėse elektrinėse gaminamos elektros kainas visoje Europoje yra labai daug ir įvairių, manipuliacijų – taip pat. Ir tik pačių valstybių gyventojai bei valdžios atstovai turės nuspręsti, kuriais argumentais patikėti. O kuri pusė buvo teisi, paaiškės po 2020 m. ■

jiems nerūpi, iš kur gauti elektros energijos. Jie protestuoja, nes neaišku, kaip bus saugomos radioaktyviosios atliekos. Šiuo atžvilgiu britų rūpesčiai identiški mūsų. Naujos radioaktyviųjų atliekų saugyklos statyba ne tik beviltiškai vėluoja, bet apskritai kelia didžiulį nerimą, o apie ilgalaikį panaudoto branduolinio kuro saugojimą dar tik diskutuojama. Kuo ilgesnės diskusijos, tuo mažiau Lietuva turės lėšų tinkamai pasirūpinti panaudotu branduoliniu kuru, kuris šiuo metu saugomas laikinuose konteineriuose, suprojektuotuose 40 metų terminui.

„Joks kitas verslas šioje šalyje negali tikėtis gauti projektavimo leidimo neturėdamas atliekų tvarkymo plano, o ši pramonės šaka sukuria labiausiai žmonijai pavojingas atliekas, – rašo tinklalapis www.stophinkley.org. – Davidas Cameronas pažadėjo, kad naujų elektrinių nebus tol, kol nebus apsispręsta dėl radioaktyviųjų atliekų, tačiau nepaisant pažadų leidimas išduotas. D.Cameronas taip pat žadėjo, kad jėgainės statytojai negaus jokių subsidijų, tačiau dabar kaip tik dėl subsidijų ir vyksta derybos, ir galima numatyti, kad mes visi ateinančius 35 metus būsime priversti mokėti už branduolinę energiją dvigubai.“

Dalis britų įsitikinę, kad AE statybai skirtas milžiniškas lėšas išleisus atsinaujinantiems elektros energijos šaltiniams kurti ne tik sumažėtų elektros energijos sąskaitos, bet ir nesusidarytų pavojingų radioaktyviųjų atliekų. Britai įsitikinę, kad priekrantės vėjo jėgainės tiekia pigesnę elektros energiją nei atominiai reaktoriai.

Atominę karštligę pakeitė štilis

Britai tikrai ne tie žmonės, kurie nieko nenutuokia apie branduolinę energetiką. Priešingai, jie vieni pirmųjų pasaulyje elektros gamybai pradėjo naudoti branduolinius reaktorius. JK veikia 16 branduolinių reaktorių devyniose atominėse elektrinėse, gaminančių 16 proc. visos energijos, taip pat veikia branduolinio kuro perdirbimo gamykla Sellafielde.

Daugiau nei pusę amžiaus valstybei energiją tiekusios elektrinės po truputį mažina savo pajėgumus. 2004 m. jos tiekė 19 proc. visos energijos, o dabar – 16 proc. Šis skaičius dar



UŽSIENIO SPALVOS NUOTR.

▶ *Britai baiminasi, kad naujose atominėse elektrinėse gaminama elektra kainuos labai brangiai*



MARGARET THATCHER PAMOKOS LIETUVAI

Margaret Thatcher buvo viena iš tų vienos rankos pirštais suskaičiuojamų XX a. antrosios pusės politikų, sukūrusių tą pasaulį, kuriame mes šiandien gyvename.

Audrius Bačiulis

Jie buvo trys – JAV prezidentas Ronaldas Reaganas, Romos popiežius Jonas Paulius II ir Jungtinės Karalystės premjerė Margaret Thatcher. Trys lyderiai, tarp kurių dėl istorinių prieštaravimų skirtųjų turėjo būti daugiau nei bendrybių. Tačiau tuo pat metu buvo dalykų, vienijusių juos labiau nei prieštaravimai: meilė laisvei, tikėjimas laisvo žmogaus kuriama galia ir nepakantumas bet kokiai tironijai, kurią XX a. aštuntajame dešimtmetyje įkūnijo komunizmas. Kadangi jie mokėjo skirti gerį nuo blogio, šie trys tuometinio pasaulio lyderiai suvienijo savo jėgas ir nugalėjo blogį, išlaisvindami Vidurio ir Rytų Europą nuo sovietų, o pasaulį – nuo komunizmo. R.Reaganas prispaudė Sovietų Sąjungą atkurta Amerikos karine galia; Jonas Paulius II suteikė laisvės viltį Vidurio ir Rytų Europai, M.Thatcher Didžiosios Britanijos pavyzdžiu parodė, kaip reikia pereiti nuo socializmo prie kapitalizmo.

Deja, pačiai M.Thatcher tai atsiėjo brangiai: gyva būdama ji tapo visuomenės labiausiai nekenčiama Didžiosios Britanijos politike, o jai mirus į kadaise klestėjusių, tačiau po jos ekonominių reformų pašalpinių bedarbių prieglobščiu tapusių pramoninių miestų gatves išvirto šimtai „čavų“, alumi ir pigiu putojančiu vynu švenčiančių „raganos mirtį“. Paprasti žmonės galvoja paprastai: jeigu po politiko valdymo man tapo blogiau, vadinasi, jis buvo blogas politikas. Tai, kad per vienuolika M.Thatcher valdymo metų Didžiosios Britanijos ekonomika išaugo beveik ketvirtadaliu, o vidutinis britų atlyginimas padidėjo ketvirčiu, buvusiems Šefildo angliakasiams nieko nereikia.

Galimas dalykas, toks prieštaringas britų visuomenės požiūris į pasaulio elito garbinamą, bet apačių nekenčiamą M.Thatcher lėmė, kad karalienė Elizabeth II nutarė nesuteikti jos laidotuvių valstybinių statuso, tačiau pati jose dalyvavo – pirmą kartą nuo legendinio Winstono Churchillo valstybinių laidotuvių. Pabrėžtina, kad tik du Didžiosios Britanijos XX a. premjerai – W.Churchillis ir M.Thatcher gali pretenduoti į šalies gelbėtojų statusą.

Tam, kad suvoktum M.Thatcher asmenybės mastą, reikia žinoti, kokį palikimą ji gavo 1979-ųjų gegužę, pirmą kartą įžengusi į ministro pirmininko rezidenciją ir pažadėjusi grąžinti žmonėms tvarką, teisybę, tikėjimą ir

viltį. Po karo sunkiai atsiganančioje, kolonijas prarandančioje Didžiojoje Britanijoje buvo įvestas socializmas, pagrindinės ekonomikos šakos nacionalizuotos, nuostolingoms mokamos subsidijos. Siautėjo teroristai ir valdė profsąjungos. 1978–1979 m. žiema Didžiojoje Britanijoje įgijo „Nepasitenkinimo žiemos“ pavadinimą. Profsąjungų sukelta visa šalis streikavo, nedirbo viešasis sektorius, ligoninės nepriiminėjo ligoninių, kapinės – numirėlių, nes duobkasiai irgi streikavo. Nedirbo netgi šviesoforai sankryžose. Infliacija viršijo 18 proc., o profsąjungų premjeras Jamesas Callahanas nesugalvojo nieko gudraiau, kaip tik kreiptis paramos į Tarptautinę valiutos fondą, prašydamas gelbėti buvusią imperinę galybę.

Tokios šalies gėdos britai jau nebeiscentė ir šeštu jausmu pajuto, kad šaliai reikia tvirtu vadovo, tikro politiko, turinčio aiškią pasaulėžiūrą, supratimą apie gerį ir blogį, žinančio, kaip reikia pertvarkyti šalį, kokiais būdais galima tai padaryti, ir tvirtai siekiančio užsibrėžto tikslo. Britai išsirinko M.Thatcher, dėl savo tvirtu dešinumo lig tol buvusią mažuma netgi jos pačios Konservatorių partijoje.

Vėliau M.Thatcher sakys, jog atėjo į val-

Didžia politike M.Thatcher tapo atskyrusi tikrąją politiką, kuri keičia visuomenę ir valstybę, nuo ją imituojančio politikavimo „nuo rinkimų iki rinkimų.“

džią tam, kad pakeistų Didžiosios Britanijos visuomenę iš priklausomos nuo valdžios malonių į visuomenę, kurios nariai sugeba patys pasirūpinti savimi. Tam, kad sukurtų naciją, kuri neprašo jai ką nors duoti, bet sugeba pati sukurti Didžiąją Britaniją, kuri nesėdi kažkieno malonių laukdama, bet stoji ir eina pati kurti savo likimo. Bet tam, kad tokią visuomenę sukurtų, pirma reikėjo sulaužyti senąją. Sulaužyti visagales profsąjungas, tris dešimtmečius diktavusias šalies politinį kursą. Numerinti ištisas nuostolingas, bet tradicines ekonomikos šakas, taip sukeliant masinį nedarbą. Pradėti masinę privatizaciją, tvirtai tikint, kad nuosavą būstą žmogus tvarkys geriau nei gautą iš valstybės, o privatus verslas ekonomiką atgaivins geriau nei begalinės šimtamilijoninės subsidijos, kurioms pinigų jau nebebuvo. „Socializmo bėda ta, kad jis švaisto svetimus pinigus, kurie vieną

dieną pasibaigia“, – sakė M.Thatcher. Tačiau socializmas kurį laiką duoda žmogui garantuotą darbą ir saugumo jausmą, kurį M.Thatcher kapitalizmas iš jo atėmė.

Pirmos kadencijos laikotarpiu M.Thatcher dvigubai – nuo 8 iki 15 proc. padidino pridėtinės vertės mokestį, nuo 83 iki 60 proc. sumažino mokesčius stambiausiam kapitalui, „perjungė“ energetiką nuo brangių anglių prie pigios naftos. Nedarbas išaugo dvigubai, tačiau du milijonai naujų bedarbių per pirmus dvejus valdymo metus nedarė M.Thatcher jokio išpūdžio. Ji žinojo, kad taip turi būti, nes negalima išlaikyti to, kam nėra pinigų. Jos už įdarbinimą atsakingas ministras rėžė pasipiktinusiems saviškiams konservatoriams, kad ir jo tėvas kadaise buvo bedarbis, bet, užuot ejęs protestuoti, sėdavo ant dviračio ir važiuodavo ieškoti darbo tol, kol jį rado.

M.Thatcher vyriausybės reitingai krito žemiau dugno, tuo nutarė pasinaudoti jos charakterio dar nepažinoję argentiniečiai, nutarę atimti iš silpstančio Didžiosios Britanijos liūto Folklando salas. M.Thatcher nedvejodama pasiuntė desantinį junginį per pusę pasaulio, ir Karališkasis laivynas įrodė, kad nors jo dantys mažesni, bet tokie pat aštrūs ir mirtini, kaip Jūrų Valdovės laikais.

Didžiosios Britanijos didybė buvo atkurta, o M.Thatcher laimėjo antrą kartą ir įgijo galimybę užsiimti vidaus priešiniais: angliakasių profsąjungomis, teroristais, privatizacija, Europos integracija. Vokiečiai su prancūzais iki šiol rūgoja M.Thatcher, dėl kurios politikos Didžioji Britanija susigrąžino savo įmokas į ES biudžetą ir neįstojo į euro zoną, šiandieną neleidama nė svaro Vokietijos sukurtam euro gelbėjimo planui. Bet dėl tos politikos britai šiandien turi laisvas rankas spręsti, likti jiems Europoje ar pamokuoti rankute „Ketvirtajam Reichui“.

Ko iš M.Thatcher galėtų pasimokyti Lietuvos politikai? Supratimo, kad didžia politike ji tapo tik atskyrusi tikrąją politiką, kuri keičia visuomenę ir valstybę, nuo ją imituojančio politikavimo „nuo rinkimų iki rinkimų“, kai tikslu tampa ne permainos, o rinkimų balsų medžioklė. Tikroji politika kainuoja brangiai. Tikras politikas reformatorius turi būti pasiryžęs, kad jo vardas taps keiksmažodžiu ir tik ilgai bus įvertintas istorijoje. Bet tą atperka permainų vaisiai. ■

KOKYBĖ

Lietuvių vartotojus pasaulio gamintojai tebelaiko trečiarūšiais?

Apie tų pačių prekės ženklų produktų skirtumus Rytų Europoje ir Vakaruose prikūrta daug mitų. Bet ar tikrai vakariečiai geria gardesnę kavą, jų skalbikliai geriau skalbia, o dantų pasta geriau išvalo dantis?

Giedrė Bolzanė



Prekės ženklas tas pats, pakuotė identiška, o produktas – skirtingas. Su tokiu reiškiniu susiduria daugybė vartotojų visame pasaulyje

Ar gali būti, kad didžiausia koncerno „Achemos grupė“ akcininkė Lyda Lubienė prieš kelis mėnesius skridama iš Šveicarijos neleistiną kiekį cigarečių vežėsi todėl, jog Lietuvoje parduodamos tos pačios cigaretės jai atrodo prastesnės kokybės ir skonio?

Tai atrodo vienintelis logiškas paaiškinimas, kodėl milijonierės bagaže buvo rasta beveik 40 pakelių cigarečių be banderolių. Pasirodo, kiti turtingi Lietuvos verslininkai būdami užsienyje taip pat nevengia įsigyti cigarečių, o klausiami kodėl jie taip ir atsako – Lietuvoje ir Šveicarijoje, Vokietijoje, Austrijoje ar Belgijoje tos pačios cigaretės yra kitokio skonio ir kokybės.

Prekės ženklas vienodas, produktas – skiriasi

Dažnas rūkantis lietuvis patvirtintų, kad skirtingose šalyse parduodamos to paties pavadinimo cigaretės iš tiesų skiriasi. Airijoje gyvenanti Indrė Užpelkienė sako, kad nevienodu skoniu ir kartumu pasižymi daugelyje skirtingų šalių parduodamos cigaretės. „Kiek mums su vyru teko bandyti, nemaloniausio skonio buvo rusų ir rumunų

„Marlboro“, – mano moteris.

Vartotojai pastebi, kad Lietuvoje ir Vakaruose kitokios ne tik tų pačių prekės ženklų cigaretės, bet skiriasi ir kava, saldumynai, kosmetika bei parfumerija, buitinės chemijos priemonės ir net kūdikių sauskelnės. „Jei tik yra galimybė, lankydami Vakaruose visada nusiperkame kavos ir skalbimo miltelių. „Jacobs“ kava Vokietijoje daug gardesnė nei Lietuvoje, o skalbikliai „Ariel“ skalbia kur kas švaresniau“, – įsitikinusi



Lietuviai tiki, kad vokiški ar belgiški skalbimo milteliai geresni, o tai didina pirkėjų srautus parduotuvėse „Thomas Philipp“

vilnietė Ilona Markauskienė.

„Bet kuris daugiau keliaujantis lietuvis pasakytų, kad užsienyje kvėpalai geresnės kokybės, – mano kaunietis Ignas Dovydaitis. – O mūsų draugai iš Vokietijos visada vežasi šokoladinį kremą „Nutella“. Palyginę Vokietijoje ir Lietuvoje parduodamą „Nutellą“ jie pastebėjo, kad skiriasi ne tik skonis, bet net ir spalva.“

Be to, teko girdėti, kad prancūzai, kurie kraustosi iš proto dėl „Coca-Cola light“ gėrimo, paragavę jo Paryžiuje ir Vilniuje nusivilia: skonis lyg ir tas pats, bet ne toks gardus.

Produktų sąrašą būtų galima ilgai tęsti, tačiau ką rodo faktai?

Deja, kaip tik faktų čia ir yra mažiausiai. Viena aišku, kad skonio ir kokybės skirtumai labai nežymūs bei sunkiai apčiuopiami, tad daugelis lietuvių toliau perka šiuos produktus ir galvos sau dėl to nesuka. Taigi gamintojai jokių nuostolių nepatiria ir nepaliauja tikinti, kad garsių prekės ženklų produktai, tiekiami Lietuvai ir kitoms Rytų Europos šalims, gaminami pagal tuos pačius kokybės standartus, kaip ir skirti Vakarų vartotojams.

Vis dėlto dalis lietuvių visada ieškos būdų, kaip įsigyti ne Rytų europiečiams, o vakariečiams skirtų tų pačių produktų. Jie stengiasi mėgstamų prekės ženklų produktų nusipirkti užsienyje, prašo jų atsiųsti svetur gyvenančių artimųjų, užsako internetu arba susiranda tiekėjų, kurie ir parūpina tų pačių pavadinimų prekių, nors jų gali įsigyti bet kurioje Lietuvos parduotuvėje.

Tai viena svarbiausių priežasčių, kodėl kai kurie lietuviai, pavyzdžiui, „Jacobs“ kavą perka „Vynotekoje“ (ten galima įsigyti Vokietijoje gaminamos šio prekės ženklo kavos), o buitinės chemijos priemonės (tuos pačius skalbimo miltelius ar įvairius valiklius) – tik „Thomas Philipps“ parduotuvėse. Šis tinklas – viena tų prekybos vietų, kuriose galima įsigyti būtent Vakarų šalyse pagamintos garsių prekės ženklų produkcijos.

„Thomas Philipps“ prekybos tinklo darbuotojai, be abejo, teigia, kad vokiški skalbimo milteliai „Ariel“ tikrai geresni nei lenkiški ar rumuniški, nors diplomatiškai priduria, kad tik patys vartotojai gali geriausiai nuspręsti, kuo viena ar kita prekė, atsižvelgiant į kilmės šalį, skiriasi.

Tas pats prekės ženklas ir identiška pakuotė, o produktas – skirtingas. Su šiuo reiškiniu susiduria ne tik Lietuvos, bet ir daugelio kitų šalių gyventojai. Ir toli gražu ne

►vien neturtingi Rytų europiečiai.

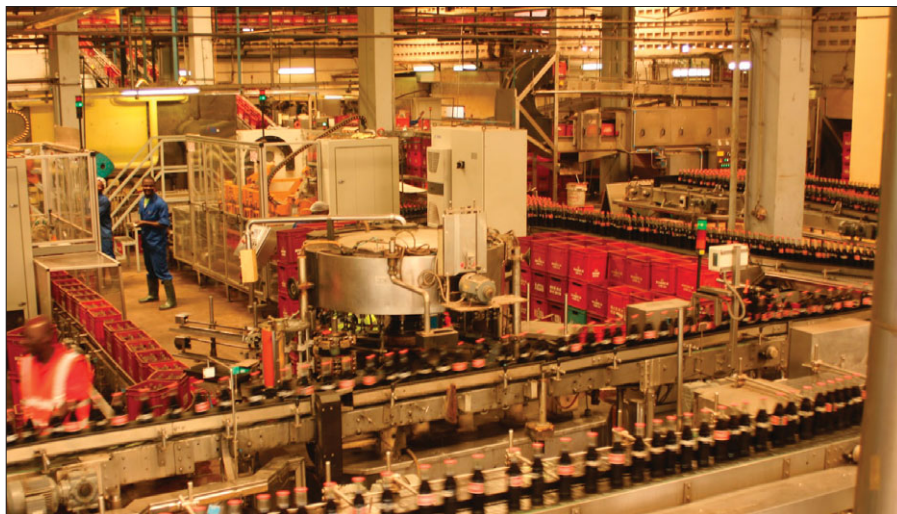
Netgi amerikiečiai stebisi, kodėl JAV parduodama garsių Azijos prekės ženklų kosmetika yra prastesnės kokybės nei analogiška, kuria prekiaujama Japonijoje.

Kas išsklaidys vartotojų abejones

Rinkodaros ekspertai tuo nesistebi: vartotojų skonis įvairiose šalyse skiriasi, o gamintojai, mėgindami įtikti, prisitaiko. Tai leidžia tikėtis, kad tas pats produktas Rytų Europoje ir Vakaruose tiesiog pasižymi kitomis skonio savybėmis, bet kokybės atžvilgiu nenusileidžia.

Tiesa, faktas tas, kad Lietuvą, kaip ir kitas nedideles šalis, neretai pasiekia kur kas siauresnis tam tikrų produktų asortimentas. Pavyzdžiui, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Maisto skyriaus vedėja Aušra Išarienė pastebi, kad prieskonių ir greito paruošimo sriubų be skonio ir kvapo stipriklis E621 pasirinkimas Vakaruose daug didesnis.

Lietuvos somelė asociacijos prezidentas Arūnas Starkus patikino, kad lietuvius pasiekia tokios pat kokybės vynas, kokių mėgaujasi ir prancūzai ar italai, nes tai užtikrina griežta kiekvienos vyno partijos kontrolė. Tačiau A.Starkus sako, kad kai kurie putojančio vyno gamintojai, atsižvelgdami į vartotojų skonį, į gėrimus, skirtus vienai ar kitai rinkai, deda skirtingą cukraus kiekį. „Pavyzdžiui, britai ir prancūzai mėgsta sausesnį putojantį vyną, todėl ten cukraus kiekis gali siekti 6 g/l, o rusai, lenkai – saldesnį, todėl į šioms šalims tiekiamą vyną cukraus dedama daugiau – 11 g/l. Mes Lietuvoje taip pat gau-



„VEIDŲ“ ARCHYVO NUOTR.

Slovakijoje atliktas tyrimas metė šešėlį, kad „Coca-Cola“ gėrimų gamyboje Rytų Europoje naudoja pigesnius saldiklius ▲

name šiek tiek saldesnį putojantį vyną, bet kokybė dėl to visiškai nenukenčia. Žinau, kad „Gilles Dumangin“ šampano gamintojai tą tikrai daro, jie tai vertina kaip savotišką pagarbą konkrečiai rinkai“, – pasakoja A.Starkus.

Tai, kad lankantis užsienyje ta pati kava atrodo skanesnė, bendrovės „Šviežia kava“ direktorius Vytautas Kratulis linkęs priskirti placebo efektui. „Žmonės tuo yra įtikėję be jokių įrodymų. Dažnai vartotojai net negali pasakyti, kuo konkrečiai skyrėsi jų ragauta kava. Vienintelis dalykas, kurį mini daugelis, kad kava buvo daugiau ar mažiau rūgšti“, – sako V.Kratulis.

Tačiau V.Kratulis priduria, kad tai tik

viena medalio pusė. Nepaneigsi, kad kavos gamintojai taip pat pritaiko savo produktus pagal rinkos poreikius. Tikėtina, kad tam tikrų gamybos pokyčių imamasi atsižvelgiant į šalies gyventojų perkamąją galią. „Nenustebčiau, kad po rinkoje praūžusios negailestinės krizės, kai lietuviai puolė pirkti pigią kavą, ta pati „Jacobs“ kava Vokietijoje gali būti geresnės kokybės nei Lietuvoje, nes sunkmetis vokiečius paveikė mažiau“, – svarsto V.Kratulis.

Vis dėlto dvigubi standartai šių dienų gamyboje taikomi vis rečiau, nes gamintojai, ypač atstovaujantys garsiausiems prekių ženkams, bijo rizikuoti savo reputacija.

Reikia pripažinti ir tai, kad svarių

PRODUKTŲ ADAPTAVIMAS SKIRTINGOMS RINKOMS – VISAME PASAULYJE ĮPRASTA PRAKTIKA

„Kad tie patys tų pačių prekės ženklų produktai skirtingose šalyse gali būti kitokios sudėties ir skonio savybių, nėra naujiena, tokių dalykų pasitaiko visame pasaulyje. Tai normalu ir toli gražu nereiškia šalies trečiarūšiškumo“, – tvirtina Lietuvos marketingo asociacijos valdybos pirmininkas

Simonas Bartkus.

Pasak eksperto, tai lemia keletas priežasčių. Pirma, vartotojų poreikiai, vartojimo ir mitybos įpročiai įvairiose šalyse šiek tiek skiriasi, o gamintojai, atsižvelgdami į tai, prisitaiko.

„Pavyzdžiui, vienoje šalyse gyventojai mėgsta švelnesnę, kitose – rūgštesnę kavą. Todėl mūsų Šiaurės Europos regione kavos gamintojai maišo skirtingas pupelių rūšis, kad įtikytų vartotojo skoniu“, – sako S.Bartkus.

Antra, tam tikri produktų sudėties skirtumai galimi ir dėl kultūrinių ar religinių ypatumų,



ASMENINIO ARCHYVO NUOTR.

tradicijų. Pasak S.Bartkaus, musulmonai nevalgo kiaulienos, todėl kai kuriuose pasaulio regionuose šiek tiek kinta tam tikros produktų sudedamosios dalys. Marketingo asociacijos valdybos pirmininko pastebėjimu, net ir kai kurie saldumynai, tarkime, populiarius „Skittles“

saldainiai, priklausomai nuo šalies gali būti arba su iš kiaulių ar galvijų odos ir kaulų pagaminta želatina, arba su negyvūniniu jos pakaitalu.

Tai galioja ne tik maistui ar gėrimams, bet ir kosmetikai, buitinei chemijai, elektronikos prekėms ar automobiliams, kurie skirtingose šalyse parduodami skirtingose komplektacijos. Ir tai jau seniai tapę visiems įprastu dalyku.

Kita vertus, tų pačių prekės ženklų produktų skirtumus gali lemti ir konkrečioje šalyje esanti konkurencinė aplinka: jei koks nors

greito vartojimo prekių žaidėjas joje užima silpnas pozicijas ir neatlaiko konkurencijos su kitu žaidėju, pasak S.Bartkaus, tai gali jį paskatinti kovoti dėl rinkos stiprinant produktą. Na, o jei rinkoje susiklosto priešinga padėtis – pastebima, kad vartotojai nėra reiklūs ir konkurencija nėra nuožmi, gamintojas gali pasirinkti atvirkštinę taktiką ir pataupyti, pasiūlydamas produktą su pigesnėmis sudedamosiomis dalimis. Vis dėlto S.Bartkus nemano, kad tai galima laikyti itin paplitusiu reiškiniu, ypač jei kalbame apie garsiausias prekės ženklus.

„Per ilgesnį laiką vartotojai pastebi bet kuriuos pokyčius, ir gamintojai, atstovaujantys visame pasaulyje populiariems prekės ženkams, supranta, kad taikydami tokius taupymo sprendimus jie pernelyg rizikuotų savo reputacija. Tokiu atveju gali daugiau prarasti nei laimėti. Didieji gamintojai produktų sudėtį dažniau keičia dėl kitų jau minėtų priežasčių“, – mano pašnekovas.



įrodymų, jog kai kurie gamintojai tebeleiko Rytų europiečius antrarūšiais ir jiems gamina prastesnės kokybės produkciją, beveik nėra. Pastarasis tyrimas, patvirtinęs, kad kai kurie Rytų Europos šalyse parduodami garsių prekės ženklų produktai buvo prastesnės kokybės, nei įsigyti Vokietijoje ar Austrijoje, prieš kelerius metus buvo atliktas Slovakijoje vietos vartotojų gynimo organizacijos iniciatyva. Bet šis tyrimas buvo smulkus ir labai epizodiškas, buvo ištirta tik keletas produktų.

Labiausiai intriguojanti detalė, paaiškęsusi slovakams ištyrus pasirinktus produktus, buvo ta, kad Rytų europiečiams skirta „Coca-Cola“ gaminama naudojant ne cukrų, o pigesnius saldiklius. „Coca-Cola“ atstovai tuomet patvirtino, kad skirtingose šalyse naudojami saldikliai iš tiesų gali skirtis, tačiau patikino, kad kokybei tai jokios įtakos neturi. „Lietuviai gali būti visiškai tikri, kad „Coca-Cola“, gaminama mūsų gamykloje Alytuje, yra tokios pat aukštos kokybės ir skonio, kaip ir bet kur kitur pasaulyje“, – praėjusią savaitę „Veidui“ tvirtino šios įmonės atstovė Evelin Ojams.

Atgarsis apie Slovakijos vartotojų gynimo

organizacijos atliktą tyrimą buvo pasiekęs ir Europos Komisiją, bet aistros greitai nurimo vartotojams paaiškinus, kad gamintojai turi visišką teisę pritaikyti savo produktus skirtingoms rinkoms pagal poreikį, kaip ir naudoti skirtingas sudedamąsias dalis. Tačiau abejonės dėl produktų kokybės, ypač Rytų

Europos šalyse, niekur nedingo.

Bent dalį jų padėtų išsklaidyti Lietuvos valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba ar Ne maisto produktų inspekcija, jei taip pat atliktų bent nedidelės apimties tyrimą bei įvertintų Lietuvoje ir Vakaruose parduodamų identiškų gaminių kokybę. ■

SLOVAKŲ TYRIMAS PATVIRTINO: RYTŲ EUROPAI TIEKIAMĖ PRASTESNĖS KOKYBĖS PRODUKTUS

Lietuviai – ne vieninteliai, manantys, kad vokiečiai ar britai vartoja aukštesnės kokybės produktus nei Rytų Europos valstybių gyventojai. Daugybė rumunų Vokietijoje ar Austrijoje gyvenančių giminių ir draugų prašo jiems atsiųsti kavos ar šokolado. Rumunai įsitikinę, kad vakarietiški produktai, parduodami Rumunijos parduotuvėse, yra prastesnio skonio, nei parduodami Vienoje ar Miunchene.



2011 m. Slovakijos vartotojų gynimo organizacijai atlikus kai kurių populiarių prekės ženklų produktų tyrimą paaiškėjo, kad šie įtarimai nėra be pagrindo. Akredituotoje Slovakijos maisto ir veterinarijos instituto laboratorijoje buvo ištir-

ti aštuoniose ES šalyse įsigyti tų pačių prekės ženklų produktai: kava „Jacobs Kronung“, „Tchibo“ ir „Nescafe Gold“, „Coca-Cola“ gėrimai, šokoladas „Milka“, „Kotanyi“ pipirai. Pastebėta, kad tik „Milka“ šokoladas visur buvo tokios pat kokybės, o kitų produktų kokybė skyrėsi priklausomai nuo šalies – Rytų Europos valstybėse pirktos šios prekės buvo prastesnės kokybės, nei įsigytos Vokietijoje ar Austrijoje.

JAUNIMAS PR

Jaunieji Lietuvos verslininkai Londone sėmėsi patirties iš žinomiausių įmonių vadovų

Lietuvos verslo konfederacijos (LVK) vykdomo projekto „CREAzone“, skirto jaunimo verslumui skatinti, finalininkai savaitę praleido Londone, mokydami iš tarptautinį pripažinimą pelniusių verslininkų.

Vieną didžiausių Europos sostinių patirties pasisemti vyko dvylika jaunimo verslumą skatinančio projekto, vykstančio jau pusę metų, finalininkų. Drauge su daugiau nei šimtu verslių studentų jie, pasidaliję į komandas, dar nuo spalio aktyviai siekė savo idėjas paversti sėkmingais verslais: dalyvavo seminaruose, mokėsi dirbti drauge ir pristatyti savo idėjas.

Pasiekę penktąjį projekto etapą, sukūrę verslo planus, jų modelius pristatė investuotojams ir įveikę konkurentus, dvylika studentų jau yra pasirengę įkurti savo įmones. Kelionė pasisemti tarptautinės patirties į Londoną – viena paskutinių sėkmingai finišo tiesiąją pasiekusio projekto veiklų. Didžiojoje Bri-



„CREAzone“ projekto finalininkai ▲

tanijoje studentai susitiko su tokių įmonių, kaip „Google“, „K&L Gates“, „Yplan“ ar „Mergermarket“, vadovais, tarptautiniams investuotojams pristatė savo verslo planus ir klausėsi jų patarimų.

„Susitikimų metu išgirdome daugybę

naujų ir Lietuvoje negirdėtų įžvalgų bei pastabų, manau, kad mūsų verslo planams tai suteiks galimybę konkuruoti ne tik Lietuvos, bet ir tarptautinėse rinkose“, – teigia projekto dalyvis Povilas Sidaravičius.

Savaitės susitikimų seriją vainikavo diskusija su daugiau nei 40 mlrd. Lt visame pasaulyje investavusiu ir ES bei Europos investicinio banko tarptautiniu rizikos kapitalo ekspertu pripažintu mentoriumi Paulu Clarke'u.

„Šiuo ir kitais panašiais Lietuvos verslo konfederacijos įgyvendinamais projektais siekiame skatinti jaunus žmones po studijų ne tik aktyviai ieškoti darbo, bet ir kurti darbo vietas patiems – tik skatindami naujų verslų kūrimąsi galime padėti išspręsti jaunimo nedarbo bei daugybę kitų socialinių problemų Lietuvoje“, – įsitikinęs LVK prezidentas Valdas Sutkus.

Projektą „CREAzone“ Lietuvoje organizuoja ir įgyvendina Lietuvos verslo konfederacija – didžiausia paslaugų, prekybos ir aukštųjų technologijų įmonės vienijanti verslo organizacija, kurianti palankią teisinę bazę ir aplinką nacionalinio verslo plėtrai. Konfederacija nuolat įvairiomis iniciatyvomis skatina jaunimo verslumą. Projektas finansuojamas Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos biudžeto lėšomis. ■



LIETUVOS VERSLO
KONFEDERACIJA



PROFILIS

Į Lietuvą atvyksta iWoz, pirmojo kompiuterio kūrėjas ir antrasis „Apple“ Steve'as

Technologijų ir šiuolaikinės kultūros ikona tapęs Steve'as Jobsas į istoriją įėjo kaip informacinių technologijų Prometėjas, „atnešęs“ kompiuterį į eilinio vartotojo namus. Tačiau buvo ir antrasis Steve'as. Jis šią savaitę lankysis Lietuvoje.

Egidijus Jurgelionis

Šią savaitę Lietuvoje lankysis ir progreso konferencijoje „Login 2013“ pranešimą skaitys tikra Silicio slėnio legenda ir filantropas Steve'as Wozniakas.

Inžinierius iš prigimties

Priminsime, kad S.Wozniakas, būsimasis elektronikos genijus ir vienas „Apple“ bendrovės įkūrėjų, priešingai nei jo verslo partneris S.Jobsas, augo išsilavinusioje ir mokslą vertinančioje šeimoje. S.Jobso tėvas Paulas Jobsas buvo vidurinės mokyklos nebaigęs automobilių mechanikas, o Francis Wozniakas, talentingas Kalifornijos technologijų instituto inžinerijos absolventas, vėliau tapo raketų inžinieriumi.

S.Wozniakas nuo vaikystės žinojo, kad seks tėvo pėdomis. Neišdildomą išpūdį jam padarė apsilankymas tėvo laboratorijoje, kurioje jam leista žaisti su elektronikos dalimis. Vėliau jis ne kartą pabrėžė, kad tėvo darbas ir profesija vaikystėje jam atrodė patys svarbiausi pasaulyje.

Mokydamasis paskutinėje klasėje Steve'as įsidarbino parduotuvėje „Sylvania“, kurioje pirmą kartą susidūrė su kompiuteriais ir bandė juos sukurti. Pradedantis inžinierius išsikėlė užduotį sukurti kompiuterį panaudojant kuo mažiau detalių. Nors jam pavyko sukurti kompiuterį, kuriame buvo dvigubai mažiau lustų, nei tais laikais kurdami kompiuterius panaudodavo elektronikos profesionalai, genialūs S.Wozniako kūriniai likdavo tik popieriuose. Tiesa, vėliau įsidarbinęs įmonėje, kuri gamino kompiuterius Kalifornijos autotransporto registracijos departamentui, bendradarbiaudamas S.Wozniakas gavo lustų ir įgyvendino savo sumanymą. Jo sukonstruotas kompiuteris galėjo dauginti skaičius.

Tai buvo projektas, padėjęs su-

sikirsti jo ir S.Jobso keliams. Jaunojo kompiuterių kūrėjo draugas Billas Fernandezas, kurio garaže buvo sukurta skaičiavimo mašina, užsiminė apie elektroninių prietaisų fanatiką S.Jobą ir pasiūlė jiems susitikti. Įnoringasis S.Jobsas yra sakęs, kad būsimasis partneris jam patiko iš karto.

Pirmasis būsimųjų „Apple“ įkūrėjų bandymas užsidirbti pinigų buvo kuriant ir parduodant mėlynąsias dėžes – prietaisus, leidžiančius „apkvalinti“ telefonų tinklo skambučių nukreipimo perjungiklius ir skambinti į kitą miestą be papildomų mokesčių. Jaunieji verslininkai savo išradimą pardavinėjo už 150 dolerių. Nors tėvo pavyzdžio ugdyta inžinieriaus sąžinė prabilo apie mėlynųjų dėžių daromą žalą visuomenei, šį išradimą S.Wozniakas iki šių dienų laiko neįtikėtinu.

Tačiau tiek pirmieji, tiek vėlesni laimėjimai neleido suvežėti arogancijai. Tėvas S.Wozniakui neleido tapti garbėtroška. Pats S.Wozniakas yra pripažinęs, kad niekada

nesiekė būti aukščiausio lygio vadovas, lyderis, nes buvo pernelyg drovus, o lituoti jam buvo malonesnis užsiėmimas, nei pristatyti naujus gaminius potencialiems klientams.

Pokštaujantis genijus

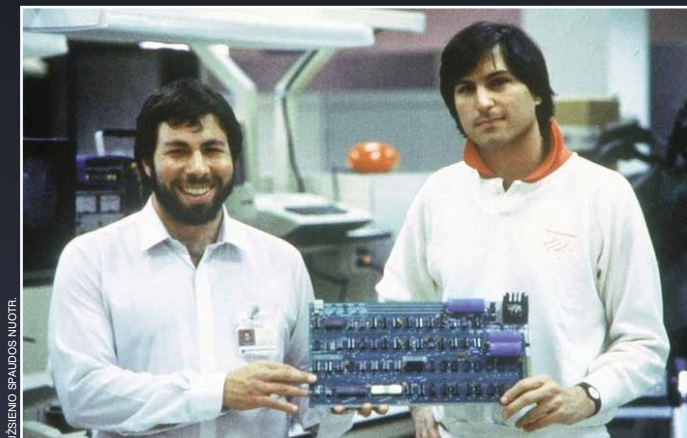
Vis dėlto S.Wozniakas nebuvo „sušukuotas“ ar labai ramus moksluikas. Iš pradžių vietoj pasimatymų su mergaitėmis jis mieliau kurdavo schemas, tačiau po kurio laiko suprato, kad tapo vienišiumi. Norėdamas atkreipti dėmesį į save ėmė krėsti pokštus, kuriems pasitelkdavo elektronikos žinias.

Kartą ritmą grojant išlaikyti padedančių elektroninį metronomą būsimasis „Apple“ kompiuterio kūrėjas pavertė bombos imitacija: tikslinti prietaisą jis perkūrė taip, kad atidarant spintelės duris šis imtų tikslėti vis tankiau. Už šį pokštą elektronikos genijus buvo iškviestas į mokyklos direktoriaus kabinetą, sulaikytas policijos ir nuvežtas į nepilnamečių sulaikymo centrą, kuriame praleido visą naktį.

Istoje į Kolorado universitetą jaunas elektronikos genijus spausdino lapus su užrašu „Velniop Niksoną“, sukūrė programą, kuri išnaudojo gausybę universiteto kompiuterių resursų, o neapsikentusi universiteto vadovybė pagrasino, kad už tai jam teks susimokėti pačiam. Be to, kaip būdinga genijams, jis neišlaikė ir keleto egzaminų.

Dėl šių priežasčių ir didelių įmokų už studijas S.Wozniakas iš Kolorado universiteto turėjo persikelti į De Anza bendruomenės koledžą.

Tiesa, nors S.Wozniakas pavyzdžingai lankė visas privalomas paskaitas, po metų studijas vis dėlto sustabdė. Elektronikos inžinerijos ir kompiuterijos mokslų bakalauro laipsnį S.Wozniakas įgijo tik 1986 m. – praėjus dešimtmečiui po to, kai kartu su S.Jobsu ir



UŽSIENIO SPALVOS NUOTR.

S.Jobsas yra sako, kad būsimasis partneris S.Wozniakas jam patiko jau po pirmo susitikimo



Šią savaitę S.Wozniakas lankysis Lietuvoje ir skaitys pranešimą konferencijoje „Login 2013“

Ronaldu Wayne'ui įkūrė brangiausią šiuo metu pasaulio bendrovę „Apple“.

Pirmojo kompiuterio kūrėjas

Pokštaudamas S.Wozniakas dabar nevengia pasigirti, kad yra pirmasis pasaulyje populiaraus kompiuterinio žaidimo „Tetris“ čempionas. Tačiau pirmame namudinių kompiuterių klubo susirinkime jis sunkiai prisivertė pasakyti, kad jį domina kompiuteriniai žaidimai. Tiesa, susirinkimas tapo lūžio tašku, nes būtent jame S.Wozniakas nusprendė kurti kompiuterį su klaviatūra ir ekranu. Tuo metu jis dirbo HP bendrovėje, po darbo namie pavakarieniaudavo, o tada vėl grįždavo į HP ir dirbdavo prie savo projekto.

1975 m. birželio 29 d. tikslas buvo pasiektas – S.Wozniakas sukonstravo kompiuterį, kuris rodė klaviatūra įvedamus simbolius. Šį savo kūrinį jis kartu su S.Jobsu pristatydavo kompiuterių entuziastų klubuose, buvo linkęs dalytis schemų brėžiniais, tačiau S.Jobsas matė išradimo perspektyvą, galimą vartotojų susidomėjimą ir turėjo planą iš išradimo pasipelnyti. Jis bandė įtikinti S.Wozniaką mesti darbą HP ir kurti verslą.

Tačiau tėvo diegtas sąžiningumas S.Wozniaką vis dar stabdė. Kadangi išradimas sukurtas jam dirbant HP bendrovėje, pirmiausia apie „Apple“ projektą jis papasakojo darbdaviams. 2010 m. veddamas ekskursiją kompiuterių muziejuje S.Wozniakas užsi-

minė, kad pirmąjį „Apple“ modelį HP siūlė penkis kartus, bet visus kartus bendrovės atstovai projektą atmetė.

Tai buvo vienas veiksmų, dėl kurių S.Wozniakas paliko darbą HP, su S.Jobsu bei R.Wayne'u 1976 m. sudarė partnerystės sutartį ir įkūrė bendrovę „Apple Computer“. S.Jobsui ir S.Wozniakui atiteko po 45 proc. bendrovės dalies, o R.Wayne'ui – 10 proc., nors šis po pusantros savaitės savo dalies oficialiai atsisakė. Netrukus viename namų kompiuterių vartotojų susirinkimų dalyvavęs kompiuterių parduotuvės „Byte Shop“ savininkas Paulas Terrelas jauniems verslininkams pateikė 25 tūkst. dolerių užsakymą (pradinis bendrovės kapitalas siekė 1,3 tūkst. dolerių).

Pirmuosius 50 kompiuterių pardavė po 500 dolerių „Byte Shop“, jie tęsė gamybą. Gamindami antrąjį šimtą kompiuterių, vaikinai susiginėjo dėl kainos: S.Wozniakas norėjo kompiuterius pardavinėti beveik už savikainą, tačiau S.Jobsas siekė pelno. Jo pasiūlyta kaina – 666,66 dolerio už vieną kompiuterį – patiko ir S.Wozniakui. „Man visada patiko pasikartojantys skaičiai“, – sakė jis.

Pirmieji rimti nesutarimai, išskyrę du genijus, prasidėjo kuriant „Apple II“, pirmąjį sėkmingai parduotą kompiuterį namų vartotojams ir pirmąjį kompiuterį spalvotu ekranu. S.Wozniakas norėjo, kad naujasis modelis turėtų aštuonias jungtis, per kurias vartotojai galėtų prisijungti išorinius įrenginius, tačiau S.Jobsas sutiko palikti tik dvi. Nors tąkart S.Wozniakas laimėjo, jis jautė, kad jo galia bendrovėje mažėja.

Vis dėlto S.Wozniako kantrybės taure perplūdė ne nuo-

latinis S.Jobsas kišimasis į produktų gamybą ar darbuotojų terorizavimas, o „Apple II“ nuvertinimas. Sukūrus „Macintosh“ kompiuterį S.Jobsas ir tuometis „Apple Computer“ vadovas Johnas Sculley daugiau dėmesio skyrė naujam gaminiui, o ne „Apple II“, kuris tuo metu išliko pagrindinis bendrovės pajamų šaltinis. 1987 m. iš „Apple“ išėjęs inžinierius įkūrė naują įmonę, kuri gamino universalius nuotolinio valdymo įrenginius.

Kritiškas „Apple“ vartotojas

Pats S.Wozniakas yra sako, kad iš tiesų jis niekada nepaliko „Apple“ ir nori išlikti lojalus bendrovei. Už lojalumą jam mokama 12 tūkst. dolerių metinė alga bei dividendai. Kartkartėmis S.Wozniakas grįžta ir dalyvauja įmonės veikloje – itin aktyviai jis ėmėsi tvarkyti reikalus 1997 m. atsistatydinus vienam „Apple“ vadovų Gilbertui Amelio.

Idomu tai, kad S.Wozniakas išlaiko tradiciją: „Apple“ pristatius naujus produktus įsigyja juos vienas pirmųjų. Kita vertus, inžinierius negaili kritikos strėlių buvusiai savo bendrovei. Duodamas interviu „Bloomberg“ S.Wozniakas teigė, kad nors ir skaudu pripažinti, „Apple“ praranda „kiėtų“ technologijų gamintojo reputaciją. „Mano pagrindinis telefonas yra „iPhone“. Man jis gražus. Bet aš taip pat labai norėčiau, kad jis galėtų atlikti visas operacijas, kurias gali atlikti mano telefonas su „Android“ operacine sistema“, – pabrėžė S.Wozniakas.

Vien dėl pavadinimo nevienareikšmiškai įvertinta ir kukliu, droviu žmogumi save vadinančio S.Wozniako biografija, kurią jis rengė kartu su informacinių technologijų žurnalistė Gina Smith. Knygos pavadinimas puikiai apibūdina herojaus gyvenimą ir požiūrį į jį: „iWoz: nuo moksliuko iki ikonos: kaip aš išradau asmeninį kompiuterį, bendradarbiauau įkuriant „Apple“ ir tuo mėgavausi“.

Na, o Lietuvoje vyksiančioje konferencijoje „Login 2013“ S.Wozniakas skaitys pranešimą apie kūrybingumo svarbą technologijų pasaulyje ir, žinoma, apie „Apple“ istoriją bei savo vaidmenį joje. ■



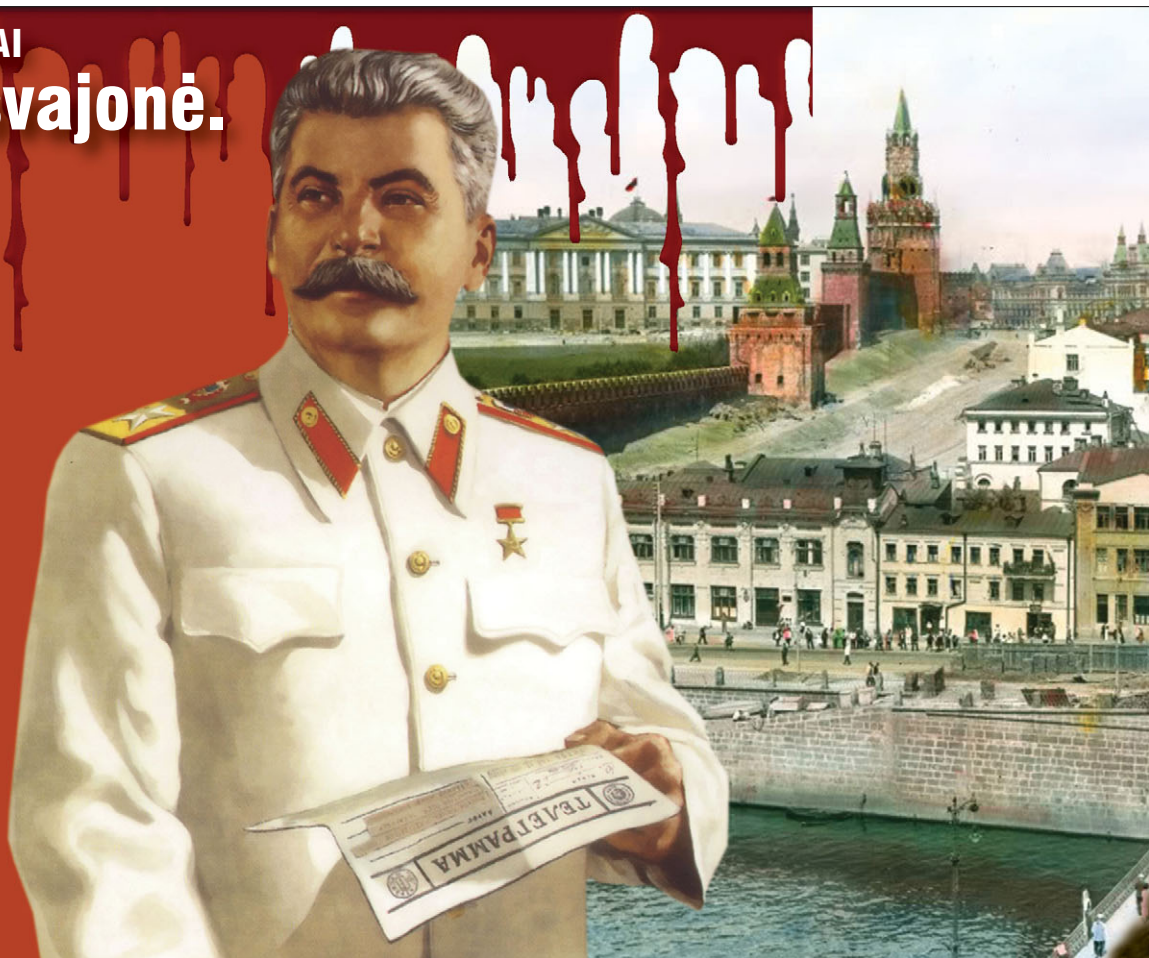


PAVASARIO SKAITINIAI

Teroras ir svajonė. Maskva, 1937-ieji

„Teroras ir svajonė. Maskva, 1937-ieji“ – tai istorinė knyga, kuri įtraukia kaip trileris, skirtumas tik tas, kad visa tai vyko iš tikrųjų. Netrukus ji pasirodys Lietuvos knygynuose, o mes siūlome ištrauką iš šio monumentalaus veikalo.

Karlas Schlögelis



Europos dvasinės istorijos finalinė scena – Feuchtwangerio susitikimas su Stalinu

1937 m. sausio 8 d. 15.30–19 val. Stalinas Kremliuje priėmė Lioną Feuchtwangerį. Rytojaus dieną „Pravda“ pirmame puslapyje išspausdino jūdvių nuotrauką lentelėmis apmuštos sienos fone. (...) Feuchtwangeris išsamiai papasakojo, kaip vyko pokalbis. Jo komentaras – lyg ir nuotraukos parašas: „Pamačiau Staliną, kai jau buvo pasibaigęs pirmosios trockininkų grupės, Zinovjevo ir Kamenevo, teismo procesas, kaltinamieji buvo nuteisti ir sušaudyti, o byla prieš antrąją trockininkų grupę, prieš Piatakovą, Radeką, Buchariną ir Rykovą, teisme dar nesvarstyta; dar tiksliai nebuvo žinoma, kuo tie žmonės bus kaltinami, kas ir kada iš jų stos prieš teisimą, o gal teismo proceso iš viso nebus. Taigi tuo metu, tarp abiejų procesų, aš ir pamačiau Staliną.“

Feuchtwangeris pabrėžia portreto ir tikrovės skirtumą: „Portretuose Stalinas atrodė aukštas, plačiapeitis, didingas. Iš tiesų jis yra veikiau žemaūgis, geibus; erdvioje Kremliaus menėje, kurioje jį mačiau, jis rodėsi mažas. Stalinas kalba lėtai, tyliai, dusloku balsu. Vengia dialogo trumpais gyvais klausimais ir atsakymais, replikomis, labiau mėgsta kalbėti ilgais apmąstytais sakiniais. Šneka tarsi iš rašto, kartais taip, lyg diktuočiau. Kalbėdamas vis vaikštinėja, paskui ūmai prieina prie pašneko, nukreipia į jį dailios rankos pirštą ir moko, ir aiškina. Arba, apgalvodamas būsimus

sakinius, mėlyną ir raudoną pieštuku pašo popieriaus lape lyg ir kokius ornamentus.

Nebuvo sutarta, apie ką kalbėsime su Stalinu. Iš anksto neparengiau jokių temų, ketinau apsispręsti pagal tai, kokį įspūdį man padarys tas žmogus ir kokia bus pašnekesio nuotaika. Baiminausi, kad, ko gero, bus daugiau ar mažiau oficialus, nuglaistytas pokalbis, kaip jau du ar tris kartus Stalinas yra bendravęs su Vakarų rašytojais. Maždaug panašiai pokalbis prasidėjo ir šį sykį. Išgirdau apie

rašytojo vaidmenį socialistinėje visuomenėje, apie revoliucinį poveikį, kurį kai kada padaro net ir reakcingi rašytojai, pavyzdžiui, Gogolis, apie intelektualo atitrūkimą nuo klasės arba tarnavimą klasei, apie kalbos ir rašto laisvę Tarybų Sąjungoje. Iš pradžių Stalinas kalbėjo atsargiai ir bendromis frazėmis. Pamažu jo šneka tapo šiltesnė, ir netrukus įsitikinau, kad galiu kalbėti su juo be užuolankų. Šnekėjau atvirai, tuo pačiu tonu prabilo ir jis. Stalinas kalba be pagrazinimų ir

APIE AUTORIŲ IR KNYGĄ



Karlas Schlögelis

(g. 1948 m.) – vokiečių istorikas. Pagrindinė jo tyrimų sritis – Rytų Europos istorija. Jo veikalai buvo apdovanoti daugeliu prestižinių premijų, tarp jų – Sigmundo Freudų premija

už mokslinę prozą (2004 m.), Leipcigo knygų mugės premija, skirta Europos santarvei (2009 m.) Šiuo metu jis dėsto Rytų Europos istoriją Europos universitete Frankfurte prie Oderio.

„Teroras ir svajonė. Maskva 1937-ieji“ – mo-

numentalus veiklas, skirtas Sovietų Sąjungos sostinei, kai Stalino diktatūra buvo pasiekusi savo apogėjų. Teroro uraganas užvaldo visuomenę, suparalyžiuoja ją ir visiškai sugriaua. K.Schlögelis kantriai ir tiksliai rekonstruoja stalininio režimo augimą ir tapsmą visuotiniu, totaliniu siautėjančiu teroru, lemtingaisiais 1937-aisiais sunaikinusi pusantro milijono žmonių. Tačiau tai tik viena istorijos pusė: teroristinio režimo šešėlyje Stalinas siekė sukurti naują visuomenę, kurios centras, žinoma, – Maskva.

Ši istorinė knyga įtraukia tarsi trileris, skirtumas tik tas, kad visa tai vyko iš tikrųjų. Autorius tai įrodo, pasitelkdamas gausybę istorinių šaltinių, spaudinių, archyvinių dokumentų: nuo tų metų Maskvos telefonų knygos, laikraščių, žurnalų, kino juostų, atsiminimų iki privačių dienoraščių. ●



VEIDŲ FOTOMONTAŽAS

geba net sudėtingas mintis išreikšti paprastais žodžiais. Kartais jis šneka net per daug paprastai, kaip žmogus, praręs taip formuluoti mintis, kad būtų supastas nuo Maskvos iki pat Vladivostoko. Jis nejuokauja, bet humorą tikrai supranta; kai kada jo humoras nuskamba grėsmingai. Protarpiais jis nusi juokia – tyliai, dusliai, klatingai. Nusimano apie daugelį dalykų ir ekspromtu beria iš atminties vardus, datas, faktus.

Kalba pasisuko apie rašymo laisvę, apie demokratiją ir, kaip jau esu minėjęs, apie jo asmenybės garbinimą. Tik pokalbio pradžioje Stalinas kalbėjo bendromis frazėmis, pavartodamas ir šabloninius partijos žodyno posakius. Paskui iš partijos lyderio virto asmenybė, kartais prieštaringa, bet visada išmintinga, mįslinga, santūria.

Stalinas sunerimo, kai užkliudėme trockininkų bylas. Jis smulkiai papasakojo apie kaltinimus Piatakovui ir Radekui, nors daug kas dar nebuvo žinoma. Kalbėjo apie tai, kaip dėl fašizmo pavojaus supanikuoja žmonės, nesugebantys matyti toliau į priekį. Aš dar sykį užsiminiau apie blogą išpūdį, kurį pernelyg paprastas Zinovjevo bylos nagrinėjimas paliko užsienyje net palankiai nusiteikusiems stebėtojams. Stalinas pasišaipė iš tų, kurie pasigedo daugybės rašytinių dokumentų ir todėl nenorėjo patikėti buvus šamokslą; prityrę šamokslininkai, pasak jo, nedažnai išmėto dokumentus kur pakliuvę. Pagaliau Stalinas su kartėliu ir jauduliu prabilo apie Radeką, rašytoją,

populiariausią tarp antrosios trockininkų bylos dalyvių. Kalbėjo apie savo draugiškus santykius su tuo žmogum. Jūs, žydai, – kalbėjo jis, – sukūrėte nesenstančią legendą apie Judą, – tęsė jis, ir buvo keista girdėti tokius naiviai jausmingus žodžius iš šio šiaip jau logiško blaivaus proto žmogaus lūpų. Jis pasakojo apie ilgą laišką, kurį jam parašė Radekas, – jame prisiekė esąs nekaltas ir rėmėsi krūva neįtikinamų argumentų. Rytojaus dieną, liudytojų ir netiesioginių įkalčių priremtas, jis prisipažino.

Pokalbis su Stalinu, dėl kurio Feuchtwangeris atšaukė susitikimą su Bucharinu, nuo gruodžio nebeįsėdintu iš namų (jam buvo paskirtas namų areštas), Stalinui buvo toks svarbus, kad nepaigalėjo tam reikalui trijų valandų savo brangaus laiko. Stalinas priėmė Feuchtwangerį ne šiaip tarp dviejų didelių Maskvos parodomųjų procesų, bet dar ir ypatingu laiku: pastarosiomis dienomis vyko tos bylos kaltinamųjų apklausos ir akistatos, o bylos nagrinėjimas turėjo prasidėti sausio 23 dieną, ir Stalinas tiesiogiai persakė Feuchtwangeriui paskutines naujienas iš apklausų ir laiško, kurį buvo gavęs iš Radeko.

Kaip labai Feuchtwangerį suerzino vadinamasis trockininkų procesas, rodo ir tai, kad jis apie tą bylą prakalbino Georgij Dimitrovą. Šis 1936 m. gruodžio 18 d. įrašė dienoraštyje:

„Mus aplankė Feuchtwangeris ir Maria Osten. Apie bylą:

- 1) nesuprantama, kodėl kaltinamieji darė tokius nusikaltimus;
- 2) nesuprantama, kodėl visi kaltinamieji dėl visko prisipažino, nors ir žinojo, kad jiems tai kainuos gyvybę;
- 3) nesuprantama, kodėl nepateikta jokių įrodymų, išskyrus kaltinamųjų prisipažinimą;
- 4) nesuprantama, kodėl taip žiauriai baudiama politiniai priešininkai, nors tarybinis režimas yra toks galingas, kad žmonės, sėdintys kalėjime, nekelia jam jokios grėsmės.



Karlas Schlögelis

Teismo posėdžių protokolai surašyti atsitainiai, juose pilna prieštaravimų, jie neįtikinami. Proceso eiga pasibaisėtina.

Ir antrą sykį apsilankęs, 1937 m. vasario 2 d., jau pasibaigus antrajam parodomajam procesui, Feuchtwangeris grįžta prie tos bylos:

„Feuchtwangeris pas mane (Kominterne).

Didžiausią išpūdį jam padarė: a) jaunimo išsilavinimas ir mokslo troškimas, b) Maskvos rekonstrukcijos planas.

Apie bylą:

1) Diversijos aktai, šnipinėjimas, teroras – įrodyta.

2) Taip pat įrodyta, kad Trockis buvo įkvėpėjas ir vadovas.

3) Trockio susitarimai su Hessu ir japonais – jokių įrodymų, kaltinamieji tik patys save apkalbinėja.

4) Tas faktas, kad Radekui ir Sokolnikovui nepaskirta mirties bausmė, užsienyje laikomas įrodymu, jog jie tyčia taip kalbėjo, norėdami išgelbėti gyvybę.

5) Slogų išpūdį paliko nešvankus tyčiojimas iš kaltinamųjų. Tai priešai, nusipelnę būti sunaikinti. Bet jie veikė ne iš asmeninių paskatų, ir nederėtų jų išvadinti niekšais (sic!), bailiais, šliužais ir t.t.

6) Kam tiek triukšmo dėl to proceso. – Neaišku. Liaudžiai sukeltas ypatingas nerimas, vieni kitus įtarinėja, skundžia ir t.t.

Trockizmas mirė, kam tokia kampanija.

Net ir nekomunistinis stebėtojas, palankus Tarybų Sąjungai, simpatizuojantis jai, nebūtų galėjęs aiškiau išreikšti abejonių dėl to proceso. Bet abu susitiko pasišnekėti: Stalinui rūpėjo pasinaudoti žinomo, įtakingo Europos intelektualo, rašytojo autoritetu, kad nebesmuktų Tarybų Sąjungos įvaizdis pasaulyje, kad ji neliktų izoliuota; Feuchtwangeris nenorėjo nustumti į šalį žmogaus, atstovaujančio galiai, kuri lyg ir vienintelė ryžtingai stojo prieš fašizmą. Feuchtwangeris padėjo ant svarstyklių visą savo asmenybę ir moralinį autoritetą, jis rizikavo viskuo. Ir Stalinas, diktatorius, ką tik išnagrinėjęs apklausos protokolus ir pasirenkęs galutinai suredaguoti kaltinamąją išvadą, daug statė ant kortos: jam teko atsakinėti į nepatogiausius klausimus, leisti skelbti Feuchtwangerio išpūdžius ir nuomones Tarybų Sąjungos spaudoje ir net išspausdinti jo knygą, ji, šiaip ar taip, išėjo 200 000 egzempliorių tiražu ir buvo kaipmat išparduota.

Iš nuotraukos, kurioje Feuchtwangeris ir Stalinas nežiūri vienas į kitą, matyti, kad juodu kiekvienas siekia savo tikslų. Tai intelektualas, kuris negali pasipriešinti fašizmui niekuo, išskyrus viltį, kad jį parems tikrai antifašistinė galybė, ir kuris dėl to rizikuoja savo autoritetu ir tapatybe, kitaip tariant – viskuo. Ir diktatorius, leidžiąs į pašnekesį su intelektualu, kurį gal ir laikė naudingu idiotu, bet manė, kad jis gali praversti, jei kils pavojus pačiam Stalinui ir Tarybų Sąjungai. Tai buvo pokalbis, įvykęs didėjant karo grėsmėi, pagrįstas tais pačiais motyvais, kurie vos po ketverių metų suburs koaliciją prieš Hitlerį, besivadovaujančią tokiais pat prieštarais jausmais... ■

Iš vokiečių kalbos vertė
Valdemaras Kvietkauskas



ISTORIJA

Lietuviai nepanoro būti esesininkai

Prieš 70 metų, 1943-ųjų pavasarį, mūsų tautiečiai vieningai pasipriešino lietuviškojo SS legiono formavimui.

Jonas Rudokas

Gerų okupacijų, žinoma, nebūna, juo labiau net pakenčiama negalėjo būti tarybinė, įvykusi 1940–1941 m. Tiesa, nemaža dalis mūsų tautiečių, net ir intelingentų, valdžiai pasikeitus 1940 m. vasarą tikėjosi, kad nuo tada, kaip rašė spauda, „Lietuva pradės naują gyvenimą“, kad kur kas didesnės galimybės atsivers plėtotis lietuviškai kultūrai. Tačiau ir jie labai greitai suprato, kad geriau kaip „prie Smetonos“ tikrai nebus, nes ne vienas jų atsidūrė kalėjime, tas pats grėsė ir kitiems.

Galutinai vieningą ir labai priešiską mūsų žmonių požiūrį į Maskvos valdžią įtvirtino masinis 1941 m. birželio trėmimas. Dabar jau didžioji gyventojų dalis laukė karo, nepaisydami jo baisumų. Lygiai taip pat karo laukė mūsų tautiečiai lenkų okupuotoje Vilniuje, 1938 m. ten prasidėjus jų genocidui, ir sulaukė 1939 m. rudenį.

Todėl vokiečius skirtingose valstybėse – Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje, ar Ukrainoje – nemažai žmonių sutiko su gėlėmis ir laisvės viltimis, kaip išvaduotojus iš Stalino tironijos. Tačiau netrukus paaiškėjo, kad šie visai nenorėjo tokie būti. Jie save įsivaizdavo šeimininkais, ponais, kuriems vietos gyventojai privalo ištikimai ar net vergiškai tarnauti. Todėl visuose vokiečių užimtuose kraštuose laisvės viltims greitai išblėsus kūrėsi pasipriešinimo židiniai – patriotiniai arba komunistiniai.

Vis dėlto to meto vokiečių okupacinis režimas gerokai skyrėsi tiek nuo Lietuvoje buvusio 1915–1918 m., tiek nuo tarybinio. Labiausiai todėl, kad vokiečiai nekūrė savos vietinės administracijos, o paliko senąją, suformuotą dar Laikinosios vyriausybės 1941 m. vasarą: liko ir apskričių viršininkai, ir miestų burmistrai, ir valsčių viršaičiai. O jie labai dažnai okupantus mulkino, sabotavo jų planų ir įsakymų vykdymą, gindami mūsų žmones bei jų interesus. Net policija nebuvo ištikima vokiečiams: vokiečių vietininkai savo vyresnybei Berlyne iš Kauno skundėsi, kad davus komandą policijai gaudyti žmones priverčiamiesiems darbams Vokietijoje ji visai išsisukinėja: tai pajėgų trūksta, tai transporto, tai degalų. Todėl šiam juodam darbui teko pasitelkti latvių ir net ukrai-

niečių policininkus.

Būtina pabrėžti, kad iš visų Baltijos respublikų lietuviškąja administracija vokiečiai buvo labiausiai nepatenkinti. Beje, tik Lietuvoje veikė patriotinis antinacinis pagrindis – tą pabrėžia net rusų istorikai. Negana to, tas pagrindis kartais net labai sėmingai bendradarbiavo su komunistiniu pagrindžiu – o tai apskritai unikalūs atvejais. Visa tai ir lėmė, kad okupantai pas mus negalėjo taip laisvai šeimininkauti, kaip kitur.

Pritrūko patrankų mėsos

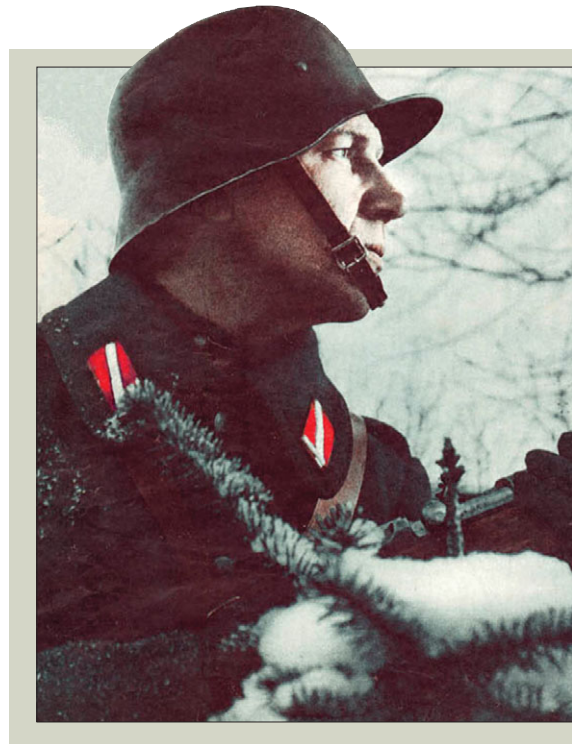
Pasipiktinimas, pasibaisėjimas tarybine okupacija buvo toks didžiulis, kad Birželio sukilėlių sudaryta Lietuvos Laikinoji vyriausybė 1941 m. vasarą net du kartus siūlė Berlynui organizuoti lietuvišką korpusą, o gal ir du, kurie kartu su vermachtu kovotų Rytų fronte. Tačiau pasipūtę naciai apie tai nenorėjo nė girdėti: esą tik vokiečiai gali nešioti ginklą, ir tikrai ne slavas, ne kazokas, ne lietuviai! Kai generolas A.Vlasovas pasiūlė iš rusų belaisvių suformuoti Rusijos išvadavimo

kaip žemesnę rasę, kuri neverta jokio pasitikėjimo. Tačiau jau 1942 m., reikalams Rytų fronte ėmus blogėti, savo ambicijas jiems teko nuslopinti. Labai nedidelę garbę pirmiesiems organizuoti SS legioną (todėl, kad Tarptautinis teismas Niurnberge pripažino SS nusikalstama organizacija) buvo patikėta estams – mainais už gana miglotus pažadus suteikti jų administracijai bent kiek didesnes teises. O vokiečiai taip tikėjosi sustiprinti savo pozicijas Leningrado fronte. Ir tada A.Hitleris tam smarkiai priešinosi, tačiau SS vadui H.Himlerui vis dėlto pavyko jį įtikinti – juk iš visų Baltijos tautų estus vokiečiai laikė labiausiai sau artimais rasiniu požiūriu.

Taiigi estų administracija tais pažadais susigundė, ja pasekė ir latviai: pirmieji SS daliniai tiek Estijoje, tiek Latvijoje atsirado jau 1942 m. Estų SS legioną sudarė divizija, apie 11 tūkst. vyrų, o iš viso vokiečiams talkino apie 70 tūkst. estų. Latviai sugebėjo suformuoti net dvi SS divizi-

jas, kitaip tariant, vokiečių pusėje kariavo apie 150 tūkst. latvių, iš jų 50 tūkst. žuvo, buvo sužeista ar dingo be žinios, 80 tūkst. pateko į rusų nelaisvę. Estų nuostoliai: 10 tūkst. žuvusių, tiek pat pasitraukusių į Vakarų.

O štai Kaune vokiečių emisarams nesisekė (tada būtent Kaune buvo ir vokiška, ir lietuviška krašto administracija): 1942 m. spalį jie pasiūlė generolui Stasiui Raštikiui formuoti tokį patį karinį junginį Lietuvoje, bet šis atsisakė. Nepaisant to, A.Hitleris H.Himlerio prašymu 1943 m. sausį nurodė sudaryti lietuvišką SS legioną iš 30–40 tūkst.



Generalinio komisaro A.Rentelno štabo rūmai Kaune. 1943 m. ▲

armiją, A.Hitleris šaukė: „Kam reikalinga ši kaulė Vlasovas? Mes kariaujame ne dėl Rusijos išvadavimo iš komunistų jungo, o dėl vokiečių interesų. Pati didžiausia kvailystė, galinti kam nors ateiti į galvą, – tai apginkluoti mūsų sutriuškintą tautą Rytuose.“

Tiesa, ankstesniais laikais SS daliniuose vokiečių pusėje kariavo nemažai savanorių iš Vakarų Europos – Norvegijos, Švedijos, Belgijos, Danijos, Olandijos, bet tai buvo germanams giminingų tautų atstovai, jų iš viso kare dalyvavo per 125 tūkstančius. Rytų kraštų gyventojus naciai vertino visai kitaip –



Estijoje SS legioną sudarė divizija, o latviai sugebėjo suformuoti net dvi SS divizijas



Junge Männer
der Jahrgänge 1920 – 1922

Der Reichsarbeitsdienst stellt Freiwillige aus dem Ostland ein!

Arbeitsdienst ist Ehrendienst!

Auch ihr könnt die Ehre haben, in den Reihen und in der Uniform des Reichsarbeitsdienstes ein Jahr in Deutschland zu dienen.

Meldet euch als Freiwillige persönlich in der Zeit vom

10. Januar 1942 bis 31. Januar 1942

Jauni vyrai
1920 – 1922 metų gimimo

Reicho Darbo Tarnyba priima savanorius iš Rytų Krašto!

Darbo Tarnyba yra garbės tarnyba!

Ir Jūs galite turėti garbės Reicho Darbo Tarnybos eilėse ir uniformoje vienus metus vokiečioje tarnauti.

Rašykites asmeniškai savanorių laikotarpyje nuo

1942 m. sausio 10 d. iki 1942 m. sausio 31 d.

pas sričių Komisarų.

Priėmimas į Reicho Darbo Tarnybą galės būti įvykdytas 1942 m. balandžio mėnesyje.

Lietuvos generalinis komisaras A. Rentelnas šaukė, kad jam reikia fiurerio valios vykdytojų, bet Lietuvoje jų rasti sekėsi sunkiai

Nuo 1942 m. vokiečiai Lietuvoje pradėjo platinti tokius ir panašius atsisaukimus



vyrų. O Reicho komisaras Rytų kraštui (Ostlandui) H. Lohse vasario 24 d. išleido specialų atsisaukimą į lietuvių tautą: „Vokiečių kariai 1941 metų Fiurerio Adolfo Hitlerio įsakymu išvadavo iš bolševikų jūsų tėvynę, jie išgelbėjo jus iš tautinės pražūties“, todėl „Už ginklo! Į pergalę su Adolfu Hitleriu!“

H. Lohse'į bandė padėti kiti aukšti nacių pareigūnai Lietuvoje, tarkime, Petras Kubiliūnas – pirmasis generalinis tarėjas, lietuviškos administracijos vadovas: „Vokietijos vyriausybė griebiasi visų priemonių bolševizmui sutriuškinti. Mūsų tautiečiai taip pat turėtų aktyviau dalyvauti šioje kovoje.“

Tiesa, Kauno arkivyskupas Juozas Skriveckas tą daryti atsisakė: „Mobilizacija nėra Bažnyčios reikalas. Jūsų reikalas sumušti bolševikų armiją, o mūsų reikalas sumušti bolševizmo dvasią.“

Čia derėtų priminti, kad norėdami suagituoti mūsų vyrus stoti į SS legioną vokiečiai naudojo tiek pyrago, tiek botago metodus: grasino tūkstančius išgabenti į Reichą priverčiamiesiems darbams. O štai patriotinė pogrindžio spauda (ji tuo metu jau buvo gausi ir labai populiari, apie 20 įvairių laikraščių – to nebuvo nei Latvijoje nei Estijoje) išplėtojo galingą priešišką kampaniją. Tai stipriai prisidėjo prie SS legiono boikoto – norinčių atsirado vos 280 vyrų.

Žinoma, tam pasitarnavo ir vokiečių pralaimėjimas prie Stalingrado. Pagaliau katalikiškai Lietuvai SS idėjos buvo labai svetimos. Nepavyko netgi rasti lietuvių karininkų, kurie sutiktų vadovauti SS le-

giono pulkams, nors mūsų pulkininkams Antanui Rėklaičiui ir Oskarui Urbonui buvo pažadėtos vokiečių pulkininkų algos, o po karo – po „vieną geriausių dvarų Ukrainoje“.

Okupantų kerštas

Nacių nuomone, nešioti juodą SS uniformą, papuoštą kaukole ir kaulais, dirbti juodus SS darbus buvo didžiulė garbė. Todėl vieningas mūsų tautiečių atsisakymas



Nacių kerštui Lietuvoje vadovavo pats H. Himleris: į Štuthofą lagerį buvo išsiųsta dešimtys mūsų inteligentų

tapti esesininkais juos ir įžeidė, ir įsiutino. Tokią mūsų reakciją jie vertino kaip tautos atsilikimą, nekarinę, rasinę nevisavertiškumą. Todėl netrukus prasidėjo keršto akcijos. Represijos buvo nukreiptos visų pirma prieš inteligentiją, labiausiai, vokiečių manymu, kaltą dėl nepaklusnumo, net prieš aukščiausius lietuviškosios administracijos pareigūnus – generalinius tarėjus. Vyriausiasis okupantas, Lietuvos generalinis komisaras Adrianas fon Rentel-

nas tada rėkė: „Aš tą inteligentų širšyną išvalysiu! Man reikia tarėjų, kurie vykdytų fiurerio valią!“

Nacių kerštui Lietuvoje vadovavo pats H. Himleris, kovo 17 d. specialiai atskubėjęs į Kauną. 46 gerai žinomi mūsų inteligentai iš Vilniaus, Kauno, Marijampolės – profesoriai Vladas Jurgutis, Balys Sruoga, kunigas pamokslininkas Alfonsas Lipniūnas, žurnalistas Rapolas Mackonis, kunigas, rašytojas Stasys Yla, medicinos daktaras Antanas Starkus, keli gimnazijų direktoriai pateko į Štuthofą mirties lagerį, dalis jų ten žuvo. Tarp jų buvo ir keli valdžios atstovai, net generaliniai tarėjai P. Meškauskas-Germanas, S. Puodžius, J. Narakas, M. Mackevičius. Netrukus kalinių gretas papildė ir 16 nelegalios spaudos leidėjų bei bendradarbių, kurie visi buvo kaltinami, kad „vadovavo lietuvių pasipriešinimo judėjimui ir ypač kurstė prieš Reicho komisaro paskelbtą lietuvių tautos mobilizaciją“.

Bet svarbiausia – okupantai uždarė visas mūsų aukštąsias mokyklas, mokytojų seminarias, nusisaukę jų pastatus, sunaikino senųjų liaudies dainų įrašus, lietuvių kalbos žodyno medžiagą, pagrobė daug kultūros vertybių. Taigi nuostolių, aukų būta nemažai, bet jos nenuėjo velniui. R. Mackonis, perėjęs tiek Hitlerio, tiek ir Stalino konclagerių pragarus, šį įvykį įvertino taip: „Aišku buvo tik viena – Lietuvos jaunimas nebus paliestas, ir okupantai nenaudos jo kaip patrankų mėsos. O tai buvo svarbiausia...“ ■

PRO MEMORIA

Permatomi Marcelijaus Martinaičio siluetai

Keli teisingi arba neteisingi žodžiai Poetui Antakalnio menininkų kalnelyje atgulus.

Renata Baltrušaitytė

„Viskas, kas sakoma apie mane, / yra teisinga. / Bet ne viskas, kas sakoma apie mane, / yra teisinga apie tą, / kuris tai sako.“ Kas tai – viena iš „Padrikų Kukučio minčių“ ar išankstinis įspėjimas visiems, kam vienaip ar kitaip teks prie Rašytojo asmenybės prisiliesti, naiviai mėginant ją interpretuoti, kontempliuoti, paaiškinti?

Asmenybės, poezijoje mėgdavusios žaismingai slapstytis už kiaurai permatomų Kukučio, Žuvelio ar iki inicialų save apkapojusio K.B. siluetų. Siluetai kinta, persišviečianti esmė – ta pati.

Mano kartos literatai, universitetą baigę nepriklausomybės atkūrimo laiku, jau nebejautė didelio vidinio poreikio burtis, aiškinti vienas kitam gyvenimo tiesų. Tais audringais Sąjūdžio metais aplink uždavo gerokai svarbesni susibūrimai. Ir Marcelijus Martinaitis, senose nuotraukose įamžintas kaip vyresniosios kartos studentų literatų vadovas, tuo metu aikštėse ir salėse jau kalbėdavo ne vien apie literatūrą.

Liko tik nuotraukos, kuriose – jauni, idealistiško įkvėpimo kupini Vytauto V.Landsbergio, Liudviko Jakimavičiaus, Vaidoto Daunio ir kitų ano meto jaunųjų rašytojų veidai. Apžiūrinėdama spėliodavau, ką jiems, susispietusiems filologyno auditorijoje, turėdavo kalbėti Poetas, kad klausytasi taip susikaupus, kone su mokinėška atida?

Ir prisimenu Poetą, sėdintį Sarbievijaus kiemelyje, kuriame prieš savaitę trumpam atilsėjo jo karstas. Per „Poezijos pavasario“ baigiamuosius skaitymus, kuriuose rymodavo vos vos galvą pakreipęs, į kiemo stačiakampį pro šonines arkas įsisukančio vėjo šiaušiamais baltais plaukais, klausydamasis skaitančiųjų taip pat atidžiai, kaip andainykščiai jaunieji jo paties klausė senose nuotraukose.

Vėliau tą vakarą matydavau Poetą Rašytojų klubo salėje, kurios vidury pūpsodavo didžiulis stalas, nuklotas festivalio rėmėjų dovanotais skanėstais. Su gėrimo taure rankoje, bet dažniausiai taip išitraukusį savų ir svetimtaučių kolegų diskusijon, kad toji taurė stirsodavo tarsi pamirštas, nebereikalingas atributas.

Išėiti, sugrįžti

„Mano dėdė Antanas, o ypač Viktoras, buvo labai panašūs į jaunąjį Maironį. Beje, pradėjęs skaityti poeziją, labai stebėjau, kad ir Maironio vardas toks pat kaip ir mano senelio – Jonas Mačiulis. Ir eiliuoti pamėginau kaip tiktai paskaitęs poeto eilėraščius, rodos, antrame pradinės mokyklos skyriuje. Prisimenu, tada motina mane labai subarė, saky-



„Gražu kaime augti, patirti gamtą, išmokti kalbą, bet kartais turi iš ten išeiti, kartais – suvisai,“ – neslėpė Poetas ↑

dama, kad giesmes rašo kunigai, labai šventi ar mokyti žmonės, o mes esame prasti žmonės. Tą motinos „kritiką“ ilgai prisiminiau, bet vis dėlto ji man nepadėjo – ėmiau rašyti, savo eilių jau nebeduodamas „vertinti“ namiškiams“, – knygoje „Mes gyvenome“ prisimena Poetas.

Visi, kurie skaitė šiuos kūrybingiausią metų knyga literatūrologų išrinktus Poeto biografinius tekstus, prisimena, kiek daug jam reiškė Paserbenčio kaimas, jo uždaras gyvenimas, kartu ir auklėjės, ir varžės: „Gyvenime susi-

spaudus vienam prie kito, esi nuolat stebimas ir vertinamas. Per knygas igijęs platesnio pasaulio pažinimo, pajutau – vis dėlto kaimas, kad ir kaip aš jį savo prisiminimuose dabar garbinčiau, negalėjo palaikyti ar ugdyti gilesnių intelekto pajautų, greičiau jų nesuprato ar net slopino. Tai gerai jaučiau jau paauglystėje. Gražu tenai augti, patirti gamtą, išmokti kalbą, bet kartais turi iš ten išeiti, kartais – suvisai.“

Noras pabėgti iš tos uždaros erdvės, akimi apmetamos nuo Kalnųjų pilkaltio, pasireiškė anksti – dar mokinukas su klasės draugu pa-



VEIDO ARCHIVO NUOTR.



VEIDO ARCHIVO NUOTR.



VEIDO ARCHIVO NUOTR.



mėgino pabėgti prie jūros, įprasminančios neapbrėpiamą laisvę: „Prisimenu, kaip skaudėjo tėvams tas mano išėjimas, nors jie patys užsimindavo, kad čia likti man būtų sunku.“ Ir pranašiški Poeto tėvo žodžiai: „Vaike, dar kada nors pasiimsi, ką dabar pameti.“ Išties – pasiėmė ir į naujaisiais namais tapusio Vilniaus priemiestį persivežė medinę tėvo trobą, kurioje atrodė lengviau mąstyti, kurti ir prisiminti.

Rašytojai, nerašytojai

„Neskirstau žmonių į skaitančius ir neskaitančius. Esu sutikęs labai įdomių mažai raštingų senų žmonių, kurie įdomesni už save

reklamuojančių grafomanų, diletantų ar kriminalinių šarlatanų knygas. Jeigu skaitytojas sutinka rašytoją, tai būtinai turi kalbėti apie knygas, nors tai būtų visų baisiausias nesąmonės. Panašu, kai žmogus, sutikęs gydytoją, ima kalbėti apie visokias ligas. Vargšas gydytojas kenčia ir dailiai, kaip čia greičiau pabėgti“, – lygindamas šelmiškai dėstė viename interviu. Ir reziumuodamas prisipažino: „Man daug įdomiau būti su žmogumi, kuris gal niekada neskaitė ar neturi nė vienos mano knygos, su juo kalbėtis, sakysim, apie bites, kates, obelis, pomidorus, nuostabią uošvę, sapnus.“

O beveik prieš dvi dešimtis metų, pasirodžius meilės lyrikos albumui „Atmintys“, Poetas yra kalbėjęs, kad apskritai nesuvokia savęs vientiso: „Kartais atrodo, kad gyvenu ar gyvenau kelis skirtingus gyvenimus – gal pagal knygas, pagal tai, ką esu rašęs. Buvai vienoks, o po to žiūri – visai nepažįstamas, keistas. Visai nutrūksta ryšys su pačiu savimi, kol vėl grįžti prie savęs ankstesnio, atrandi, ką buvai užmiršęs, išmetęs ar pametęs. Iš tų kelionių, klaidžiojimų ir parsinešu kai ką. Ačiū Dievui, dar jaučiu, kad gyvenimas nėra užsivėręs. Tik gal daugiau atsiranda proziškumo.“

Todėl ar verta stebėtis paradoksu, jog knygoje „Mes gyvenome“ prisipažinęs, kad nesugebėtų būti prozininku, nes neįsidėmi smulkių, nuolat kintančių aplinkos detalių, čia pat už savo prozinę eseistiką buvo įvertintas ir apdovanotas.

Lipšnieji, santūrieji

Ilgiau stebėjęs Poetą literatūros vakaruose neįtartų, kad jis užaugo tarp nekalbių žemaičių. Universiteto auditorijos, literatūrinė aplinka vis dėlto padarė savo: prieš auditoriją Poetas jausdavosi ramiai, mokėjo ir vaizdingą žodį rasti, ir deramą intonaciją parinkti. Publika jį gerbė kaip garbingą, tačiau lakonišką ir išpūdingų efektų nesivaikiusį oratorių. Nesvarbu, ar priešais vilnijo Vingio parko estrados aikštėje susibūrusi minia, ar kelios dešimtys poezijos vakaran sugužėjusių gerbėjų.

Žurnalistai atsimeina, kaip gruodžio viduryje Poetas, kaip Nacionalinių kultūros ir meno premijų komiteto pirmininkas, įžengdavo Kultūros ministerijos salėn su ką tik patvirtintu naujųjų laureatų sąrašu. Kaip nuščiūdavo visa kameromis ir diktofonais ginkluota bendruomenė, laukdama išrinktųjų pavardžių, o jis, palinkęs prie popieriaus lapo, prisimerkęs, vienos rankos pirštu vesdamas skaitomo teksto eilutę, o kita ranka prilaikydamas kilstelėtų nuo nosies akinių kojelę, skaity-

davo – skubiai, tarsi norėdamas kuo greičiau baigti neišvengiamą oficialią ceremoniją, retkarčiais pasiklysdamas tose teksto eilutėse, užsikirdamas bei sugrįždamas atgalios.

Pats Valstybine premija apdovanotas dar 1984 m., o 1989-aisiais kaip vienas Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio vadovų atgimimo bangos trumpam nublokštas į SSRS Aukščiausiąją Tarybą, kartais turėjo progų pabendrauti su tuomečiu valdančiųjų „elitu“. „Mano nuostabai, matydavau, kaip jie sumaniai juokaudavo, pasakodavo linksmas istorijas, dainuodavo, ką nors pajukdavo, deklamuodavo, nepiktai pasakodavo apie Smetonos laikus, represuotus rašytojus. Gal dėl to ir dabar vengiu tokių malonių ir lipšnių žmonių, net jeigu jie ir kūrėjai, nes vis išgirstu, kokie jie žiaurūs savo artimiesiems, moterims, vaikams“, – neslėpė Poetas.

Kūryba, grafomanija

Manajai kartai Poetas buvo svarbus ir kaip dainų bei baladžių autorius. Netgi „Kukučio balados“ daugelis pirmiausia išgirdome, o tik vėliau perskaitėme. Ką jau kalbėti apie kiek-

„Kartais atrodo, kad gyvenu ar gyvenau kelis skirtingus gyvenimus. Buvai vienoks, o po to žiūri – visai nepažįstamas, keistas. Iš tų kelionių, klaidžiojimų ir parsinešu kai ką.“

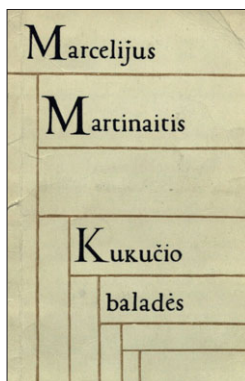
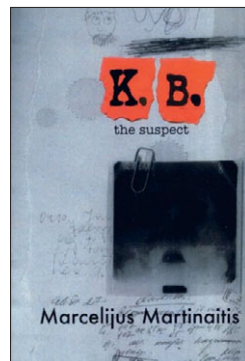
vieno savaitgalio pageidavimų koncertuose iki skausmo atmintin įsigrauzusią „Tu numegzk man, mama, kelią.“ Netgi ne iš karto suvokėme, kad Vytauto Kernagio greitakalbe linksniuojamą „Niekų dainelę“ parašė irgi ne kas kitas, o žilasis Poetas.

„Džiaugiuos, kad nepadariau vienos kvailystės: laiku nustojau rašyti „Kukučio balades“, kada sėkmė, atrodė, buvo garantuota, pats veikėjas ėmė lyg ir savaime kalbėti, siūlyti temas, siužetus. Skaitytojai, vertėjai, kai kurie ir kitomis kalbomis ėmė rašyti „kukučius“. Žodžiu, galėjau tęsti nesustodamas. Ir kas iš to? Kai nežinai, kada sustoti, kūryba baigiasi, gresia grafomanija“, – išpėjo Poetas paskutiniame savo interviu.

Ir pridūrė neįsivaizduojantis konkretaus Kukučio vaizdo ar veido – nei knygų iliustracijose,

nei teatro scenoje. Sugrįžtame ten, kur pradėjome – prie permatomų M. Martinaitio kūrybos siluetų, niekada negožiančių esmės.

„Kai atėjo Kukučiui paskutinioji, / džiaugsmingai galvojo: / Koks aš laimingas, / kad gyvas / sulaukiau savo mirties.“ Neabejokime: Kukučius žino, kam už tokią išskirtinę dovaną turėtų būti dėkingas. ■





M. ALEKSONAS/NOBIS NUOTR.

„Eugenijaus Onegino“ Tatjanos
vaidmuo S. Janušaitės
lauks ir Vokietijoje

PROFILIS

Sandra Janušaitė: „Jei ne muzika, šiandien dirbčiau Kretingoje pardavėja“

Sėsli žemaitė pagaliau ryžtasi išmėginti save užsienio teatro trupėje.

Renata Baltrušaitytė

Turėdama rankose dvejų metų darbo sutartį su grakščiuoju Aalto teatru Vokietijos mieste Esene, Sandra Janušaitė apgailestauja: rudenį nebegalės dainuoti Vilniuje rengiamoje Giuseppe's Verdi operos „Ernani“ premjeroje, nes tam negauna naujųjų darbų sutikimo. Tačiau Elviros vaidmenį žada išmokyti savarankiškai ir kantriai laukti progos, kai teatras, antraisiais namais buvęs dvylika metų, suteiks galimybę pasirodyti bent jau kaip viešniai.

Kodėl po tiek viename teatre praleistų metų vis dėlto susigundė išvykti, nors anksčiau panašūs siūlymai nesuviliodavo? Todėl, kad suprato: dabar arba niekada. Sandrai netrukus sukaks trisdešimt devyneri, o sopranui keturios dešimtys metų – karjeros aukštuma, kai pasiekiami vokalinės galimybių ir emocinės brandos pusiausvyra. Kas žino – galbūt Eseno teatras, kurio spektaklius stebi gausus muzikos agentų būrys, taps starto aikšte dar įspūdingesnei karjerai? Kodėl nepasvajojus? Juolab Sandra – žemaitė nuo pajūrio ir moka siekti užsibrėžtų tikslų.

Kai po studijų Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje pradėjo dirbti teatre stažuotoja ir kurį laiką tenkindavosi mažais vaidmenukais, buvusi dėstytoja Irena Milkevičiūtė išpėjo neužsižaisti: jei nesieksi daugiau, gali visą gyvenimą dainuoti tarnaites. O S. Janušaitė turėjo ambicijų, tad paklausiusi protingo patarimo pradėjo savarankiškai rengti svarbias partijas ir lankyti perklausas.

Ligoms nepasiduoda

Šiandien lengviau būtų vardyti Nacionalinio operos ir baleto teatro repertuaro spektaklius, kuriuose Sandra nėra dainavusi: visų pirma G. Verdi „Traviata“, reikalaujanti labai plačios soprano amplitudės, taip pat Gaetano Donizetti „Meilės eliksyras“, nors Adinos vaidmenį jame buvo parengusi dar studijų pradžioje ir atlikdavo kartu su kurso kolega Edmundu Seiliumi, šiandien sėkmingai dainuojančiu scenoje Nemoriną.

„Negali žmogus atlikti visko, – atsidūsta pašnekovė ir priduria, kad jos amplua scenoje ir taip nepaprastai skirtingi. – Neseniai

iškart po Elzos „Lohengrino“ jau kitą vakarą teko dainuoti Grafienę „Figaro vedybose“. Ar įsivaizduojate, ką reiškia dainininkui nuo R. Wagnerio peršokti prie W. A. Mozarto? Skirtingesnės stilištos arijų sunku rasti, turi prisitaikyti kaip chameleonas. Bet neturėjau kur dingti, teko negaluojančią kolegę pavaduoti.“

Tačiau iš savo netrumpos žiūrovės praktikos neprisimenu nė vieno atvejo, kad kam nors būtų reikėję scenoje netikėtai pakeisti pačią Sandrą. Ji minutėlę pagalvoja ir prisipažįsta taip pat tokių situacijų neprisimenanti. Kaip pavyksta išlikti „geležinei“ ir nepasiduoti virusams? Tiesiog nekreipia dėmesio į menkus negalavimus, nors kartais gal ir vertėtų pasibranginti, balsą patausoti. Užuoat dejavusi, pajutusi sunkumą stygose verda imbierinę arbatą ir kitą rytą vėl skuba repetacijon.

Vokietijoje – kol kas be R. Wagnerio

Toliau vardijame vaidmenis, kuriuos S. Janušaitė teks atlikti Vokietijoje: Mimi

Giacomo Puccini „Bohemoje“ ir Čio Čio San to paties kompozitoriaus operoje „Madam Baterflai“. Bus ir Tatjana iš Piotro Čaikovskio operos „Eugenijus Oneginas“ – kaip tik už šį vaidmenį solistė Lietuvoje neseniai pelnė tiek „Operos švyturį“, tiek „Auksinį scenos kryžį“. Teks vėl atsiversti Wolfgango Amadeaus Mozarto „Užburtosios fleitos“ klavyrą – šioje operoje Sandra anksčiau yra dainavusi Antrąją damą, o Esene privalės išmokti Paminos arijas. Dar turės parengti Antonijos vaidmenį Jacques'o Offenbacho operoje „Hofmano pasakos“. Tačiau mokytis naujų kūrinių S.Janušaitėi patinka, nes tai padeda tobulėti, nesustingti ant to paties laiptelio.

Vis dėlto Richardo Wagnerio operų kol kas šiame sąrašė nebus, nors Sandrai likimas lėmė pasirodyti visose trijose Nacionaliniame operos ir baleto teatro repertuare esančiose šio kompozitoriaus operose: „Skrajojančiame olande“ dainavo Zentą, „Valkirijoje“ Zygliną ir „Lohengriną“ – Elžą. Tiesa, R.Wagnerio savaitėje, kurią Nacionalinis operos ir baleto teatras pradeda penktadienį, tespės padainuoti Zygliną, nes iškart po „Valkirijos“ spektaklio iškris koncertuoti Rusijon.

Ar tiesa, kad Vokietijos teatruose, kaip pasakoja tame pačiame spektaklyje Votaną dainuosiantis Almas Švilpa, jau šešiolika metų dainuojantis Esene, R.Wagnerio operų atlikėjai yra ypač branginami – jiems po pasirodymų priklauso daugiau poilsio dienų nei kitiems? „Galbūt, kol kas negaliu pasakyti. Tik žinau, kad pagal pasirašytą sutartį mano sezonas bus ganėtinai intensyvus“, – sako solistė.

Buto Esene ji dar nieškojo, nes taip ir neapsisprendė, ar vykti vienai, ar su visa dviejų sūnų šeimyna. Leisti paauglius sūnus vokiškon mokyklon iškart nesiryžtų, bet Vilniaus Ozo gimnazija moksleiviams jau siūlo nuotolinį mokymą. Tik štai draugų, kurie tokio amžiaus jaunuoliams labai svarbūs, berniukams kartu pasiimti nepavyktų.

Vištos, bulvės ir arkliai

Ar dažnai pasiseka nuvykti į gimtuosius Lietuvos pajūrio kraštus? Sandra purto galvą: Klaipėdos muzikiniame teatre vaidmenų ji neturi, o Kurmaičių kaime, įstrigusiam tarp Kretingos ir Darbėnų, saviškių nebelikę – sodyba parduota.

Tačiau šiltai pasakoja, kaip laukuose grėbdavo, su šake mėtydavo ir vežime mindavo, kad daugiau sutilptų, kvepiantį šieną.

Arba kaip mojuodavo kauptuku penkiasdešimties arų dydžio parduoti auginamų bulvių lauke, kuriame vėliau dar tekdavo ir kolorado vabalus nurinkti. O šiandieniniams ūkininkams jau ir šeši arai atrodo labai daug... Kaip pavaduodama mamą rinkdavo kiaušinius Kurmaičių paukštininkystės ūkyje. „Tačiau patys pietums gaudavom nebent kietos savo kadenciją atitarnavusių paukštyno dedeklių mėsos. Viščiukas broileris

kai teatras Trakų pilyje statė Amilcare'o Ponchielli operą „Lietuviai“. Mano herojė Aldona šioje operoje pasirodydavo ant žirgo – tiesa, ši už pavadžio visą laiką vedavo savininkas“, – pasakoja Sandra.

Muzika užgožė pavojus

Ar tiesa, kad į Vilnių iš namų studijų metais neretai važiuodavo autostopu? Čia solistė suklūsta: ar bevarta tai prisiminti?

Padrąsinta sako, kad sunkiausia būdavo ne studijuojant, kai dar gaudavo stipendiją ir transporto nuolaidų, o stažuojantis, kai tekdavo pragyventi sostinėje iš 500 Lt algelės. Tuomet iš tiesų nutikdavo taip, kad traukinio bilietui pinigų nebelikdavo. Ką ten traukiniui – nė troleibuso talonui kartais nebesukrapštydavo. Todėl nori nenori tekdavo stovėti pakelėje ranką kilnojančią. Kartais sustoję vairuotojai iškart leisdavo suprasti, kad iš pakeleivės tikisi pinigų – tuomet atsiprašydavo ir laukdavo geranoriškesnių ratų. O jei iškart prisipažindavo, kad pinigų neturi – palaikydavo prostitute.

„Kaip tik panašiu metu kelios pakelės mašinos stab-

„*Elkos* vaidmuo „Lohengrine“ verčia susimąstyti, kuo labiau varta pasitikėti - klasingais geradariams ar pačiais artimiausiais žmonėmis“, – kalba solistė



M. ALKŠOS/NOBIS NUOTR.

mudviem su broliu tada atrodydavo šventė, minkštą vištieną valgydami jausdavomės kaip danguje“, – vaikystę prisimena Sandra.

Tik karvių melžti taip ir neišmoko. „Kai paūgėjau, tos mūsų karvės vis pasitaikydavo sunkiai melžiamos. O aš iš muzikos mokyklos Kretingoje grįždavau vėlai – kas vakarų bevarys, juk reikėdavo dar ir pamokas paruošti“, – neslepia pašnekovė.

Iš ūkiškos vaikystės dar prisimena negalėjimą susitaikyti, kad užaugintam, lepintam, vardu šauktam ir tarsi šuniui prijaikintam parseliui vėliau tėvas ramiai šmakštelėdavo peiliu per kaklą. O žviegimo – per visą kaimą... Naminės vištos, kartu vaikščiojusios po kiemą, netrukus irgi viena po kitos keliaudavo į puodą. Tada jausmas būdavęs toks, tarsi seną draugę valgytum pietums.

O geriausia būdavo pas senelį, kuris turėjo nuosavą arklių. Tuo arkliu važiuodavo į artimiausią krautuvę produktų. Krautuvė buvo už miškelio, ten, kur rūko „Mažeikių naftos“ kaminai. Naftos perdirbimo gamykloje anuomet dirbdavo daug kalinių, todėl seneliai vaikus gąsdindavo: „Jeigu neklausysit, kaliniams atiduosis.“

„Man nuo vaikystės labai patiko arkliai. Bet nepamenu, kad kaime būtų tekę balne sėdėti – senelis arklių kinkydavo vežiman. Jodinėjimo pamokas gavau gerokai vėliau,

džiūsios merginos buvo rastos miškuose nužudytos. Per visą Lietuvą sklido gandas apie tokiu būdu sau aukų ieškančią maniaką. Kai dabar pagalvoju, iš kur merginai radosi tiek drąsos? Bet dėl muzikos buvau pasiryžusi viskam. Jeigu ne muzika, kas žino, galbūt šiandien ramiai sau dirbčiau Kretingoje pardavėja“, – juokiasi Sandra.

Dabar po spektaklių solistė visuomet pasitinka vyras. Pati neseniai susizgribo lankyti vairavimo pamokas, bet dėl didelio užimtumo ir planuojamų karjeros pokyčių kol kas šį sumanymą atidėjo.

Guodžia mintis, kad Eseno trupėje bus ne vienintelė lietuvė: be A.Švilpos, tame pačiame Aalto teatre dainuoja ir mecosopranas Ieva Prudnikovaitė. Sėdėdamos vonioje, kurion solistus susodino „Arijų iš dušo“ režisierė Dalia Ibelhauptaitė, su Ieva jau išsiaiškino, kad ne kartą susitiks tuose pačiuose spektakliuose.

Ar čia, Vilniuje, solistė jaučiasi visko pasiekusi? S.Janušaitė įtikinėja, kad ne. Nors kai neseniai žurnalistų prašoma pamėgino suskaičiuoti savo pagrindinius vaidmenis, pati nustebo, kad jų skaičius artėja prie dviejų dešimčių. Prieš dešimtmetį jaunai stažuotojai toks kraitis būtų pasirodęs sunkiai pasiekiamą svajone. O dabar...

O dabar laukia kitas teatras ir kiti žiūrovai. Ir daug ką teks pradėti iš pradžių. ■

PARODOS

Balandžio parodos: nuo siurrealistinių košmarų iki realistinių šypsenų

Jei tarp kelių darbo susitikimų turite laisvą valandėlę sostinės Senamiestyje – nebūtina iškart sukti kavinėn. Tėbūnie tai proga patyrinėti, ką įdomaus siūlo čia susispietusios meno galerijos.

Renata Baltrušaitytė

Pradėkime nuo Aliaus Berdenkovo drožtų kūnų raizgalynės „Akademijoje“. Gerą prasmę vyriška paroda, leidžianti ne tik stebėtis iš žmonių figūrų sudėliotais bokštais, bet ir pamąstyti apie didžiūnus ir pasmerktuosius, apie asmenybės brandos etapus, neišvengiamą konkurenciją ir kitus gyvenimiškus aspektus. Aukštinėmis detalėmis puošti A.Berdenkovo kūriniai šikart stambesnio formato, todėl menininką persekiojantiems vagims gali pasirodyti neparankūs. Kompaniją skulptūroms palaiko patyrusia ranka brūkštelėti moterų ir vyrų aktais.

Daugiau laiko pareikalaus „Titaniko“ parodų salės. Ypač išsami lietuviško siurrealizmo apraiškų apžvalga „Dienos svajos, nakties košmarai“. Eikite drąsiai: dienos svajų čia daugiau negu nakties košmarų. Jei prie Šarūno Saukos tapytų sapnų ir Valentino Antanavičiaus lėlių koliažų jau esate pripratę, greičiausiai padarysite išvadą, kad lietuvių dailininkai nebuvo aistringi Salvadoro Dalí tradicijų sekėjai. Kaip taikliai pastebi parodos kūratorė Ramutė Rachlevičiūtė, lietuviški košmarai dažniau teprinėna meninės fantazijos nulemtus mirazus, kuriuose iškraipoma ar sąmoningai dekonstruojama realybė.

Japoniškos introdukcijos

Atgaivą nuo siaubo rasite kitoje „Titaniko“ ekspozicijoje, pristatančioje dvylikos japonų autorių kakedžikų – tapybą ant popieriaus ar šilko ritinėlių. Nuo senų laikų japonai kabindavo kakedžikų svetainėje, kad parodytų savo pagarbą ir sveitintumą svečiams. Tokiuose kūriniuose dažniausiai vaizduojamos gėlės, paukščiai, kraštovaizdžio motyvai. Vieni naudoja šiuo-

laikiškas tapybos priemones, tokias kaip įprastas popierius, akriliniai dažai ar guašas, kiti – tradicines medžiagas: ryžių popierių, šilką bei natūralių ingredientų japoniškus dažus. Gerbiančioje gamtos kaitą kultūroje svarbus piešinio sezoniškumas, todėl šeiminkas privalo parinkti kakedžikų, atspindintį metų laiką bei svečių atvykimo progą. Nebenaudojamas kūrinys tiesiog susukamas į ritinėlį, neužimantį daug vietos. Vis dėlto šiandien jau retas japonas pasitinka svečius, pakabinęs kakedžikų.

Pratęsdami japonišką tematiką, užsukite į grafikos galeriją „Kairė-dešinė“, kurioje tarp kitų jaunų autorių rasite Tatjanos Diščenko parodelę „Murakami manija“.

Dailininkė neslepia, kad kūrybai ją įkvėpė japonų rašytojo Haruki Murakami knygos, žadinančios įvairiausius vaizdinius.

Tatjanos rankų darbo knygos pagamintos senoviškais japonų įrišimo būdais – „orichon“ (susiūtos iliustracijos) ir „kansubon“ (ritiniai su piešiniais).

„Mane visuo- met traukė ir domino japoniška minimalizmo estetika, simbolizmo kalba, aiškumas ir santūrumas. Patinka menamas paprastumas – mažai žodžių, daug potekstės. Neatsitiktinai į meno kūrinį įtraukiu tuščią, kartais nebaigtą fragmentą, kad žiūrovas pats intuیتی-



Vilniaus mokytojų namuose - mi ni

vai užbaigtų autoriaus sumanymą“, – atskleidžia T.Diščenko.

Moteriškos vizijos

Lietuviškas minimalizmas – taip galima įvardyti grafikės Jūratės Stauskaitės stilių. Naujausiais kūrinių papildytą jos akvarelinių piešinių parodą „Lengvai“ siūlome apžiūrėti Vilniaus mokytojų namuose esančioje Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerijoje, kuriai pati dailininkė ir vadovauja. Kūrinių motyvai vėlgi beveik japoniški: kompozicijose plevėna vėjai, nerimsta paukščiai ir sklendžia dvasios, beieškančios viena kitos...

Į galeriją „Sofar“ sugrįžo Vilnių išimylėjusi Sankt Peterburgo dailininkė Svetlana Ovino-va. Siauros ir vingiuotos miesto gatvės kartu su jose gyvenusių žmonių dvasiomis šios dailininkės paveiksluose virsta grakščiomis linijomis ir prislopintais spalvų deriniais. „Niekada nežinau, koks atradimas, šviesa, spalva ar šešelis laukia tavęs šiame mieste žengiant kitą žingsnį“, – tvirtina dažna Vilniaus viešnia.

Jauna menininkė Agnė Kišonaitė parodos „Grožio papildai“ atidarymą surengė šalia Lukiškių aikštės duris atvėrusiame verslo centre „Pirklių klubas“. Savo tapybos darbus autorė sugebėjo perkelti ir ant originalių drabužių, kurie buvo demonstruojami per parodos atidarymą. Kūrinių tema – moterų grožio priemonės, nuo aukštakulnių batelių iki lūpdžių tūbelių. Jas dailininkė vaizduoja



A. KIŠONAITĖS ARCHIVO NUOTR.

„Pirklių namuose“
A.Kišonaitė kalba
apie moterų grožį

ryškias ir komiškai dviprasmiškas.

Ramos, tradicinės tapybos pasiilgusieji kviečiami užsukti ir į Šv. Jono gatvės galeriją apžiūrėti Rasos Staniūnienės „Tėviškės žemės“. Po skaudžios nelaimės, įvykusios 1995 m. Toronte rengiant parodą, dailininkė rado savyje jėgų surengti dar dešimtį parodų. Šioje eksponuojamos per pastaruosius trejus metus akrilu tapytos drobės. „Tapydama



VAIKŲ IR JAUNIMO MENO GALERIJOS ARCHIVO NUOTRA

mi nimalistiniai J. Stauskaitės akvareliniai piešiniai ▲

mišką, medį, jūrą, upę ar kitus gamtos vaizdus, nekuriu paprasto paveikslą, o balansuoju tarp realaus ir abstraktaus, tikrovės ir vijos. Jėgų žvelgdami į juos pajusite tėviškės gamtos grožį, virpesį, poetinę dvasią ir gaivališką vitališkumą, džiaugisiusi“, – kukliai pristato R. Staniūnienė.

Už Mariją Teresę Rožanskaitę (1933–2007) jau tenka kalbėti kitiems. Nacionalinės dailės galerijoje eksponuojama dailininkės paroda, pavadinta „Rentgenogramomis“, nes būtent medicininės tematikos paveikslai labiausiai ją išgarsino. M. T. Rožanskaitės darbai šiandien traukia tuo, kas dar neseniai buvo laikoma gero meno trūkumais: jos kūriniai politiški, ekologiški, asmeniškai, skausmingi ir kartais slegiantys. Tačiau jie visada yra „čia ir dabar“ – istoriją ir tikrovę suldydžiusios kasdienybės rentgenogramos.

Duoklė klasikams

Dar viena atminimo pagarbos ekspozicija Nacionalinėje dailės galerijoje – Stanislovo Kuzmos (1947–2012) „Skulptūra + 5425 dienos“. Metų pabaigoje silpnos sveikatos skulptorius kruopščiai suskaičiuodavo kūrybinio darbo dienas. Jų skaičius, pažymėtas pliuso ženklu, kasmet tapdavo paskutiniu kalendoriaus įrašu. Tokių dienų 1976–2012 m. kalendoriuose pažymėta 5425-ios. Parodoje – ne vien skulptūros, bet ir S. Kuzmos piešiniai, fotografijos, taip pat jį

patį įamžinę fotoarchyvai.

„Juškus Gallery“ pristato profesoriaus Vincento Gečo keturių dešimtmečių kūrybos parodą. Sodrių, kontrastingų spalvų tapyba kartais būna jauki, kaip plaukianti antsi, o kartais – estetiškai išdidi, kaip profesoriaus Sauliaus Sondeckio portretas. Praėjusio amžiaus septintajame dešimtmetyje savitas V. Gečo stilius buvo siejamas su italų neorealizmu, tačiau dailininko kūryboje esama pavyzdžių, liudijančių, kad neorealizmas jis buvo atradęs dar iki 1960-ųjų kelionės į Italiją. Mat sovietmečio meninio elito atstovas, 1969–1982 m. ėjęs Vilniaus dailės akademijos rektoriaus pareigas, turėjo galimybę keliauti po Vakarų ir tais gūdžiais laikais.

Šypsenos vakar ir šiandien

Prospekto galerijoje eksponuojamos išskirtinės – šimtmečio senumo fotografijos. Dar neįprastesnis jų autorius – dvasininkas Pavelas Volyncevičius (1875–1962), baigęs Vilniaus dvasinę seminariją. Uzmionų parapija, kurioje jis vėliau klebonavo apie keturias dešimtis metų, taip pat priklausė Vilniaus vyskupijai. Bažnyčios tarnystei P. Volyncevičius atidavė 65-erius gyvenimo metus ir visą tą laiką nesiskyrė su fotoaparatu.

Protojerėjaus nuotraukos – be jokių techninių gudrybių. Toks paprastumas šiandien ir sudaro ypatingą šio palikimo žavesį: baltarusių kaimo trobos, atviri, navioki žvelgiančių į stebuklingą kamerą valstiečių veidai... Fotografijos kupinos ramybės ir meilės, tarsi XX amžiaus pradžia nebūtų patyrusi karų, revoliucijų, okupacijų, priespaudos. 25 metus P. Volyncevičius fotografavo savo šeimą (tris jos kartas), vietas, kuriose gyveno ar lankėsi. Pirmoji nuotrauka datuojama 1900 metais, paskutinė – 1959-aisiais.

O štai apžvalgos pabaigoje nusišypsokime. Nors karikatūroms, priešingai nei fotografijoms, datos nėra reikšmingos, tačiau jas piešiantys dailininkai atkreipė dėmesį, kad 2013-ieji Lietuvoje paselkti Sveikatingumo metais. Net 34 lietuvių karikatūristai tradicinei parodai pristatytuose darbuose leido sau pajuokauti „brangiausio žmogaus turto“ tema ir ironiškai pasiteirauti, ar visuomet uoliai laikomės medikų priesakų. Kaip ir kasmet, buvo išrinkti geriausi metinės parodos autoriai. Pirmoji vieta šimtmet atiteko kauniečiui Edmundui Unguraičiui, antroji – šiauliečiui Leonidui Vorobjovui, trečioji – linksmojo žanro guru iš sostinės Iljai Bereznickui. ■

20 BALANDŽIO PARODŲ VILNIUJE

„Akademijoje“ –

A. Berdenkovo jubiliejinė paroda

„Arkoje“ – R. Tarabildos jubiliejinė paroda

„Kryžkelių atmintis“

„Arkoje“ – metinė apžvalginė Vilniaus

tapytojų paroda **„Skrydis“**

Jono Meko vizualiųjų menų centre –

A. Isabel ir D. Kolomyckio **„Self“**

„Juškus gallery“ – retrospektyvinė

V. Gečo tapybos paroda

„Kairė-dešinė“ – T. Diščenko

„Murakami manija“

Nacionalinėje dailės galerijoje – S. Kuzmos

„Skulptūra plius 5425 dienos“

Nacionalinėje dailės galerijoje –

M. T. Rožanskaitės **„Rentgenogramos“**

Nacionaliniame muziejuje –

skulptoriaus **L. Žuklio** jubiliejinė paroda

Pamėnkalnio galerijoje – metinė

karikatūristų paroda **„Sveikata – brangiausias turtas?..!“**

Pirklių namuose – A. Kišonaitės

tapyba **„Grožio papildai“**

Prospekto galerijoje – protojerėjaus

P. Volyncevičiaus fotografijos

Šiuolaikinio meno muziejuje –

G. Didžiapetrio **„Spalva ir prietaisai“**

„Sofar“ – peterburgietės S. Ovinovos

„Vilnius. Iš šviesos į šviesą“

Švento Jono gatvės

galerijoje –

R. Staniūnienės tapyba **„Tėviškės žemė“**

„Titanike“ –

„Kakedžiku“ (tapyba ant ritinėlių) šiuolaikiniame Japonijos mene

◀ „Titanike“ – lietuviško siurrealizmo apžvalga **„Dienos svajonės, nakties košmarai“**



Vaikų ir jaunimo dailės galerijoje –

J. Stauskaitės akvareliniai piešiniai **„Lengvai“**

„Vartuose“ – šiuolaikinio Lenkijos meno paroda **„Varšuva: diena po...“**

Nuo ketvirtadienio „Meno nišoje“ –

N. R. Baltušniko mozaikos **„79,99“** ●



TURIZMAS

Turistus nuo Egipto ir Tuniso vis dar atgraso politiniai neramumai

Praėjus porai metų po Arabų pavasario revoliucijų, Tunise ir Egipte taika bei ramybė dar neįsivyravo – kas porą mėnesių kylantys kruvini susirėmimai vis išbaudo čia sugrįžti bandančius turistus.

Jurgita Laurinaitė-Šimelevičienė

Egipto kurorto Šarm el Šeicho verslininkai su nostalgija prisimena sausakimšus barus ir restoranus, užpildytus viešbučius ir minias išlaidaujančių turistų. Nuo revoliucijos pradžios padėtis gerokai pasikeitusi: 2010 m. Egiptą aplankė daugiau nei 14,7 mln. turistų, atnešusių šaliai 12,5 mlrd. JAV dolerių pajamų, o 2012 m. – jau 11,5 mln. poilsiautojų, palikusių 10,5 mlrd. dolerių.

Panašiomis nuotakomis gyvena ir Arabų pavasario revoliucijos lopšys Tunisas, kuriame 2011 m. vien tik vokiečių turistų sumažėjo 41 proc., iki 270 tūkst.

Nuo šių metų pradžios du didžiausi Europos kelionių operatoriai TUI Vokietijoje ir „Thomas Cook“ Didžiojoje Britanijoje ėmė pastebėti ženklų, kad poilsinių kelionių į Šiaurės Afriką, taip pat ir į Tunisą bei Egiptą paklausa atsisauga. Tačiau vos tik užsimezga menki turizmo daigeliai, juos staiga nuskabo šiose šalyse kas porą mėnesių kylantys kruvini susirėmimai. Tokios žinios ir vėl išbaudo vokiečių, kanadiečių, italų, amerikiečių bei kitų tautybių poilsiautojus.

Jų išgąstis nestebina: į šias šalis taika ir ramybė vis dar negrįžta, o ilgamečius diktatorių nuvertę gyventojai pradeda jausti, kad gavo visai ne tai, dėl ko kovojo. Tunisas įklimpo į politinę krizę nuo vasario pradžios, kai prie savo namų buvo nušautas islamistų valdomos vyriausybės kritikas Chokri Belaidas ir

gates užtvindė protestuotojai. O Egipte praėjus dvejiems metams po to, kai revoliucionieriai nuvertė diktatorių Hosni Mubaraką, protestuotojai kone kas mėnesį grįžta į Kairo Tahririo aikštę – dabar jau protestuoti prieš naują islamistų grupuotę „Musulmonų brolybė“ prezidentą Mohamedą Morsį.

Oponentai ir tarptautiniai apžvalgininkai dabartinį Egipto prezidentą kritikuoja ne tik nesugebėjus parengti nuoseklaus šaliai būtinų reformų plano, bet ir stengiantis plėsti savo galią bei bandant užtildyti kritikus tais pačiais metodais, kokius mėgo ir nuverstasis diktatorius H.Mubarakas.

Prie kruvinių politinių protestų Egipte prisidėjo ir religiniai susirėmimai tarp krikščionių ir musulmonų. Nuo revoliucijos pradžios prasidėję išpuoliai prieš 10 proc. Egipto populiacijos sudarančius krikščionis šioje šalyje plinta, o Molotovo kokteiliai, susišaudymai ir ašarinės dujos tapo įprastais protestų palydovais.

Egipto turizmo verslo atstovai ir kelionių organizatoriai iš Vakarų šalių tvirtina, kad nuo Kairo ir kitų didžiųjų miestų nutolę Rau-

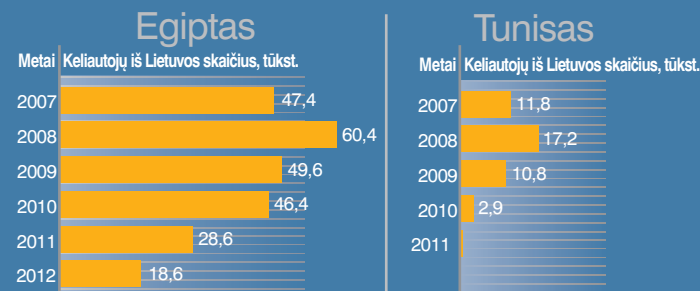
donosios jūros kurortai, į kuriuos vyksta ilseitis dauguma poilsiautojų, yra saugūs – neramumai jų nepalietė net per revoliucijos įkarštį. Vis dėlto vakariečių šios kalbos neįtikina, ypač girdint žinias, kad šiemet ginkluoti beduinai pagrobė britų porą, vykusią į Šarm el Šeicho paplūdimius, sausio pabaigoje vandalai užpuolė ir nusiaubė „InterContinental“ viešbutį Kaire, o Pasaulio ekonomikos forumo tyrimė „Kelionių ir turizmo konkurencijos indeksas 2013“ Egiptas užima 85 vietą iš 140 šalių: per metus šalis nukrito per 10 pozicijų, o saugumo kategorijoje užėmė paskutinę vietą.

„Žmonės dabar nevyksta į Egiptą, bent jau Šiaurės Amerikos gyventojai. Egipte dedasi nemalonūs dalykai, o per atostogas norisi atsipalaiduoti ir gerai praleisti laiką“, – pasakoja Toronte įsikūrusios bendrovės „Takas keliauti“ savininkė Flavia Jaber.

Vienintelė tauta, kuriai neramumai Egipte, regis, nė motais, yra rusai. „Mūsų viešbučius Raudonosios jūros teritorijose yra užpil-



Lietuvių į Egiptą ir Tunisą vyksta mažiau



Beje, nors turistų srautai į šią šalį po truputį didėja, iki buvusių skaičių dar toli. „Buvusių srautų dar tikrai nėra. 2012 m. į Egiptą su mumis vykusių turistų pagausėjo tik tūkstančiu – iki 12 tūkst. Manau, kad lietuviai negrįžta į šią šalį dėl saugumo aspekto. Greičiausiai dar prisideda ir kaina – gal žmogus ir ryžtųsi rizikuoti, jei būtų labai pigu, bet kainos Egipte smarkiai nepasikeitė. Manau, kad egiptiečiai pakeitė verslo modelį: sumažėjus turistų srautams jie siekia uždirbti nebe per masto ekonomiką, bet išlaikydami didesnes kainas“, – svarsto I.Aukštuolytė.

Tokią pat tendenciją įžvelgia ir T.Rimkus: „Tikrai nepastebime, kad Egipte kainos būtų gerokai mažesnės negu prieš revoliuciją. Priešingai nei Kipre, kur taip pat kilo krizė, nors ir visai kito pobūdžio, – ten matome, kad viešbučių kainos krito iki 20 proc.“

Beje, atsikrovoti turistų Egiptui nebus lengva, nes į šią šalį vykti atsisakę poilsiautojai renka kitas kryptis. Pasak T.Rimkaus, su pigių skrydžių oro linijų atėjimu kur kas daugiau lietuvių pradėjo vykti į Kanarų salas.

„Anksčiau Kanarai buvo didesnes nei vidutinės pajamos gaunančių žmonių atostogų kraštas, o dabar, kai visai nesunku ten nu-skristi, tereikia tik persėsti, tos kelionės tapo labai prieinamos ir dėl kainos. Jei pažiūrėtume į palankiausius pasiūlymus Kanaruose, rastume devynių naktų kelionę už 1200 Lt“, – teigia T.Rimkus.

Pigioms oro linijoms pasiūlius nemažai skrydžių į atostogų taškus, daugiau lietuvių poilsiui renka ir Kiprą, Maltą, Italijos salas.

O štai Tunisas tarp tautiečių – nebepopularus, ypač po ten įvykusios revoliucijos. „Į Tunisą iš Lietuvos kelionės neorganizuojamos jau trejus metus. Ši kurortinė kryptis pralaimėjo kovą prieš kitas: žiemą ten šalčiau nei Egipte, o vasarą lietuvių pasirinkimas numeris vienas yra Turkija, kurią žmonės renka ir

dėl kainos, ir dėl gerų viešbučių su baseiniais. Politinė krizė Tunise – taip pat viena svarbių priežasčių, sumažinusių lietuvių domėjimąsi šia šalimi“, – komentuoja T.Rimkus.

Bandys įrodyti, kad atostogauti saugu

Vis dėlto turizmas – tiek Egipto, tiek Tuniso ekonomikos kraujas, todėl šios šalys pasiryžusios žūtbūt susigrąžinti užsienio turistus. Juk beveik 12 mln. gyventojų Egipte tiesiogiai ir netiesiogiai priklauso nuo turizmo pramonės, o prieš revoliuciją pajamos iš turizmo sudarydavo net 12 proc. Egipto BVP. Tad neuostabu, kad dėl politinių neramumų ir turistų sumažėjimo nedarbo lygis Egipte išaugo nuo 8 iki 14 proc., o skurdžiai gyvenančių egiptiečių dalis padidėjo nuo 20 iki 25 proc.

Egipto turizmo ministras H.Zazou pareiškė turintis tikslą šiemet sugrąžinti turistų srautus iki beveik tokio lygio, koks buvo prieš revoliuciją, – 14 mln. Tokių pačių ambicijų turi ir Tuniso, kuriame turizmas vaidina pagrindinį vaidmenį šalies ekonomikoje, o šioje srityje dirba šeštadalis visos šalies darbo jėgos, vadovai. Pasak Tuniso nacionalinės turizmo tarnybos generalinio direktoriaus Habibo Ammaro, iki 2013 m. pabaigos į Tunisą siekiama pritraukti 7 mln. turistų – tiek pat kiek 2010 m. ir milijonu daugiau nei 2012-aisiais.

Siekiant Egiptą reklamuoti kaip turizmo kryptį ir kovoti su tarptautinės žiniasklaidos antraščių kuriamu nesaugios šalies įvaizdžiu, pasak šios šalies turizmo ministro, Europos miestuose planuojama pastatyti didžiulius ekranus ir tiesiogiai transliuoti vaizdus iš Raoudonosios jūros kurortų ar senovinių Luksoro miesto šventyklų. O Tunisas ketina pradėti šalies reklamos kampaniją per internetą ir skirtingų valstybių radijo stotis.

Žinoma, prisivilioti atgal per dvejus metus nubyrėjusius poilsiautojus nebus lengva, nes taip pat kaip ir lietuviai iš Egipto pasitraukę vakariečiai turistai žiemos saulės pradėjo ieškoti kitur – ypač Turkijoje, Kanarų ar Karibų salose, Maldyvuose, Italijoje, Ispanijoje, Kipre, Kroatijoje. ■

dė rusai“, – tvirtina pasaulinio viešbučių tinklo „Marriott“ atstovas Edas Fullerus. Praėjusiais metais į Egiptą atvyko 2,3 mln. rusų turistų, tad nieko keista, kad Egipto turizmo ministras Hishamas Zazou sausio 7 d., per rusų stačiatikių Kalėdas, kartu su ištikimiausiais šalies svečiais lankėsi šio kurorto katedroje.

Į Egiptą vyksta perpus mažiau lietuvių

Šiaurės Afrikoje tebesitęsiantys neramumai paveikė ir lietuvius: Statistikos departamento duomenimis, nuo 2010 m. lietuvių, vykstančių į šią šalį, sumažėjo puse karto. Pavyzdžiui, 2012 m. Egipte lankėsi tik 18,6 tūkst., o 2010 m. – net 46 tūkst. lietuvių. O štai turistų, vykstančių į Tunisą, skaičius susitraukė net keliolika kartų.

Kelionių organizatoriaus „Tēz Tour Lietuva“ viešųjų ryšių ir rinkodaros skyriaus vadovė Inga Aukštuolytė informavo, kad klientų srautai į Egiptą sumenko 30 proc., tačiau Egiptas vis tiek išlieka populiariausia lietuvių žiemos atostogų kryptis. Kelionių agentūros „Top Travel“ rinkodaros vadovas Tadas Rimkus mano, kad Egiptas išlaiko lyderio pozicijas, nes per šaltąjį sezoną šiltų atostogų pasirinkimas iš Lietuvos nėra labai didelis – tik Kanarai ir Egiptas, jei neskaičiuotume Pietryčių Azijos, į kurią vyksta kitas keliautojų kontingentas.



KAS IŠMOKYS LIETUVŲ BENDRAUTI?

Individualumas yra geras dalykas, nes skatina iniciatyvą. Tačiau atima tai, kas yra žmogaus išgyvenimo sąlyga, – ryšį su kitu.

Raimundas Milašiūnas

Tarptautinės psichoanalitikų asociacijos narys

Lietuvoje viskas kaip visada: gyvenimas vis blogėja, žiema niekaip nesibaigia, o mes vieningai viską ir visus keiksnojamė. Tėvynės kronika nekinta metų metais. Viskas tik blogyn, ir vis kas nors dėl to kaltas. Žinoma, ne mes patys. Dėl kažkur pusnyse besiblaškiančio ir niekaip kelio pas mus neatrandančio pavasario, aišku, kalti sinoptikai ir dar kelininkai. Kad gyvenimas blogėja, žinoma, kaltas Seimas ir dar „kvailiai“, kurie tokį jį išrinko. Gaila, kad tų kvailių bendrame paveiksle vis daugiau. Nesvarbu, ką beįslinktų ir kas mus valdytų, pavieniui mes esame be galo gudrūs ir įžvalgūs, nes tuos kvailius vis sugėbame laiku identifikuoti.

Ir vis dėlto keista ta lietuvių tauta: sprendžiant pagal kritikuojančiųjų skaičių, gudragalvių turim labai daug, bet kvailių irgi daugėja, o bendras gyventojų skaičius vis mažta... Atrodo, kad tuoj įsimis ir paneigsim matematinius dėsnius, mat paaiškės, kad mums nebegalioja šimto procentų taisyklė – juk ir gudriųjų, ir kvailių turime beveik po šimtą procentų.

Keista ta lietuvių tauta, bet niekas jau seniai tuo ir nebesistebi. Juk posakis, kad lietuviui nėra nieko maloniau už degantį kaimynų tvartą, atsirado kažin kada... Ir dabar mes niekaip savo įpročių nekeičiam. Esame kritiški kitiems, bet ne sau, pavydime sėkmės kitam, bet nieko nedarome patys, kad tą sėkmę susikurtume. Užtenka atsiversti interneto tinklalapių komentarus, ir iš karto pajuntame, kad atsidūrėme visų galų ekspertų pasaulyje. Bėda tik ta, kad tie ekspertai paprastai labai „paslaptinę“: aiškiai žino, kas vyksta blogai ir kad visi „idiotai“, bet ką reikėtų daryti kitaip, nesako. Matyt, bando mus, kvailius, priversti mąstyti, pačius rasti kelią.

Yra ir kitokių ekspertų. Tų, kurie viską žino ir viską paaiškina. Pamenu, neseniai Lietuvos padangėje kilo konfliktas tarp buvusių ir esamų „Vilniaus prekybos“ grupės akcininkų. Įdomiausia buvo skaityti komentarus. Kiek įdomių teorijų sužinojau! Bet visos negatyvios. Viskas tik su purvo padrabstymo kvapeliu. Pozityvaus, deja, nieko. Tačiau visi komentatoriai pasirodė tikrų tikriausi ekspertai, nes jie atrodė žinantys tą vienintelę, tikrąją istoriją.

Internetas – galinga jėga. Galinga pirmiausia tuo, kad jame galima daryti daugelį

dalykų, kurių niekada neišdrįstume, o ir nepajėgtume atlikti viešumoje. Jis sukuria stiprų pasitikėjimo savimi lauką, nes gali drabstyti purvais ar nuteisti bet ką ir bet kada, nebijodamas būti įveiktas pats. Nors atrodo, kad ši iliuzija gana greitai išgaruos, nes Polujanskų šeimos, demaskavusios ir nubaudusios vieną tokį interneto ekspertą, pavyzdys gali tapti užkrečiamas. Ir kur tada mes savo „drąsą ir išmintį“ demonstruosime?

Tačiau lietuviai visuomet randa galimybių pasireikšti ir viešumoje. Juk bet kada galime keikti valdžią, nes mūsų šalyje tai laikoma geru tonu. Niekas nebaudžia, jei surengi kokį mingelį prie Seimo (leidimą paprastai gauni, nes savivaldybės viršūnėlėje sėdi patys Seiman nepatekę ir dėl to nesibodintys valdančiųjų į vietą pastatyti) ar net TV ekrane paburnoji.

O valdantieji mums, deja, ir patys pasistengia peno tokioms atakoms pateikti. Nekalbu apie neįtikėtinus atvejus, kai, pavyzdžiui, ūkio ministrė susipainioja tarp savo kompetencijų ir pažada sutvarkyti energetiką ar savo pavardę interneto puslapyje išverčia į įvairias užsienio kalbas, bet užtenka paklausti ti seimūnų tarpusavio ginčų viešumoje.

Manipuliacijų objektu ar tėvų nerimo talpykla tapę vaikai patys jaučiasi bejėgiai, o užaugę visais būdais stengiasi tos bejėgystės atsikratyti. Tada ir atsiranda poreikis ją perleisti kitiems.

Pastaruoju metu didžiąją jų veiklos dalį sudarė ta pati „ekspertinė“ veikla – vieni vis gręžiojasi atgal ir demonstruoja mums, ką buvusieji „pridarė“, o kiti vėlgi ieško būdų „pričiuoti“ naująją valdžią. Vėl ta pati kritika, bet naujų idėjų negirdėti.

Todėl gana optimistiškai nuteikia opozicijos sukurta šešėlinė vyriausybė, nes ji ir turėtų kurti idėjas, o ne apsiriboti sausa kritika. Bet ar tai įvyks, nežinia. Mat pačioje Tėvynės sąjungoje ruošiantis rinkti naują vadovą naujų balsų negirdėti. Šešėlinės vyriausybės vadovas nemano, kad turėtų savo partijai pateikti naujų idėjų, o jo oponentas, deja, joja ant to paties kritikos arkluko. Todėl vėl netikėtai naujai nuskambėjo dar vienos kandidatės Laimos Andrikienės programa. Nesiimu spręsti politinio jos turinio, bet pats bandy-

mas pasiūlyti naujų idėjų visuotinės kritikos ir visažiniškumo fone – sveikintinas.

Taigi kodėl mes esame tokie kritiški? Kodėl akimirksniu atrandame krislį kito akyje, bet nepastebime rąsto savojoje? Psichoterapeutai pasakytų, kad tai visuotinis mūsų bruožas, nes tie, kurie ima gilintis į save ir jaučiasi menki ar prisiima pernelyg daug kaltės, tampa išimtimi ir lankosi mūsų kabinetuose... Atsakymui rasti, matyt, reikėtų atlikti visą mokslinį darbą. Mano tikslas ne tas. Vis dėlto patirtis tame pačiame psichoterapeuto kabinete pateikia ir kai kuriuos atsakymus.

Mes vis dar nesame linkę kurti saugios vaikystės. Dar vis gyvi Garliavos prisiminimai, besiskiriančių ar išsiskyrusių tėvų konfliktai atveria manipuliavimo vaikais perspektyvą. Taip jau nutinka, kad mes neretai į juos sudame savo nerimus ir jų sąskaita aiškinamės tarpusavio santykius. O ką pasakyti apie nuolat valdžios eksperimentus patiriančias jaunas mamas? Niekas jų neatsiklausia, kai svarstoma finansuojamo buvimo su vaiku trukmė, – ekonomika svarbesnė už žmogaus dvasią. Niekas nepagalvoja, kokius jausmus savo vaikams perduoda ir mamos, kurios staiga imamos persekioti už tai, kad gimdė namuose.

Manipuliacijų objektu ar tėvų nerimo talpykla tapę vaikai patys jaučiasi bejėgiai, o užaugę visais būdais stengiasi tos bejėgystės atsikratyti. Tada ir atsiranda poreikis ją perleisti kitiems. Psichoterapeutai tai vadina projekcija, kai savo nepageidaujamus bruožus suteikiame kitiems ir juos kituose stengiamės sunaikinti. Taip gimsta kitų nuvertinimas ir begalinis pasitikėjimas savimi. Deja, tik menamas.

Mes nebemokame bendrauti ne tik dėl emocinės bejėgystės. Nuolatinis bėgimas ir ekonominių santykių sureikšminimas atima iš žmonių tiek norą, tiek poreikį kurti ryšius su aplinkiniais. Individualumas yra geras dalykas, nes skatina iniciatyvą. Tačiau atima tai, kas yra žmogaus išgyvenimo sąlyga, – ryšį su kitu. Visi žinome, kad kūdikiui būtina motina ir artimas santykis su ja, tačiau retai pamąstome, jog mums visiems kartais reikia pabūti vaikais ir gauti palaikymą.

Krikščioniška nuostata mylėti artimą savo nėra tuščia, nes joje slypi žmogaus išgyvenimo esmė: mes gausime meilę ir paramą tik tuomet, kai išmoksime ją duoti patys. ■



RICHARDO WAGNERIO (1813–1883) SAVAITĖ



●
Prieš visus
R. Wagnerio savaitės
spektaklius kviečiame į
pokalbius – susitikimus
teatro Raudonojoje foje.
Pradžią 17.30 val.,
20 d. – 17 val.

● **Balandžio 19, penktadienis, 18.30**

TRISTANAS IR IZOLDA

2 dalių baletas pagal R. WAGNERIO muz.

Choreografas Krzysztof Pastor

Dirigentas **Modestas Pitrenas**

Šoka Inga Cibulskytė, PAWEŁ KONCEWOJ (Lenkija),

Marius Miliauskas (pirmą kartą Karalius Markas),

Olga Konošenko, Martynas Rimeikis,

Anastasija Čumakova



● **Balandžio 20, šeštadienis, 18.00**

RICHARD WAGNER

VALKIRIJA

3 v. opera vokiečių kalba

Dirigentas **Modestas Pitrenas**

Dainuoja Kristian Benedikt, Sandra Janušaitė,

Egidijus Dauskurdis, ALMAS ŠVILPA (Vokietija),

Nomeda Kazlauskas, Laima Jonutytė



● **Balandžio 24, trečiadienis, 18.30**

RICHARD WAGNER

SKRAJOJANTIS OLANDAS

3 v. opera vokiečių kalba

Dirigentas **Martynas Staškus**

Dainuoja ALMAS ŠVILPA (Vokietija),

Egidijus Dauskurdis, Sigutė Stonytė,

Vytautas Kurnickas, Audrius Rubežius, Laima Jonutytė



● **Balandžio 26, penktadienis, 18.30**

RICHARD WAGNER

LOHENGRINAS

3 v. opera vokiečių kalba

Dirigentas **Robertas Šervenikas**

Dainuoja FERDINAND VON BOTHMER (Vokietija),

MIINA LIISA VÄRELA (Suomija), Inesa Linaburgytė,

ANTON KEREMIDTCHIEV (Bulgarija),

Tadas Girininkas, Vytautas Bakula

Bendras LNOBT ir Slovakijos nacionalinio teatro pastatymas



GENERALINIS RĖMĖJAS

BOSCA

RĖMĖJAI



Lietuvos
rytas

veidas

Vilniaus **diena**

Gemma
Fizinės medicinos ir
reabilitacijos centras

Moller Auto Vilnius

LAWIN

ovc
Consulting

UAB
PILNININKŲ
REABILITACIJOS
CENTRAS

LNOBT PARAMOS FONDAS
ONKŲ LYRA

Balėto
trupė
remia
Raminta
Kuprevičienė



Hinc itur ad astra –

IŠ ČIA KYLAMA Į ŽVAIGŽDES

www.kviecia.vu.lt